

EKO

YEŞİL İŞ / YEŞİL YAŞAM

KASIM 2013 SAYI:33

IQ

CLIMATE
VOLUNTEERS
İKLİM GÖNÜLLÜLERİ

Karbon Nötr Yayın

İnsan Hakları Sürdürülebilirliğin Yumuşak Karnı mı?

SKD'nin "İnovatif
Sürdürülebilirlik"
Ödülleri Dağıtıldı

Rio 2016,
Sürdürülebilirlik
Maratonuna Hazır!

IPCC'nin En Son İklim Raporu:
"En Az %95 ihtimalle
Sorumlu Biziz"

Anadolu Efes'ten
Sürdürülebilir Turizm
için Başarılı Modeller

Hem Kuru Hem de
Ekolojik Temizlik

"İklim Değişiyor,
Antalya Geleceğini
Planlıyor"

Değişim İçin Bilişim

Yolyola: Bir Arkadaş Sizinle
Yolculuk Yapmak İstiyor

www.ekoIQ.com

9 TL (KDV DAHİL)

DOSYA: Sürdürülebilir Finansmanın Tam Zamanı

**Yapı
Club**
www.yapiclub.com

Akçansa'dan herkese kazandıran kart: **Yapı Club**

Türkiye'nin lider yapı malzemeleri şirketi Akçansa olarak; kurulduğumuz günden bu yana şirketimiz ve iş ortaklarımız arasında iki tarafın da kazandığı bir ilişki kurduk.

Son dönemde, bu kazandıran ilişkiyi daha da geliştirdik ve Yapı Club Kart projesini hayata geçirdik.

Yapı malzemeleri sektöründe faaliyet gösteren tüm firmalar, bu kart tam sizin için!

Yapı Club kart sayesinde alacağınız her Akçansa ürünü size puanlar kazandıracak. Bu puanlarla, Akçansa kataloğundan seçeceğiniz herhangi bir ürüne sahip olabileceksiniz.

Detaylı bilgi için www.yapiclub.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

[facebook.com/akçansa](https://www.facebook.com/akçansa) [Akçansa Group](https://www.linkedin.com/company/akçansa-group)

Barış Doğru
baris@ekoIQ.com

Sürdürüyoruz ya da Bir Zekâlar Topluluğunun Eseri Olabilmek

İnsanın ilginç yönlerinden biri de, kendisini objektif bir gözle görme konusundaki beceriksizliği sanırım. Ama bunun basit bir nedeni var: Kültür. İnsan dışında hiçbir canlının kendi yapıp ettikleriyle, yapıp edebilecekleri arasında büyük bir zihinsel aralık yaşadığını zannetmiyorum. Bir antilop hem gücünü kuvvetini hem de ne hızla koşacağını bilir; bir çıta da. Bir antilobun bir çıtanın peşine koşup kovaladığı da bu yüzden görülmemiştir. Demem şu ki, insanoğlu ve kızı dışında şu mavi gezegendeki her canlı bir şekilde kendisini çok iyi tanır; limitlerini bilir. Ancak bir insan, limitleri konusunda hem kendini hem de başkalarını durmadan şaşırtır ki bunun sebebi, düşünsel kapasitesinin, diğer hiçbir fiziksel özelliğe benzemeyen o flu yapısıdır.

Ve şaşırtıcı gelebilir ama tam da bu nedenle insan hem devasa bir uygarlık kurabilmiş hem de kendisini ve anası doğayı yokedecek çapta tehlikeli düşünsel ve maddi pratikler oluşturabilmiştir. Kendisi ve limitleri arasındaki bu hayali ilişki, aslında hayalgücü dediğimiz o muhteşem yetenekten kaynaklanıyor. O yüzden hem **I-Phone** hem de dibine kadar kurumuş **Aral Gölü** bizim eserimiz.

Bu kadar gevezeliği neden yaptım, nereye bağlayacağım diye düşündüğünüzü tahmin ediyorum. Bu

kadar “sürdürülebilirlik” lafı eden, bunun üzerine düşünen bir ekip olarak EKOIQ’nun yaşadığı iki aylık kriz, söylemlerimiz ve yapıldıklarımız arasındaki açığa bakmak için çok iyi bir ders oldu bize. Ancak bu iki ayın sonunda tekrar yola koyulabiliyorsak, siz bu dergiye elinizde tutuyor ve bu satırları okuyabiliyorsanız, başta anlatmaya çalıştığım ikili yapının diğer yanının, yani insanın yaratıcı, yapıcı ve üretici yanının harekete geçmesi sayesinde. Hem de sadece dergiye hazırlayan bir avuç insanın değil, 21. yüzyılın verdiği muhteşem iletişim olanaklarıyla aklını, bilgisini, tecrübesini, ilişki ağlarını, maddi ve manevi birikimlerini ortaya koyan çok sayıda insanoğlu ve kızının işbirliklerinin eseri olarak.

Bu yüzyılda sadece kendi başına, sadece kendi için bir şeyler -bu ister maddi, ister manevi değer, mesela demokrasi olsun- isteyenler kaybedecek. İşbirliğine açık olanlar, başkasını da gözetenler, “ötekileri” de dikkate alanlar kazanacak. Omuz verenlere omuz verilecek. Değer yaratana değer katılacak, belki de hiç yüzünü görmedikleri bireyler tarafından...

“Kitap fazla ciddi, gazete fazla sorumsuz. Dergi, hür tefekkürün kalesi. Belki serseri ama taze ve sıcak bir tefekkür. Kitap, çok defa tek insanın eseri, tek düşün-

cenin yankısı; dergi bir zekâlar topluluğunun”.

Bu sözler, bu toprakların yetiştirdiği müstesna zihinlerden ve sosyal bilimcilerden **Cemil Meriç**’e ait. Sevgili dostumuz Özlem Bahadır’ın derginin yeniden yayınlanması şerefine yolladığı küçük bir hediye bize. Hem kitapları, hem gazeteleri yaratanları, hele hele bloglarının başında dünyayı değiştirenleri tenzih ederek söylemek gerekir ki, dergi dediğimiz iletişim aracı gerçekten de çok uzun dönemlerdir, ancak bir zekâlar topluluğunun eseri olduğunda yaşayabiliyor, daha da ötesi başkalarının hayatlarına değebiliyor, değiştirebiliyor, dönüştürebiliyor... Ancak Meriç’in bahsettiği bu hür tefekkürün kalesinin kapılarını da sonuna kadar tüm gezginlere açmak gerekiyor. Bu süreçte, isimlerini saymakla bitiremeyeceğimiz dostlarımız ve destekçilerimizin çabalarıyla bunu çok daha iyi anladık. Onlara sonsuz teşekkürler. Ve bir, iki, üç, daha fazla, daha fazla işbirliği...

Son bir not: EKOIQ dergisinin dört yıl boyunca yayıncılığını yapan, fikriyatının oluşmasında büyük emeği geçen, maddi ve manevi sorumluluklarını cesaretle üstlenen ve en son olarak projenin ölmemesi için gerekli desteği veren BZD Yayıncılık ailesine sonsuz teşekkürler...

EKOLOGOS Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti. adına sahibi
Halil Doğru

Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu)
Barış Doğru baris@ekoik.com

Art Direktör
Özlem Sarar D. ozlem@ekoik.com

Editörler
Balkan Talu
Özgür Çakır

Fotoğraf Editörü
Özgür Güvenç

Redaksiyon
Meral Aslankaya

Abonelik
Tel: (90) 216 460 16 10 Faks: (90) 216 460 16 11

Yayın ve Yönetim Adresi:
EKOLOGOS Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti.
Kuleli Mahallesi, Şekip Ayhan Özişik caddesi No: 4
34684 Çengelköy-Üsküdar, İstanbul
Tel: (90) 216 460 16 10 Faks: (90) 216 460 16 11

Basım Yeri: Tor Ofset San. Tic. Ltd. Şti.
Hadımköy Yolu Akçaburgaz Mah. 4. Bölge 9. Cad. 116. Sokak
No: 2 Esenyurt - İSTANBUL Tel: (90) 212 - 886 34 74 pbx

Ayda bir yayınlanır. Yaygın Süreli Yayın ISSN 1309-441-6

Danışma Kurulu
Aynur Acar, Marmara Belediyeler Birliği Çevre Yönetim Merkezi Direktörü
Prof. Dr. Melsa Ararat, CDP Türkiye Direktörü
Banu Aydoğan, Koç Bilgi Grubu Kurumsal İletişim Direktörü, Koç Holding Çevre Koordinasyon Kurulu Üyesi, Yeşil Bilgi Platformu Yöneticisi
Prof. Dr. Nuri Azbar, Ege Üniversitesi, Çevre Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü
Dr. Erhan Baş, Bilim İlaç A.Ş. Genel Müdürü
Dr. Barış Gencer Başkan, Yeditepe Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü
Sibel Bülay, ulaşım uzmanı, EMBARQ Yönetim Kurulu üyesi
Konca Çalkıvık, İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği Genel Sekreteri
F. Fatma Çelenk, Soyak Holding Kurumsal İletişim Koordinatörü
Prof. Dr. Nüzhet Dalfes, İTÜ Avrasya Yer Bilimleri Enstitüsü Müdürü
Sibel Sezer Eralp, REC, Bölgesel Çevre Merkezi Türkiye Direktörü
Ebru Şenel Erim, Unilever Türkiye Kurumsal İletişim Müdürü
Aykan Gülten, Coca-Cola Kurumsal İlişkiler Müdürü
Ebru İlhan, Eczacıbaşı Kurumsal İletişim ve Sürdürülebilir Kalkınma Uzmanı
Prof. Dr. Selahattin İncecik, İTÜ Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi, Meteoroloji Mühendisliği Bölümü
Bahar Keskin, CSR Türkiye Kurucusu
Prof. Dr. M. Pınar Mengüç, Özyeğin Üniversitesi, Enerji, Çevre ve Ekonomi Merkezi Direktörü
Dr. Uygur Özesmî, change.org Türkiye Direktörü
Aysun Sayın, Boyner Holding Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Sürdürülebilirlik Müdürü
Neylan Süer, Bosch Ev Aletleri Pazarlama Müdürü
Ergem Şenyuva, Climate Project Türkiye Temsilcisi, Yeşilist.com kurucusu
Cavit Vardarlılar, MESS Entegre Geri Kazanım ve Enerji, Çevre Projesi Genel Müdürü

İÇİNDEKİLER

20 Su Akar, İnsan Ne Yapar?

Salt Ankara Ulus'taki Modern Denemeler 5 - Aşı Serğisi, insanoğlu ve kızının "Pandora'nın saçtığı kötülükleri sokmak için yaptığı kutuların tuzağına nasıl düştüğü" üzerine düşünmek için iyi bir fırsat...

23 Dosya: Sürdürülebilir Finansmanın Şimdi Tam Zamanı

Sürdürülebilir olmayan yatırımlara yönelik finans ve kredi akışını keser, sürdürülebilir olanlara doğru kolaylaştırır ve ucuzlaştırabilirseniz, dünyanın gidişatını da değiştirebilirsiniz. Peki, ama nasıl?

40 Hem Kuru Hem de Ekolojik Temizlik

Çoğumuz kuru temizleme dükkânlarının kullandıkları kimyasal madde nedeniyle kendi hayatlarımızı ve ekolojiyi nasıl etkilediğinden bihaberiz. Peki, bu işin daha çevre dostu olanı yok mu?

44 "İnovatif Sürdürülebilirlik" Ödülleri Dağıtıldı

İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği'nin (SKD) düzenlediği "İnovatif Sürdürülebilirlik Uygulamaları Yarışması"nın kazananları belli oldu.

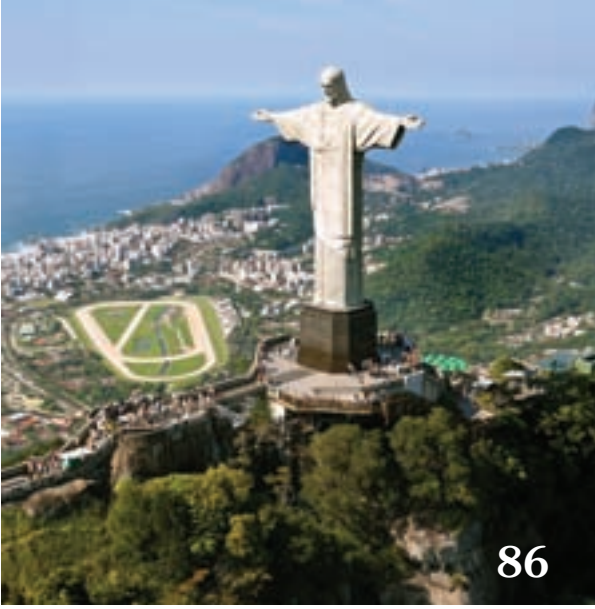
46 Bir Arkadaş Sizinle Yolculuk Yapmak İstiyor

İnternet üzerinde Eylül ayında hayata geçen yolyola.com adlı yolculuk paylaşım platformu, sürücülere ve yolcuları bir araya getirerek yola çıkan araç sayısını düşürmeyi hedefliyor.

49 Dosya: İnsan Hakları, Sürdürülebilirliğin Yumuşak Karnı mı?

Dünyada şirketler ve insan hakları meselesi nasıl bir standarda kavuştu, Türkiye'de son zamanlarda konu üzerine hangi olumlu gelişmeler yaşanıyor? Çalışma hayatında en sık yaşanan insan hakları ihlalleri neler?

86

60 Ekonominin Mutluluğu mu? Mutluluğun Ekonomisi mi?

2011 yılında “Mutluluğun Ekonomisi” isimli belgeseliyle Avrupa’nın çeşitli festivallerinde ödüller alan yazar ve film yapımcısı Helena Norberg-Hodge Türkiye’deydi. Gezi eylemlerine de katılan Hodge’a, yeni bir sürdürülebilirlik kültürünün nasıl yaratılabileceğini sorduk.

64 Sürdürülebilir Turizm için Başarılı Modeller

Anadolu Efes, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, UNDP ortaklığı ve Mikado Sürdürülebilir Kalkınma Danışmanlığı işbirliğiyle 2007 yılında hayata geçirilen Gelecek Turizmde Projesi, şimdi de yoluna Sürdürülebilir Turizm Destek Fonu ile devam ediyor.

66 IPCC’nin Beklenen Raporunun İlk Bölümünü Yayınladı

1990 yılından beri 5-6 senede bir yayınlanan IPCC İklim Değişikliği raporlarından bu sonuncusunun en önemli dayanağı, yeryüzü sıcaklığının son 3 on yıllık dönemde artarda yükselmiş olması.

68 Moloz Geri Dönüşümünde Ar-Ge

Ağustos ayında yayınladığımız, Sadık Yürek’in Kentsel Dönüşüm ve molozlar yazısı, ana akım medyada bir hayli yankı buldu. Büyük kentsel dönüşüm projelerinin arifesinde olan Türkiye için son derece önemli bir konu olan molozlar konusunda Yürek, EKOIQ için yeni bir yazı kaleme aldı.

74 “İklim Değişiyor, Antalya Geleceğini Planlıyor”

Türkiye’nin en hızlı büyüyen kentlerinden biri olan Antalya’nın artık bir Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı (SEEP) var.

79 Değişim İçin Bilişim

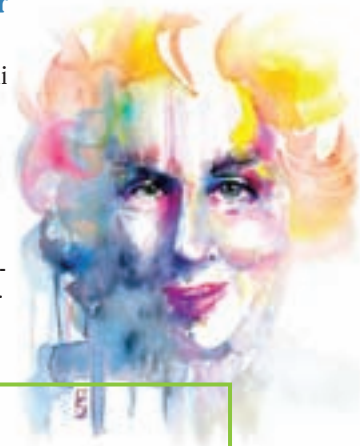
Bilişimin, Türkiye’nin sürdürülebilir kalkınma yolunda ilerlemesi için önemli olanaklar taşıdığını düşünen Bölgesel Çevre Merkezi - REC Türkiye, Vodafone Türkiye’nin desteğiyle, bir “Sürdürülebilir Kalkınma için Bilişim” raporu hazırladı.

86 Rio 2016 Sürdürülebilirlik Maratonu

2020 Olimpiyatlarını kaybetmemizin travması bir süre daha devam edecek gibi görünüyor. Peki alsaydık neler yapacaktık veya yapmalıydık? Bunu tartışmanın en iyi yollarından biri, Rio 2016’ya bakmak olabilir...

92 Atwood: “Okyanuslar Yok Olursa...”

Çağdaş dünya edebiyatının önemli isimlerinden Margaret Atwood’un eserlerini, Heyzen Ateş’in yazıları çerçevesinde birkaç kez konu edinmiştik. Doğa ve insan üzerine üçlemesinin son kitabı MaddAddam’ın yakın zamanda yayınlanması dolayısıyla Ateş, tekrar Atwood’da tekrar dönüyor.

HER SAYIDA

4 Haberler Dev Gibi Çevre Dostu Gemi; Yenilenebilir Enerji Artık Özgür; Gölde Sazan Temizliği.

72 Son Buzul Erimeden Levent Kurnaz: “IPCC Raporu, ‘En Az %95 İhtimalle Sorumlu Biziz’ diyor”.

82 İş Dünyasından Konca Çalkıvık: Binalarda Enerji Verimliliği

84 Akademiden Semra Sevinç: Geçtiğimiz İki Ayın Özeti ve Gelecek

94 Gözümüzden Kaçmayanlar HES protestosunda köylülere taş yağmuru; Japon köpeği Hachiko heykeli açıldı; balkonlar geri geliyor; “insan-doğa bağıni yeniden tesis edeceğiz”; organik tarım patlama yaşıyor; 53 bin muhtara çevre eğitimi...

96 Kitap Sürdürülebilir Yaşam ve Enerji Söyleşileri; Turizmde Sürdürülebilirlik: Çokdisiplinli Bir Yaklaşım

Akbank'tan Büyük Başarı

Akbank'ın "2012 Faaliyet ve Sürdürülebilirlik Raporları", "LACP 2012 Yılı Vizyon Ödülleri" (League of American Communications Professionals - Amerikan İletişim Profesyonelleri Ligi) ve "Mercomm 27. Uluslararası Faaliyet Raporları Ödülleri" değerlendirmesinde ödüle değer bulundu. Akbank 2012 Faaliyet ve Sürdürülebilirlik Raporları ile toplam üç Platin, dört Altın, bir Gümüş ve iki Jüri Seçkin Başarı ödülü kazandı. Akbank'ın "2012 Faaliyet Raporu" tüm sektörleri içeren "Dünyanın En İyi 100 Faaliyet Raporu" sıralamasında da 38. sırada yer alırken, EMEA Bölgesi ilk 50 Faaliyet Raporu listesinde 16. oldu. Akbank'ın "2012 Sürdürülebilirlik Raporu" ise tüm sektörleri içeren sıralamada 39. sırada yer aldı. Akbank ayrıca basılı, online faaliyet raporları ve sürdürülebilirlik raporlarının tümüyle "Dünyanın En İyi 100 Faaliyet ve Sürdürülebilirlik Raporu" sıralamasına seçildi. Akbank, "2012 Faaliyet ve Sürdürülebilirlik Raporları" ile bu alanda diğer bir seçkin ödül platformu olan "Mercomm 27. Uluslararası Faaliyet Raporları Ödülleri"nde bir Altın, bir Gümüş ve iki Jüri Seçkin Başarı ödülüne layık görülürken, "2012 Faaliyet Raporu", Mercomm ödülleri de Altın kazanarak kendi kategorisinde "Dünya'nın En İyi Raporu" seçildi.

Dev Gibi Çevre Dostu Gemi

Denizcilik alanında çevre dostu gemilerin sayıları artıyor. Bunlardan birinin yapımına Norveç'te başlandı bile. Norveçli denizcilik girişimlerinden biri olan Terje Lade tarafından hayata geçirilmesi için çalışmalarına başlanan kargo gemisi "**Wind Ship**" Norveççe karşılığı "**Vindskip**", enerjisinin büyük kısmını okyanus rüzgârından alacak. Dünyanın en çevreci kargo gemisi unvanına sahip olacak Wind Ship, benzerlerine göre yüzde 60 daha az yakıt tüketecek ve yüzde 80 daha düşük emisyonu sahip

olacak. Gemi, doğalgazla ve özel rüzgar yelkenlerinin ürettiği enerji ile hibrit çalışan elektrik motoru sayesinde uzun mesafeler katedebilecek. Kargo gemisinin yapımının 3-4 yıl sürmesi bekleniyor.

KIA'dan Elektrikli Motor

Elektrik motorlu otomobil kervanına KIA da katılıyor. Farklı görünümü ve dizaynı ile otomobil piyasasında yer edinen **KIA SOUL**, 2014'te elektrik motorlu seçeneğiyle de satışa sunulacak. Nissan Leaf, Ford Focus Electric ve Chevy Spark EV ile aynı kategoride rekabet edecek yeni modelin teknik detayları hakkında henüz bilgi verilmesede, tek şarjda asgari 160 kilometre menzile ulaşması öngörülüyor. KIA'nın SOUL'da kullanacağı elektrikli yürüyen aksamın gelecek nesil araçların temelini oluşturacağı da gelen haberler arasında.

115 Bin Ev İçin Elektrik

GAMA Holding - GE Energy Financial Services ortaklığı olan GAMA Enerji A.Ş. tarafından Manisa, Akhisar'da kurulacak 35 MW kapasiteli **Gök II Rüzgâr Enerjisi Santrali**'nin kredi sözleşmesi, **Türkiye Sınai Kalkınma Bankası** ile İstanbul'da imzalandı. Santralde dünyanın en gelişmiş rüzgar türbinlerinden olan 2,75 MW kurulu gücünde 13 adet **GE 2,75-103 türbini** kullanılacak. İzmir, Aliaga'da bulunan ve 2012 yılında ticari işletmeye geçen 10 MW Karadağ RES ve Çanakkale, Ezine'de bulunan ve 2011 yılında ticari işletmeye alınan 22,5 MW Sares RES'in de yatırımcısı ve işletmecisi olan GAMA Enerji; Gök II RES'in tamamlanmasıyla işletmede olan RES kurulu gücü 67,5 MW'a yükseltecek. Şirket, bu üç rüzgâr enerji santrali ile Türkiye'de ortalama 115 bin ev için yeterli elektrik üretecek ve yılda yaklaşık 162 bin ton sera gazı salımını önleyecek.

Her şey doğal bir içgüdüyle başladı.

Başlangıçtan bu yana yaptığımız her işte,
değişmez bir hedefe kilitlendik:

Sürdürülebilirlik.

Çünkü biz, gelecek nesillere karşı vazgeçilmez
sorumluluğumuzun sürdürülebilirlik olduğuna inanıyoruz.

Gölde Sazan Temizliği

Orman ve Su İşleri 8.Bölge Müdürlüğü ile İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi'nin **Beyşehir Gölü**'nde yürüttüğü rehabilitasyon çalışması devam ediyor. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Dekanı **Prof. Dr. Adem Tekinay**, bölgede yürüttükleri Beyşehir Gölü Eko Sistem Rehabilitasyon Projesi'nin yavaş yavaş sonuna geldiklerini belirtti. Çalışmanın birinci bölümünde balık popülasyonunu incelerlerken göle sonradan aşılana istilacı bir **gümüş sazani** türü tespit ettiklerini kaydeden Prof. Tekinay, kurulan av baskısıyla balıkçıların gölden yaklaşık 60 ton civarında İsrail sazani çıkardığını, gölün kendi türü olan sazan balığı aşılmasını gerçekleştirdiklerini anlattı. Tekinay, Beyşehir'i, **kadife, kızılkanat, dıraz ve akbalık** gibi balıkların tekrar yoğun bulunduğu bir göl haline getirmeye kararlı olduklarını da söyledi.

Sektör 'Lideri' UPM

UPM'nin "Biofore" stratejisi ve kurumsal sorumluluk alanındaki tutarlı çalışmaları yine sonuç verdi. 2013-2014 Dow Jones Sürdürülebilirlik Endeksi'nde (DJSI) bir kez daha yer alan UPM, kendi alanında, yani kağıt ve orman ürünleri sektöründe "sektör lideri" seçildi. Her yıl yapılan Kurumsal Sürdürülebilirlik Değerlendirmesi, yatırım uzmanlığı firması RobecoSAM tarafından gerçekleştiriliyor. Değerlendirmenin temelini; dünyanın lider firmalarının ekonomik, çevresel ve sosyal performanslarının analizi oluşturuyor.

Bahçenizi Çatıya Taşın

Çiçek yetiştirmek için artık bahçeye ihtiyacınız yok. Çatınızda dilediğiniz gibi bir bahçe oluşturmak sizin elinizde. Bunun için yapmanız gereken tek şey çatınıza bahçe çatı uygulamasıyla su yalıtımı yaptırmak. Kar ve yağmur sularıyla su yalıtımınız mücadele ederken, siz de çiçeklerinizi istediğiniz gibi büyütebilirsiniz. Hızlı kentleşmeyle birlikte yeşil alanların azaldığına dikkat çeken **Bitümlü Su Yalıtım Üreticileri Derneği (BİTÜDER) Yönetim Kurulu Başkanı Burhan Karahan**, "Kullanılacak malzeme bir taraftan çatıdan kar ve yağmur sularının binaya geçmesini, diğer taraftan da bitki köklerinin binaya zarar vermesini engellemeli. Bu noktada bitümlü örtüler büyük avantajlar sunuyor" diye konuştu. Bitümlü su yalıtım örtülerinin yüksek çekme ve basınç mukavemetine sahip olmasıyla

bahçe çatı uygulamalarında en etkili malzemelerden biri olduğunu belirten BİTÜDER Başkanı Burhan Karahan, "Bitümlü üretilen su yalıtım örtüleri, çok düşük ve yüksek sıcaklıklarda dahi esnekliğini koruduğu için çatlamıyor, bu nedenle her iklim kuşağında güvenle kullanılabilir" dedi.

iPhone 6, Güneşle mi Şarj Olacak?

Apple merakla beklenen yeni nesil iPhone'u çok kısa süre önce tanıttı. Üstelik bu kez bir değil, tam iki yeni **iPhone** ile tanıştık. Yeni iPhone'lar meraklılarımızı çok tatmin etmedi.

Böyle olunca Apple'ın iPhone konusundaki inovasyon gücünü yavaş yavaş kaybettiği şimdiden konuşulmaya başlandı bile. Fakat teknoloji sitesi **9to5Mac**'in ortaya çıkardığı bir iş ilanı Apple'ın bir sonraki iPhone'da oldukça ses getirebilecek yeni bir özellik üzerinde çalışmaya bugünden başladığının ipuçlarını barındırıyor gibi görünüyor. İlan, Apple'ın güneş enerjisi konusunda bilgi sahibi bir mühendis aradığını ortaya koyuyor. İlanda yer alan açıklamalardan mühendisin Apple'ın bünyesinde güneş enerjisi paneline sahip dokunmatik algılayıcıları geliştirmek konusunda görev alacağı anlaşılıyor. Diğer bir deyişle Apple şu sıralarda geliştireceği cihazın dokunmatik ekranın aynı zamanda bir güneş enerjisi paneli olmasını sağlamak üzerine çalışmalar yapmak niyetinde. Kim bilir, belki iPhone 6 güneşle şarj olur.

Yeşil binalar için VitrA, Artema.

VitrA ve Artema, Blue Life anlayışı doğrultusunda yeşil binalar yaratılmasına olanak tanıyan banyo çözümleri sunuyor. **LEED, BREEAM** ve **DGNB** yeşil bina sertifikasyonları kapsamındaki projelerde, çevreci özelliklere sahip ürünleriyle puan kazandırarak yapıların yeşil bina sertifikasyonu almasına katkı sağlıyor.

Çevresel ayakizi daha düşük olan VitrA ve Artema ürünlerinin; sağladıkları su tasarrufu, tamamlanan yaşam döngüsü analizleri, çevreci ürün beyanları, sorumlu hammadde edinim sertifikaları vb. özellikleriyle projelerde yer almalara öneriliyor.

VitrA ve Artema, yeşil bina sertifikasyonunu destekleyen anlayış ve uygulamalarıyla gelecek nesiller için sürdürülebilir yaşamı hep ön planda tutuyor.

BREEAM®

DGNB®

Blue Life

Mavi gezegenimiz için...

 Eczacıbaşı

vitra.com.tr | artema.com.tr

Yeşil bina sertifikasyonu için önerilen ürünler kataloglarda bu ikon ile belirtilmektedir.

iPad versiyonunu buradan indirin.

PDF olarak indirin.

Rüzgârda Performans Ölçümü

IBM yenilenebilir enerji kaynaklarının güvenilirliğinin artırılmasına yardımcı olacak gelişmiş güç ve hava durumu modelleme teknolojisini duyurdu. **Hibrit Yenilenebilir Enerji Tahmini (HyRef - Hybrid Renewable Energy Forecasting)** adı verilen bu çözüm, bulutların hareketlerini takip etmek için havaya dönmük kameraları, gelişmiş bulut görüntüleme teknolojisini ve hava modeli yeteneklerini kullanarak, türbinlerdeki alıcılar ise rüzgâr hızını, sıcaklığı ve yönü izliyor. Analitik teknolojisiyle bir araya getirildiğinde bu veri simülasyonuna dayalı çözüm, 15 dakikalık artımlarla bir ay öncesinden bir rüzgâr santralindeki bölgesel hava tahminlerini doğru olarak üretebiliyor. HyRef, bölgesel hava tahminlerini kullanarak her bir rüzgâr türbininin performansını öngörebiliyor ve üretilen yenilenebilir enerji miktarını hesaplayabiliyor. IBM'in Akıllı Enerji ve Akıllı Şebekeler girişimleriyle ilgili daha fazla bilgi almak için <http://www.ibm.com/smarterplanet> adresini ziyaret edebilirsiniz.

Aksaray'a da Güneş Doğdu

Aksaray Belediyesi'nin Güneş Enerji Santrali (GES) kurulması amacıyla Mart ayında **Ahiler Kalkınma Ajansı'na** sunduğu proje desteklenmeye uygun bulundu. Toplam proje maliyeti 1 milyon 115 bin 296 TL olan GES proje bedelinin yüzde 45'i Ahiler Kalkınma Ajansı tarafından, diğer yüzde 55'lik kısım da Aksaray Belediyesi tarafından karşılanacak. 200 kW kurulu güce sahip olacak güneş enerji santralında yaklaşık 850 adet güneş paneli yerleştirilecek. Tesisten yıllık 322.600 kW elektrik üretimi yapılması öngörülürken, 5 dönüm arazi üzerine kurulacak olan sistem şebeke bağlantılı olacak.

Yoksullara Elektrik Güneşle Gidecek

Peru, başlattığı güneş enerjisi programı ile 2 milyondan fazla yoksul insana güneş panelleriyle elektrik sağlamayı hedefliyor. Yeni güneş enerjisi programına ilişkin açıklama yapan **Peru Enerji ve Maden Bakanı Jorge Merino**, bu program sayesinde 2016 yılı sonuna kadar Peru halkının yüzde 95'inin elektriğe kavuşacağını söyledi. Peru'da şu an nüfusun sadece yüzde 66'sına elektrik ulaştırılıyor. Peru'da geliştirilen güneş enerjisi programının ilk aşaması, Contumaza bölgesinde 1601 güneş panelinin kurulmasıyla 8 Temmuz'da start aldı. Bu ilk kurulum 126 mahalleye elektrik sağlayacak. Yeni program ilk etapta toplam 200

milyon dolar maliyetle, 500 bin konuta yetecek enerjiyi sağlayacak ve 12.500 güneş paneli sistemi kurulacak. 24 milyonun üzerindeki nüfusuyla Güney Amerika'nın üçüncü büyük ülkesi olan Peru, aynı zamanda Latin Amerika'da ilk kitlesel güneş enerjisi kurulumu gerçekleştiren ülke konumunda.

Boğaz'ı Yüzerek Geçen Domuzlar

İstanbul Boğazı'ndaki Rumeli Kavağı Mahallesi sakinleri, ekim ayının ortalarında çok ilginç bir göç olayına tanıklık etti. Orman bölgesinde olmaları nedeniyle mahalle merkezine kadar domuzların inmesine alışkın olan mahalleliler, İstanbul Boğazı'ndan yüzerek Avrupa yakasından Anadolu yakasına geçen domuz sürüsüyle şaşkına döndü. Habertürk'ün haberine göre **Rumelikavağı Mahallesi Muhtarı Cevdet Bayraktar**, yaşadıkları şoku "Sokak köpekleri gibiler. İstedikleri yere sürü olarak odaklanabiliyorlar" cümleleriyle anlattı. Domuz sürüsü Rumelikavağı'ndan denize indikten sonra, Boğaz'ı yüzerek geçti ve Anadolu Kavağı'ndan karaya çıktı. Çevreci aktivistler ise göç olayını, domuzların **3. Köprü inşaatı** nedeniyle yaşam alanlarının yok oluşuna bağlıyor.

AB ve Çin Güneşte Anlaştı

Altı hafta süren bir müzakere sürecinin ardından, AB ve Çin arasında güneş panellerine uygulanan anti-damping vergilerine ilişkin anlaşmazlıklara çözüm getirildi. Bilindiği gibi, Eylül 2012'den beri yürütülen anti-damping soruşturması sonucunda, Haziran ayından beri, AB, Çin güneş panellerine geçici olarak vergi uygulamaya başlamıştı. İlk aşamada yüzde 11,8 oranında uygulanan verginin, 6 Ağustos tarihinden itibaren ortalama yüzde 47,6 oranına yükseltilmesi öngörülüyordu. Yapılan görüşmeler sonucunda, Çin'in damping yapmayı keseceği, belli bir asgari fiyat üzerinde yetkililerin anlaştığı açıklandı. Bu anlaşmanın Avrupa Komisyonu tarafından Ağustos başında kabul edilmesi ve yıl sonuna kadar üye devletlerin bu konudaki görüşlerinin alınması bekleniyor. Getirilen çözüm ile, Avrupa güneş paneli pazarının gelişeceği ve damping uygulamalarının Avrupa sanayisine getirdiği zararların ortadan kalkacağı düşünülüyor.

Toprağın plastığı sevmesine yardımcı olan kimya yaratıyoruz.

Çoğu plastik biyolojik olarak parçalanamaz ama BASF'nin geliştirdiği ecovio™ plastikleri kontrollü ortamda kompost toprağa dönüştürüldüğünde bütünüyle yok oluyor. Organik atıkları toplarken, dönüştürülebilen plastik torbalar kullanmak hem daha hijyenik hem de daha pratik. Böylece atıklar, çöplüklerde birikmek yerine değerli bir toprağa dönüşebiliyorlar. Bugün kullanılan plastik torbalar daha temiz bir gelecek anlamına gelebilir. Çünkü BASF'de biz kimya yaratıyoruz.

www.wecreatechemistry.com

 BASF

The Chemical Company

Japonya Güneşte Devler Liginde

Japonya'nın güneş elektriği kurulu gücünün 10 GW'ı aştığı açıklandı. Araştırma kuruluşu **NDP Solarbuzz** tarafından hazırlanan ve Asya-Pasifik bölgesi fotovoltaik pazarındaki çeyrek dönemlik gelişmelerin incelendiği çalışmaya göre, Ağustos ayı sonu itibarıyla ülkenin kurulu güneş elektriği gücü 10.5 GW seviyesine yükseldi. Bu gelişme Japonya'yı ABD ve Çin'den sonra bu yıl içinde 10 GW'lık kurulu gücü aşan üçüncü ülke, toplamda ise beşinci ülke yaptı. Almanya bu seviyeye 2009 yılında, İtalya ise 2011 yılında ulaşmıştı. Güneş elektriği alanındaki ilk teşvik programını 1994 yılında devreye alan Japonya, 2004 yılında güneş elektriğinde 1 GW'lık sınırı aşan ilk ülke olma unvanını kazanmıştı. 2011 yılında yaşanan Fukuşima felaketinin ardından, Japon hükümeti geçen yılın Temmuz ayında güneş enerjisi başta olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklı elektrik üretimine yeniden teşvik sağlamaya başlamıştı.

Yeşil Bina Eğitimi

Yeşil binalara ve yeşil bina sertifikalarına ilgi Türkiye'de de giderek artıyor. Konunun ilgililerini yakından ilgilendiren bir haber ise Ankara'dan geldi. Ankara'da 9 Kasım'da Türkiye'nin en kapsamlı yeşil bina eğitimlerinden biri başlayacak. Yeşil bina tasarımı ve inşaatıyla ilgilenen profesyoneller ve öğrencilere yönelik eğitim programı, LEED® Accredited Professional "AP" olmak isteyenler, LEED® Green Associate ve LEED® Accredited Professional sınavına girmek isteyenler için hazırlık niteliğinde. Bir gün ve 8 saat sürecek eğitim programı sonunda alacağınız katılım belgesi ile LEED Green Associate sınavına girmeye hak kazanacaksınız. Ayrıntılı bilgi için: <http://ecobuildturk.com/page2/page10/index.html>

Yenilenebilir Enerji Artık Özgür

Yenilenebilir enerji sektörü beklediği haberi nihayet aldı. "Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelik" ve "Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ" başlıklı yasal düzenlemeler geçen ayın başında Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Yürürlüğe giren düzenlemeler şahıs, şirket ve çeşitli toplulukların 1 MW kurulu güce kadarki rüzgâr veya güneş elektriği sistemlerine yatırım yaparak, elektrik üretim lisansına gerek duymadan ihtiyaçları olan

elektriği bu kaynaktan üretmelerini, fazlasını ise satmasını mümkün kılıyor. Halihazırda 250 MW kurulu gücünde lisanssız 980 elektrik üretimi başvurusundan 659'u olumlu sonuçlandı. Yeni düzenlemenin yürürlüğe girmesiyle yatırım başvurularının toplam kurulu gücünün, ağırlığı güneş elektriği projeleri olmak üzere, 2013 sonuna kadar 1000 MW, 2014 sonuna kadar ise 3000 MW seviyesine yükseleceği öngörülüyor.

Adalet Sarayı'nda Yenilenebilir Enerji

Çağlayan'daki İstanbul Adliye Sarayı "yenilenebilir enerji projesi" ile elektriğini kendisi üretecek. Bu proje kapsamında adliye çatısına kurulacak rüzgâr türbinleri ve güneş panellerinden elde edilecek yenilenebilir, temiz enerji ile Adalet Sarayı'nın elektrik ihtiyacının yüzde 70'i karşılanacak. Projeye, senede 3,5 milyon TL tasarruf edilmesi hedefleniyor. Proje kapsamında önümüzdeki günlerde

binaya rüzgâr ölçümünü test etmesi için kurulacak sensörler bir yıl süreyle yılın her mevsimi rüzgâr ve güneşin durumunu hesaplayacak. Daha sonra çatıda kullanılacak türbin ve diğer malzemelerin seçimi, tesisin kurulumu, şehir şebekesine uyum sağlamak için gerekli dönüşüm işlemleri yapılacak. Projenin tamamlanmasıyla birlikte üç yıl içerisinde elektrik üretimine geçilmesi planlanıyor.

Yıka as kurut topla; 1 metrekarede de olabilir.

Bosch, amaşır ve kurutma makinelerinin üst üste kule montajı sayesinde, zamanda ve mekânda özgürlük sağlıyor.

Bosch, amaşır yıkama ve kurutma sürecini daha da kolaylaştırdı. Makinelerin üst üste montajı, hem yerden hem zamandan kazandırıyor; çamaşır gününde yaşanan "görüntü kirliliği"ni de ortadan kaldırıyor. Kısacası, sizi özgür kılıyor. www.bosch-home.com/tr

BOSCH
Yaşam için teknoloji

P&G'den 2012-2013 Sürdürülebilirlik Raporu

P&G Türkiye, 2012-2013 Sürdürülebilirlik Raporu'nu yayımladı. Türkiye'deki 20 markası, 2 üretim tesisi ve 800'den fazla çalışanı bulunan P&G Türkiye'nin yayınladığı 2012-2013 Sürdürülebilirlik Raporu, şirketin sürdürülebilirliği iş süreçlerine, markalarına ve insan kaynakları yönetimine nasıl entegre ettiğini açıklıyor. Rapora göre, P&G, Türkiye'deki Gebze ve Şekerpınar üretim tesislerinde son beş yılda toplamda enerji tüketimini yüzde 37, su tüketimini yüzde 36, atık miktarını yüzde 45 ve karbon salımını yüzde 48 oranında azalttı.

Florasan Lambalar Geri Dönüşecek

Türkiye'de ilk defa floresan ve tasarruflu ampullerin geri dönüşümünü sağlayacak bir tesis kuruldu. TÜBİTAK tarafından yapılan açıklamada tesisin "Cıva İçeren Ömrünü Tamamlamış Floresanların Geri Dönüşümü Sistemi" projesiyle TÜBİTAK TEYDEB 1507 - TÜBİTAK KOBİ Ar-Ge başlangıç destek programı kapsamında yaklaşık 100 bin TL destek almaya hak kazanan, EXITCOM firması tarafından kurulduğu bilgisi verildi. Açıklamada görüşlerine yer verilen EXITCOM Genel Müdürü Murat Ilgar, cıva içeren floresan lambaların, sarı ışık veren lambalara göre yaklaşık olarak yüzde 80 oranında daha az enerji tükettiği, aydınlatma verimlerinin 3 ila 6 kat, fonksiyonel ömürlerinin ise 4 ila 15 kat daha fazla olduğunu, bu nedenle ofis, hastane, okul gibi her türlü kapalı konut alanında en çok tercih edilen iç ortam aydınlatma ürünü haline geldiğini söyledi. Atılan lambalar cıva içerdiği için tehlikeli atık sınıfına girerken, Türkiye'de yılda 40 milyona yakın floresan lamba tüketiliyor.

Borusan'dan Rüzgâr Enerjisi Atağı

Tekirdağ'ın Muratlı ilçesinde kurulacak **Balabanlı Rüzgâr Enerjisi Santrali**'nin temeli atıldı. Borusan EnBW Enerji tarafından hayata geçirilen santral 22 rüzgâr türbini ile 50 MW'lık kurulu güce sahip olacak. Borusan EnBW'den yapılan açıklamaya göre, santralla 151,7 GW düzeyinde elektrik üretiminin öngörüldüğü ifade edildi. Santralin devreye girmesiyle şirketin toplam elektrik üretim kapasitesi de, 110 MW'ı rüzgâr enerjisinde olmak üzere 160 MW'a yükselecek. Firma, Balabanlı RES'in ardından İzmir, Kemalpaşa'da 30 MW gücündeki **Fuat RES** ile Çanakkale, Bursa ve Mersin'de 50 MW'lık üç ayrı projenin çalışmalarına daha başlayacak. 138 MW'lık kurulu gücü ile Türkiye'nin en büyük rüzgâr enerjisi santrallerinden biri olacak **Saroz RES Projesi** de 2014'te start alacak.

Dalmak Özgürlüktür

Peugeot, sürdürülebilir kalkınmayı hedef olarak başlattığı "Peugeot ile Engelsiz Yaşam" projesi kapsamında yeni bir etkinlik düzenledi. Etkinlik kapsamında, Peugeot çalışanları ve bayilerinden oluşan 10 gönüllü ve aralarında **Suat Ayöz Trafik Mağdurları Derneği**'nden de engellilerin bulunduğu farklı engelli gruplarından 10 kişi, 5-8 Ekim tarihleri arasında Kaş'ta "Dalmak Özgürlüktür" etkinliği çerçevesinde bir araya geldi. **Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı desteğiyle, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Alternatif Yaşam Derneği (AYDER)** işbirliği ile gerçekleştirilen etkinlikte, engelliler, sualtı dünyasının iyileştirici ve özgürleştirici gücüyle buluşma imkânı buldu.

"Durun, Kuzey Ormanlarını Konuşacaktık"

Haziran ayı başlarında 3. Köprü inşaatının doğaya verdiği zarara dikkat çekmek için başlatılan **Kuzey Ormanları Savunması** geçen ay da bir yürüyüşle etkinliklerine devam etti. **Ali**

Yıldırım ve **Alper Atmaca** adlı iki genç köprü inşaatının devam ettiği rotada üç gün süren 100 kilometrelik bir yürüyüş gerçekleştirdi. Yürüyüş, 3. Köprü- Kuzey Marmara Otoyolu güzergâhında binlerce ağacın kesildiği Çekmeköy'de yüzlerce kişinin katıldığı bir eylemle sona erdi. Yaklaşık 3,5 km'lik yürüyüşten sonra varılan ICA şirketine ait şantiye alanında kendileriyle görüşüp hesap verecek bir yetkili aradıklarını açıklayan Kuzey Ormanları Savunması, eylemciler şantiyeye yaklaşırken hızla arabalarına atlayıp giden yetkililer sayesinde, konuşacak muhatap bulamadı.

BİRİ, HİÇBİRİ, BİNLERCESİ

ELIO MONTANARI ARŞİVİNDEN FOTOĞRAFLAR

SALT'TA

10 EYLÜL - 26 ARALIK

SALT Galata
Kurucu Garanti Bankası
Bankalar Caddesi 11
Karaköy İstanbul
saltonline.org

Çevre Dostu Taşımacılık İçin İşbirliği

Türkiye'nin önde gelen treyler üreticilerinden Koluman Otomotiv, tedarik zinciri sürecinde verimliliği artırmak ve çevre dostu taşımacılığı geliştirmek amacıyla, yenilenebilir hammaddelerden ürettiği ürünleri ile dünya çapında fark yaratan Finlandiyalı orman ürünleri firması UPM ile birlikte hafif şasili yeni bir treyler üretti. UPM'nin WISA Bonded Floor Uygulaması (cıvatalı uygulama yerine yapıştırma taban uygulaması) kullanılarak imal edilen treyler çok daha hafif. Bu da daha düşük maliyet ve daha az karbon salımı anlamına geliyor. Koluman Otomotiv Satış Şefi Serdar Durmaz, "WISA Bonded Floor, şaşıye vidalarla yerleştirilen standart bir kontrplak tabandan çok daha hafif" diyor ve sözlerini şöyle sürdürüyor: "Bu taban deliksiz olduğu için suya karşı çok daha dayanıklı ve korunaklı. Aynı zamanda kullanılan materyalin ömrünü uzatıyor ve şaside meydana gelebilecek herhangi bir aşınmayı da önüyor. Kullanılan daha hafif kontrplak ve yeni şasi dizaynı ile birlikte yeni treylerimiz standarttan 650 kilogram daha hafif. Dolayısıyla ürettiğimiz bu hafif treylerler, daha iyi taşıma kapasitesi ve yüksüz treylerler için bile daha düşük yol masrafı anlamına geliyor."

2047 İçin Felaket Senaryosu

ABD'nin Hawaii Üniversitesi araştırmacıları, kapsamlı bilgisayar modellerine dayanan araştırmalarında, 2047'nin beş yıl öncesi veya sonrasını kapsayan dönemde, atmosfer sıcaklığının 1860-2005 yılları arasında hiç kaydedilmemiş kadar yüksek bir seviyeye ulaşacağını belirtti. New York Times gazetesine konuşan, Nature dergisinde yayımlanan araştırmanın başyazarı olan Camilo Mora, tahminlerinin 2047'nin beş yıl öncesi ve sonrasını içeren dönemi kapsadığını belirtti ve "Olumlu gelişme yaşanırsa, bu tarih 2072'ye kadar uzayabilir" dedi. Araştırmaya göre kentler arasında sıcaklık artışı açısından önemli farklılıklar da var. Örneğin Pekin için öngörülen tarih 2046. İyimsiz tarih ise 2078. Rusya'nın

başkenti Moskova için belirlenen tarihler 2063 ve 2092 iken; Washington için 2047 ve 2071. Yine aynı araştırmaya göre iklim değişikliği, en çok tropikal bölgeleri etkileyecek. Tropikal bölgelerde bulunan şehirlerden Mexico City 2031'de, Jakarta ve Lagos 2029'da ve Bogota 2033'te yaşanmaz hale gelebilir.

Akyaka, Beton Değil Zeytin İstiyor!

Uluslararası Yavaş Kentler Birliği (Cittaslow) üyesi Akyaka'nın sakinleri, imara açılan beldelerine sahip çıkmak için bisikletleriyle Ankara'ya gitti. Akyakalılar imara açılma kararının iptal edilmesi için topladıkları 27 bin imzayı da Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na vermek üzere milletvekillerine teslim ettiler. Muğla'nın Ula ilçesine bağlı Akyaka'da 19 bin 300 metrekairelik zeytinlik arazisi önce Zeytin Koruma Kanunu'na aykırı bir şekilde imara açıldı; ardından tapu kaydı zeytinlikten arsaya dönüştürüldü; daha sonra da Çevre Kanunu'na aykırı bir şekilde özelleştirilme kapsamına alındı. Turizm, tarım ve balıkçılıkla geçimini sağlayan Akyaka'da imara açılacak alanlardaki zeytinliklerde en az 40-50 yaşında zeytin ağaçları yaşıyor. Ayrıntılı bilgi için: akyakaninsesi.blogspot.com

İsveç, Sürdürülebilirlikte Bir Numara

İsviçreli yatırım grubu RobecoSAM'ın ülkelerin sürdürülebilirlik performansları üzerine yayımladığı yeni bir rapora göre, dünyanın en sürdürülebilir ülkesi İsveç. Şeffaflık, kamu politikaları, çevresel ve sosyal yönetim, eğitim, enerji kullanımı ve ortalama yaşam süresi beklentisi gibi kriterleri göz önünde bulunduran rapor, tüm bunları bir araya getirerek ülkelere puanlar verdi. Rapor sonucunda İskandinav ülkelerin başarısı dikkat çekerken, İsveç birinci sırada yer aldı. Sürdürülebilirlik sıralamasında İsveç'i Avustralya, İsviçre, Danimarka ve Norveç takip etti. Birleşik Krallık'ın 6. olduğu listede, sırasıyla, Kanada, Finlandiya, ABD ve Hollanda ilk 10'da kendilerine yer bulmayı başardı. 59 ülkenin yer aldığı listede Türkiye kendine sürdürülebilirlikte 41. sırada yer bulabildi. Listenin son sırasında Nijerya yer alırken, Rusya, Endonezya, Venezuela ve Mısır son beşteki diğer ülkeler oldu.

14 EYLÜL 2013 – 16 ŞUBAT 2014

Rafael Lozano-Hemmer

Küratör: Kathleen Forde

Vicious Circular Breathing

Rafael Lozano-Hemmer'in yeni ve son dönem eserlerinden oluşan sergi, sanatçının kişisel ve duygusal çağrışımlar yaratan sanatının, yaşamsal belirtileri içeren ve onları harekete geçiren doğasını keşfediyor. Müze ziyaretçisinin nefesi, konuşması ve nabızı, sergideki yerleştirmelerin içeriğini oluşturuyor.

Birçok disiplini bir arada bulacağınız *Vicious Circular Breathing*'i yaşamak için Borusan Contemporary Perili Köşk'e davetlisiniz.

Borusan Contemporary Perili Köşk – Rumeli Hisar Mah.
Baltalimanı Hisar Cad. No:5 Perili Köşk 34470 Sarıyer/İstanbul

www.borusancontemporary.com

Hafta sonları 10.00-20.00 saatleri arasında ziyarete açıktır.

Borusan Contemporary ana
sayfasına ulaşmak için kodu
cihazınıza okutun.

Anadolu'da Üreyen 12 Çift Turna Kaldı

Türkiye'de turna kuşlarının durumunu ortaya çıkarmak için **Doğa Derneği ve Dünya Turna Vakfı'nın** birlikte yürüttüğü biyolojik ve kültürel araştırma sonuçları açıklandı. Doğa Derneği'nin yapmış olduğu araştırma, turnaların tahmin edildiğinden de hızlı yok olduğunu ortaya çıkardı. Bu araştırmaya göre, 2008 yılında varlığı keşfedilen **Anadolu dağ turnası** konusunda, üreyen sadece 12 çift ve 19 yavru kaydedilebildi. Araştırmada, en fazla turnaya ev sahipliği yaptığı için bu türün korunmasında en önemli bölgenin **Sivas** olduğu ortaya çıktı. Türle ilgili yapılan kültürel araştırmalar bunun bir tesadüf olmadığını gösteriyor. Bu bölgedeki, **Alevi-Bektaşî kültürünün** turnaları kutsal kabul etmesi ve onlara zarar vermemesi, turnaların burada hala yaşam sürebilmesini sağlıyor. Turnalar çok sığ sulak alanlarda yuva kuruyor ve bu alanların etrafındaki çayır ve tarlalarda beslendikleri için, son kalan yuvalama alanlarının tehditlerden arındırılması ve onlara yaşama şansı veren örnek uygulamaların gerçekleştirilmesi gerekiyor.

Sorun Yunuslar Değil

Karadeniz'de yunusların balıkçılığa yönelik tehdit oluşturduğuna ilişkin son günlerde basında yer alan haberler, üzerine WWF- Türkiye bir açıklama yaptı. Karadeniz'deki hamsi stoklarının yunuslar yüzünden azaldığı savını reddeden WWF-Türkiye, sorunun balıkçılıkla ilgili bölgesel yönetim planlarının eksikliğinden kaynaklandığını belirtiyor. **WWF-Türkiye Doğa Koruma Direktörü Dr. Sedat Kalem**, "Ülkemizde balık üretiminin yüzde 60'dan fazlası deniz balıkçılığına dayanıyor. Karadeniz, Türkiye'nin yıllık ortalama 500 bin ton olan av miktarının yüzde 75'ini, avlanan tüm hamsi miktarının ise yarısını tek başına karşılamaktadır. Bu durumda hamsi stoklarındaki azalışın sadece Karadeniz'i değil, tüm balıkçılık sektörünü etkilediği açıktır ancak bu sorun çözümsüz değildir" dedi.

Kalem, Karadeniz'de balık stoklarının azalması, yunus türünün devamı için de olumsuz bir etken olduğunun altını çizirken, **WWF-Türkiye Genel Müdürü Tolga Baştaç** ise Karadeniz'de yunus popülasyonunun aşırı arttığına dair bir sonuca varılmasının mümkün olmadığını söyledi. Baştaç ayrıca "Yunusun, korunması için etkili stratejilerin geliştirilmesi bu denli önemliyken, kontrollü de olsa avcılığa açılması kabul edilemez" dedi.

Bir Garip Nükleer ÇED Hikâyesi

Akkuyu Nükleer Santrali'nin ÇED Raporu, İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu (İDK) tarafından 1 Ekim'de Ankara'da yapılan toplantıda değerlendirildi. Ancak raporda nükleer santralin yaratacağı ekolojik tahribata ve insan sağlığını tehdit edecek olumsuzluklara yer verilmemesi, itiraz ve tepkilere neden oldu. Toplantıya 58 farklı kurumdan oluşan komisyon üyeleri ile toplantıya katılmayı talep eden ve "misafir" statüsünde olan sivil toplum kuruluşları katıldı. TEMA Vakfı, Greenpeace Akdeniz, Ekoloji Kolektifi Derneği, Mersin Nükleer Karşıtı Platform ve Tabipler Odası'nın yer aldığı toplantıda, ÇED raporunun sunulmasının ardından sivil toplum katılımcılarının yorum ve soruları alındı. Verilen ara sonrasında, toplantı sivil toplum kuruluşlarına kapalı oturumda devam etti. Toplantıda söz alan **TEMA Vakfı**, Akkuyu nükleer santralinde

VVER-1200 modeli reaktörün kullanılacağına dikkat çekerek, bu durumun ÇED raporundaki önemli ölçütlerden birisi olan **'sınanmışlık' maddesini ihlal ettiğini** vurguladı. Akkuyu Nükleer Enerji Santrali'nde kullanılacak reaktörün Hindistan'da (**Kudankulam**) 10 yıldan beri devreye girmeyen, İran'da ise henüz deneme aşamasındayken ana pompaları parçalanmış VVER-1000 reaktörüyle aynı özelliklere sahip olduğunu belirten TEMA Vakfı, komisyon yetkililerine reaktörün nasıl güvenli olarak tanımlanabildiği sorusunu yöneltti. Toplantıya katılım gösteren diğer kuruluşlar da ÇED Raporu'nda nükleer atıkların nasıl bertaraf edileceğine değinilmemesini eleştirdi. Raporda nükleer enerji santralinin ömrünü tamamladıktan sonra nasıl söküleceğiyle ilgili bilgilerin paylaşılmamasının, raporu kabul edilemez hale getirdiği belirtildi.

Duymuyor musunuz?

Türkiye'nin
enerji ritmi
artık değişti

Ücretsiz danışma hattı
0800 211 43 86

www.izocam.com.tr

İZOCAM
"Yalıtımın Türkiye'deki adı"

Vodafone, Sürdürülebilirlik Raporuyla Stevie Ödülü'ne Layık Görüldü

Dünyanın en prestijli iş ödülleri arasında biri olan Stevie'de bu yıl Sürdürülebilirlik Raporlaması dalında ödülü Vodafone Türkiye kazandı. Bu yıl onuncusu düzenlenen Uluslararası İş Ödülleri'nde altın madalya kazanan Vodafone Türkiye'nin Pazarlama İletişimi ve Çeşitlilik Direktörü Gizem Keçeci, bir önceki yılda sürdürülebilirlik raporlarıyla benzer bir kategoride bronz ödülünü aldıklarının hatırlatarak, "Sürdürülebilirlik raporunu uzun vadeli kurumsal değer yaratmak üzere şeffaflık ve dürüstlük ilkelerimiz doğrultusunda hareket ederek sürdürülebilirlik konusundaki yaklaşımımızı ve bu alanda hayata geçirdiğimiz faaliyetleri tüm paydaşlarımıza sunmak amacıyla yayınlıyoruz" dedi. Bu raporda da çevresel, sosyal, ekonomik ve etik konularda gösterdikleri performansı, hayata geçirdikleri önemli uygulamaları ve taahhütlerini paydaşlarına sunduklarını belirten Keçeci, sürdürülebilirlik raporunu, bir "ilk"e imza atarak, farklı paydaş gruplarının temsilcilerinin katıldığı bir Paydaş Diyalogu Çalıştayı doğrultusunda düzenlediklerini söyledi. Rapor, "bütünlük, önceliklendirme ve yanıt verebilirlik" ilkelerine dayanan sürdürülebilirlik yönetimi ve raporlaması süreçlerinin uygulandığı ve bu süreçlerden elde edilen performans sonuçlarının doğruluğunun güvencesini sağlamak için öncülük şirketlerin kullandığı bir standart olan AA1000 Güvenceli Türkiye'nin ilk Sürdürülebilirlik Raporu olma özelliği taşıyor.

Dünyanın En Prestijli Çevre Etiketi Artema'ya

Eczacıbaşı Yapı Ürünleri Grubu'nun mutfak, banyo armatürleri ve aksesuarları markası Artema, dünyada eko-etiketlerin en kapsamlı standardı olan Tip- III Çevresel Ürün Beyanı'nı almaya hak kazanan Türkiye'nin ilk ve tek armatür üreticisi oldu. Alman **Yapı ve Çevre Enstitüsü (IBU)** tarafından verilen belgenin, Artema'nın dünya armatür sektöründe çevresel etiket standartlarındaki öncülüğünü tescillediğine vurgu yapan Eczacıbaşı Yapı Ürünleri Grubu Başkanı **Atalay Gümrah**; "Sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabilmek için, doğal kaynaklarımızı verimli kullanmak ve yönetmek zorundayız. Eczacıbaşı Yapı Ürünleri Grubu olarak, Blue Life

adını verdiğimiz anlayış doğrultusunda tüm üretim, tasarım ve yönetim süreçlerimizde enerji ve doğal kaynak tasarrufuna, karbon salınımının azaltılmasına özen gösteriyoruz. Enerji verimliliği konusunda sahip olduğumuz pek çok sertifika ve ödüle ek olarak Artema, 'metal atıkların geri kazanımı' projesiyle finale kalarak, Brüksel'de gerçekleştirilecek AB Çevre Ödülleri'nde Türkiye'yi temsil etmeye hak kazandı" dedi. ISO 140025 ve inşaat malzemelerinin sürdürülebilir özellikli olmasına yönelik yeni EN 15804 normuyla uyumlu **Tip III Çevresel Ürün Beyanı**, Artema ürünlerinin bütünsel çevre performansını belgeliyor.

AB'den Biyoyakıtta Sınırlama

Avrupa Parlamentosu üyeleri, Avrupa Birliği'nde ulaşımda kullanılan toplam yakıtta bu tür yakıtların payını 2020'ye kadar yüzde 6 ile sınırlama kararı aldı. 2009 yılında ulaşımda kullanılan enerji için yenilenebilirlerin payını yüzde 10'a çıkarma hedefi koyan AB, bunun neredeyse tamamının da birinci nesil biyoyakıtlardan temin edilmesini planlanıyordu. Ancak Avrupa'daki biyoyakıt talebinin tüm dünyada gıda fiyatlarını yükselttiği iddiaları ve bazı biyoyakıt türlerinin

en az geleneksel fosil yakıt türleri kadar iklime zarar verdiğine işaret eden bilimsel çalışmalar karşısında **Avrupa Komisyonu geri adım attı**. Enerji şirketlerinin bundan böyle tarımsal gıda bazlı biyoyakıtların sebep olduğu dolaylı karbon emisyonlarını, yani tarımsal arazi talebindeki artışın yağmur ormanlarının tarıma açılmasına sebep olmasını da hesaba katması gerekecek. Böylece kanola, soya ve palmiye yağından elde edilen biyodizelin kullanımına pratikte yasak getirilmesi olacak.

GELECEĞİN MALZEMELERİ GERİDÖNÜŞÜMDE GİZLİ

Kağıdın, kalitesi bozulmadan altı defa geri dönüştürülebileceğini biliyor muydunuz?

Kağıt, elyaf olarak ömrünü tamamladıktan sonra yenilenebilir enerji üretiminde hammadde olarak kullanılabilir. UPM, Avrupa yenilenebilir enerji oranına ulaşmış olmaktan gurur duymaktadır.

Bu yenilenebilir malzeme, kilovatlarca enerji sağladıktan sonra yol yapımı, çimento üretimi ve toprak frezeleri için son derece faydalı bir kaynak haline gelir. Kül, diğer birçok pahalı alternatif malzemenin yaptığı işi yapar.

Başka hangi malzeme aynı şeyi yapabilir?

UPM, grafik kağıt üretiminde dünyanın en büyük geri dönüştürülmüş kağıt kullanıcısıdır. Üretim artıklarımızın %90'ından fazlası geri dönüştürülür ve yeniden kullanılır.

Tüm bunlar çevre üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Ancak avantajlar bununla sınırlı değildir. Geri dönüştürülmüş malzeme önemli bir ekonomik değere sahiptir; yeniliklerin yanı sıra yeni ürünler ve hizmetler üretir.

Orman fırsatlarla doludur.

www.upm.com

Galler'de bulunan UPM Skotton fabrikası, kuru evsel atıklardan geri dönüştürülmüş elyaf ayrıştırma dünyanın ilk kağıt fabrikasıdır. Yalnızca birkaç saat içinde kuru atığın üçte biri, kağıt üretiminde kullanılan hammaddeye dönüştürülür.

UPM Skotton'ın yeni ayrıştırma tesisi sayesinde kağıdın yanı sıra alüminyum, plastik ve ambalaj elyaf gibi diğer malzemeler de daha sonra kullanılmak üzere ayrılır. Yerel topluluklar da bu işbirliğinden son derece memnun.

UPM Profil Deck döşeme, verandalar, teraslar ve ayın alanları için ideal bir üründür. Temelde etiket malzemeleri üretim artıklarından elde edilen geri dönüştürülmüş bir malzemedir.

RafCycle, UPM tarafından geliştirilmiş olan benzersiz bir geri dönüşüm konseptidir. RafCycle, etiket malzemesi yaşam döngüsünün yan ürünlerini kullanarak, kabelli inşaat malzemeleri ve yenilenebilir enerji üretir.

Geri dönüşüm, UPM'nin Biofore stratejisinin ayrılmaz bir parçasıdır. Geleceğin yenilikçi ürünlerinin çoğu, yenilenebilir ve etkin bir şekilde geri dönüştürülebilir odun biyokütlelerinden üretilmektedir.

Su Akar, İnsan Ne Yapar?

Araştırmacı ve mimar Aslıhan Demirtaş'ın 26 Eylül'de açılan ve 30 Kasım'a kadar Salt Ankara Ulus'taki sergi mekanında ziyarete açık kalacak Modern Denemeler 5 - Aşı Sergisi, aşı ve barajlar metaforu aracılığıyla, insanoğlu ve kızının "Pandora'nın saçtığı kötülükleri sokmak için yaptığı kutuların tuzacağına nasıl düştüğü" üzerine düşünmek için iyi bir fırsat...

 Barış DOĞRU

Genişçe bir salonun ortasındaki Türkiye haritasının önünde durmuş düşünüyorum. O çocukluğumuzdan beri bildiğimiz ünlü dikdörtgenin dört bir yanına saplanmış aşı çubukları var. Her bir çubuk, Cumhuriyet dönemi boyunca bugüne kadar yapılmış bir su projesini veya kurulan bir barajı temsil ediyor. Yoğunlaşmaları takip ettiğiniz zaman, önünüze bir su rejimi de çıkıyor. Ama bu sadece bir doğal akışın, su rejiminin hikâyesi mi, yoksa bütün bir cumhuriyet projesinin doğaya bakış açısının da resmi mi?

Garanti Bankası'nın kurucusu olduğu ve düzenlediği etkinlik ve sergilerle Türkiye kültür dünyasına 2011 yılından beri önemli bir soluk getiren Salt'ın Ankara Ulus'taki sergi mekanındayız. Aşı çubuklarının sardığı Türkiye haritasının arkasın-

Cemil Batır YÜCEER

daki duvardaki LED TV'de, Türkiye'nin **Barajlar Kralı Süleyman Demirel**'in görüntüleri akıyor.

Araştırmacı ve mimar Aslıhan Demirtaş'ın 26 Eylül'de açılan ve 30 Kasım'a kadar ziyarete açık kalacak Modern Denemeler 5 Aşı Sergisi, çok katmanlı, her bir düzeyde farklı bakış açılarını kışkırtan gerçek bir araştırma projesi aslında. Fırat ve Dicle havzalarındaki baraj göllerinin üç boyutlu maketleri, Cumhuriyet tarihi boyunca yapılmış su projeleriyle ilgili tüm bilgileri etkileşimli veren dijital bilgi panelleri, baraj lekelerini gösteren grafik düzenlemeler ve fotoğraflarla, konunun içine akıverdiğiniz bir çalışmayla karşı karşıyasınız.

Sergiye ismini veren aşu metaforu, bizi doğrudan bir doğaya bakış tartışmasının içine de sokabiliyor, cumhuriyet modernleşmesinin olanak ve açmazlarına da. Bildiğimiz gibi, aşu, bir anaç bitkiden bir başka bitkinin dallarını kullanarak farklı bir tür ürün elde etmek için kullanılan oldukça eski bir ziraat yöntemi. Aşılamanın temel sebebi ise, varolan bitkiden çok daha verimli ve başarılı bir başka ürün elde etmek. **Michael Pollan**'ın unutulmaz eseri **Arzunun Botanığı** kitabının özellikle "elma" bölümünde anlatıldığı üzere, bir bitkinin tohumundan, onun vereceğinden daha başarılı ürün elde etmek üzere, insanlık tarihinin oldukça eski aşamalarından beri bu yöntem kullanılıyor. Özellikle de elma gibi, kendi tohumundan kendi formunun aynısı ürünler elde etmeye karşı dirençli, inatçı bitkilerde.

Su Akar, İnsan Ne Yapar?

Sergideki resimlerde, uçsuz bucaksız Anadolu bozkırının kıyısında oluşturulmuş yapay göletlerin, barajların önünde, en güzel giysileriyle resim çektiren cumhuriyet yurttaşlarının yüzlerine bakıyorum. Aslıhan Demirtaş'ın da anlattığı üzere, Atatürk Orman çiftliğinde kurulan sulama amaçlı rezervuarlar (Karadeniz ve Marmara Denizi isimlerini taşımaları manidar değil mi?) ve Ankara'nın içme suyu temini için yapılan **Çubuk Barajı** ("Ankara'nın Boğaziçi"si olarak biliniyor o dönemde), Cumhuriyet'in ilk hidrolik altyapı tesisleri olarak kabul ediliyor. Sonrasın-

Cemil Batur YÜCEER

daysa bu çaba tüm Anadolu'ya yayılmış. Sulama tesisleri, adeta modernleşme projesinin taşıyıcısına dönüşmüş. Serginin başlığı da buradan geliyor zaten: Aşu. Gelişmemiş, neredeyse uygarlık dışı olarak görülen bir salt doğaya iştirilmiş modernizasyon aşuları. İnsan eliyle oluşturulmuş bir kültüvasyon olarak doğa.

Bugün Türkiye'nin üzerinde 700'ün üzerinde baraj gölü bulunduğu biliniyor. Son dönemde sayıları gerçekten inanılmaz bir biçimde artan HES projeleri ise, belki de aynı zihinsel tasavvurun ürünü. Dereler üzerine kurulu elektrik santrallerinden elde edilecek enerji, toplam enerji ihtiyacı ve üretimi içinde ise neredeyse devede kulak. Ancak HES'ler konusunda kimi zaman en üst düzeyde dile getirilen, "Su akar, Türk bakar anlayışını kıracağız" söylemi bile, bu konudaki bilinçaltını açık ediyor.

Doğal su rejimlerine müdahale tabii ki sadece Türkiye'nin ya da Türkiye modernleşmesinin sorunu değil. Amerika'dan tutun tüm gelişmekte olan dünyaya uzanın,

Araştırmacı ve mimar Aslıhan Demirtaş'ın 26 Eylül'de açılan ve 30 Kasım'a kadar ziyarete açık kalacak Modern Denemeler - 5 Aşı Sergisi, çok katmanlı, her bir düzeyde farklı bakış açılarını kışkırtan gerçek bir araştırma projesi aslında.

Peki, bu aşılar ne kadar tutmuş? Ya da neyin bedeli olarak? İnsanoğlu ve kıızı zapturapt altına aldığı ya da aldığı sandığı doğadan nasıl bir yanıt alıyor, alacak?

çeşitli düzey ve biçimlerde genel olarak vahşi doğaya, özel olarak da su rejimlerine müdahale neredeyse bir genel kural halinde. Doğaya bir çeki düzen verme, onu zapturapt altına alma, kültive etme, uygarlaştırma çalışması...

O halde bu bakışın arkasında aslında, bizim EKOIQ'da sıklıkla vurguladığımız "modernizasyon" anlayışı ve açmazları olduğunu söylemek lazım. Yüzbinlerce yıldır kendi kendine akan bir sudan huzur değil de, rahatsızlık duymak başka hangi bakış açısının ürünü olabilir ki!

Kendi Kazdığı Kuyuya Düşmek

Peki, bu aşılar ne kadar tutmuş? Ya da neyin bedeli olarak? İnsanoğlu ve kıızı zapturapt altına aldığı ya da aldığı sandığı doğadan nasıl bir yanıt alıyor, alacak?

Bu, biraz önce de belirttiğimiz gibi, sadece Türkiye'de değil, dünyada da uzun bir zamandır tartışılan, düşünülen bir konu. İklim değişikliği başlığıyla ele alınan büyük sorunun kaynağında da bu sorun yatmıyor mu? Endüstri devrimiyle birlikte sadece, gezegenin can damarları olan su akışlarını değil, biyoçeşitliliği, toprağı ve evet, atmosferin doğal yapısını da değiştiren insani pratikler, bugün bu soruya çok başka bir düzlemde yanıt vermeye çalışıyor. Sanayi öncesi doğanın dengelerine tekrar dönmek için tüm etkinliklerini tekrar gözden geçiriyor. Yapılan barajların, biyoçeşitliliğe olan etkisi, bunlardan sadece birisi. Ancak suyu, doğanın bildiği yolların dışına çıkarmanın, mikro klimayı bile değiştirdiği ve bu etkilerin geri dönüşsüz flora ve fauna kaybına neden olabildiği, gün gibi ortada.

Modern Denemeler 5: Aşı sergisi, işte tüm bunlar üzerine düşünmek için çok önemli fırsatlar sunan bir çalışma. Sergi girişinde, sanayi toplumunun önemli eleştirmenlerinden ve yeşil düşüncenin önemli isimlerinden **Ivan Illich'in H₂O'su** ile kendini suları -ve ilginçtir Türkiye'deki daha birçok akışı- zaptetmeye adanmış Barajlar Kralı Süleyman Demirel'in kitabını yan yana görmek bile, insanı şaşırtmaya ve düşünmeye yetiyor.

Şimdiye kadar Demirel ve tüm dünyadaki muadilleri çok konuştular, eylediler ve sonuç ortada. Ama şimdi son sözü Ivan Illich'a vermenin zamanı çoktan geldi galiba:

"İnsan bir kurumun kendisine veremeyeceği hiç bir şeyi düşleyemediği için her şeyi isteyerek boş bir güç geliştirmiştir. Çevresindeki süper güçlü araçlarla insan, araçlarının aracı durumuna gelmiştir. O en eski günahları koymak için kurulan kurumların her biri kaçınılmaz olarak, kendi kendine kapanan bir tabut halini almıştır. İnsanoğlu, Pandora'nın saçtığı kötülükleri sokmak için yaptığı kutuların tuzağına düşerek kendisi o kutuların içinde kalmıştır. Bu araçların çıkardığı tozdan dumandan feran okunmamaktadır. Ava giderken avlanmak, kendi kazdığı kuyuya kendi düşmek diye buna denir" (Okulsuz Toplum, 1971). ○

Sürdürülebilir Finansmanın Tam Zamanı Şimdi mi?

Yaşadığımız iktisadi sistemin can damarlarından biri finansman. Yatırımların yerini, yönünü, zamanını belirleyen finansman, sürdürülebilirlik açısından da son derece önemli. Durum basit: Sürdürülebilir olmayan yatırımlara yönelik finans ve kredi akışını keser, sürdürülebilir olanlara doğru kolaylaştırır ve ucuzlatabilirseniz, dünyanın gidişatını belirleyen bu devasa nehri doğru yöne akıtabilirsiniz. Sürdürülebilir Finansman dosyamızda, hem bu konuda dünyada ve Türkiye’de yapılanları hem de süregiden teorik tartışma noktalarını bulacaksınız. Hem unutmayın para dediğimiz şey, tüm eşitsiz gelişim ve paylaşımına karşın aslında insanoğlu ve kızının birikmiş, kristalize olmuş ortak emeğinden başka nedir ki? Kızılderili bilgenin dediği gibi onu yiyemeyiz ama bugün onsuz bir hayat kurgulamak da pek imkansız görünüyor.

Neden Yeşil Yatırımlar İçin En Uygun Zaman Bugün?

2007-2008 yılları arasında Stern Raporu Ekibi'nin başkanlığını yapan, deneyimli ekonomi danışmanı Dimitri Zenghelis, piyasalardaki kötü gidişin üstesinden gelebilmeyi mümkün kılacak yeşil inovasyonlara yatırım yapmak için şimdiye kadar hiç bugünkünden daha uygun bir zaman olmadığını söylüyor ve ekliyor: "Zaman ilerliyor; fırsatı heba etmemek gerek."

Dimitri ZENGHELIS

Ümit ŞENSOY

Dünyanın bu yüzyıl içinde kaynak yönünden etkin, düşük karbonlu bir ekonomiye geçeceğinden hemen hemen hiç kuşkuymuz yok. Bu geçiş, dünya nüfusunun daha geniş kesimlerinin bugün zengin azınlığın ayrıcalığı olan yaşam standartlarına ulaşma çabası arttıkça, oluşacak politik baskı ile kaynak fiyatlarındaki yükselişin birleşmesi sonucunda meydana gelecek. Başlamış olan bu geçişi yönetmek büyümeye yalnız uygun düşmekle kalmıyor; aynı zamanda onun ön koşulu. Kısa vadede bu yatırımı öncelikli hale getirmenin ve teşvik etmenin, politikanın rolü olduğunu vurgulamakta yarar var. Uzun vadede ise büyüme ancak inovasyonu, daha az kullanılan ve tekrar kullanılan kaynaklardan daha fazla çıktı temin etmek için daha verimli bir şekilde değerlendirilerek sağlanabilir.

İktisatçıların **toplam faktör verimliliği** diye adlandırdığı bu süreç şimdiden zengin ülkeleri büyümeye yönlendiriyor. Ancak toplam faktör verimliliğine sürdürülebilirlik kazandırmak açısından gerekli olan inovasyonun boyutları yalnızca piyasaların insafına bırakılamaz.

Pazar her zaman enformasyonu eşgüdümlemenin ve kıt kaynaklar için insanlarda satın alma isteği uyandırmanın en etkin yolu olarak kalacaktır. Fakat küresel entegrasyon ve hızlanan tüketim giderek artan sayıda önemli piyasa aksaklıkları ve ıskalamalarına yol açmıştır. Bu "aksaklıklar"ın can damarında enformasyon ve sahiplik konularıyla birlikte, iyi işleyen bir pazarın oluşmasına izin vermeyen giriş bariyerleri yer alıyor. Örneğin **ortak mallar** (commons) sayılan yamsal kaynakların (hava, toprak, su ve

balık stoku gibi) yanlış fiyatlanması, aşırı tüketimi ve bu kaynakların tükenmesini önlemeyi zorlaştırıyor. Aynı zamanda enformasyon ve mülkiyetle bağlı pazar aksaklıkları, yatırımcıların bilgi yayılımının serbest olduğu yerlerde riskli ve uzun erimli inovasyondan tam getiri elde edemeyecekleri korkusuyla, büyüme için yeterli yatırımı yapmaktan kaçınmalarına yol açıyor.

Uzun dönemli fırsatın temelinde ise gerekli dönüşümün boyutları yatıyor. Yeşil ekonomi, ulaşım, enerji, inşaat, sanayi ve toprak kullanımı gibi sektörleri kapsıyor. CBI'nin (Confederation of British Industry - İngiliz Endüstri Konfederasyonu) tahminlerine göre, önümüzdeki 20 yılda Birleşik Krallık'ta sadece enerji alanında 150 milyar £ yatırım gerekiyor. HSBC dünya çapındaki yeşil piyasayı 2 trilyon £ olarak hesaplıyor. Dünyanın en hızlı gelişen iki ekonomisi **Güney Kore** ve **Çin** çevresel nedenlerden çok stratejik ticari nedenlerden ötürü, kararlı bir şekilde ileri teknolojiye dayalı düşük karbonlu büyümeye yöneldiler. Birleşik Krallık'ta düşük karbonlu yatırımları özendirici politikalar gittikçe büyüyen küresel kaynak medyan okumalarını hedef aldıkları için, yeni iş fırsatları yaratacak ve yatırımcılara getiri kaynakları doğuracak.

Bulanık Sinyaller Yatırımcıyı Ürkütür

Belli başlı piyasa aksamalarına çözüm getirmek ve israfa dayalı, kaynağa doymayan altyapılara hapsolmayı önlemek, aynı zamanda da inovasyonun önünü açmak, net bir stratejik politik doğrultu gerektirir. Bunun tersine, karışık veya bulanık politik sinyaller yatırımcıları ürkütür ve proje maliyetlerini yükseltir. Bu, en parlak dönemlerde geçerlidir,

oysa şu anda en parlak dönemlerden birinde değiliz. Bugünkü gibi belirsiz bir ekonomik ortamda gergin yatırımcıyı ürkütüp kaçırma olasılığı çok daha yüksektir. Bu yüzden pazardaki tıkanmaların üstesinden gelmek için yeşil yatırımın ertelenmesi, bu arada istihdam ve büyümeye odaklanılması gerektiği savı şu an her zamankinden daha yanlıştır. Ekonomik açıdan bugün, gerçekleştirmemiz gereken değişikliklere yatırım yapmak için kat kat daha uygun bir zaman.

Bunu anlamak için, son beş yılın makroekonomik tarihine bir göz atmak yeter. Son finansal çöküşten sonra iş yaşamında ve hane halkı harcamalarında gözlenen yavaşlama, bilançolarına çeki düzen vererek eski net değerlerine ulaşma çabası içindeki hane halkı ve şirketlerin zorunlu ve kaçınılmaz bir tepkisiydi. Ancak herkes aynı anda tasarrufa gittiğinde, uzatmalı bir resesyon korkusu kendini besleyen bir kehanete dönüşür. Olan tam da budur. Ekonomik beklentilerle ilgili tedirginlik şirketleri, hane halkını ve bankaları kişisel birikimlerini nakde çevrilebilir devlet tahvilleri gibi "risksiz" varlıklarda tutmaya yöneltti. Sonuçta yıllık özel sektör fazlası -kişisel tasarrufla yatırım arasındaki fark- 2011'de 100 milyar £'a, Birleşik Krallık'ın gayrisafi yurtiçi hâsılasının yüzde altısına ulaşarak, son birkaç yılın rekorunu kırdı.

Pek çok zengin ekonomide arzu edilen tasarruf miktarı arzu edilen yatırım miktarını aşınca, küresel "risksiz" faiz hadleri pazarı dengelemek üzere, gelecek 20 yıl için sıfırın altında seyretti.

Büyüme için yatırım gerek ama esas olarak hane halkı, iş çevreleri ve bankalar gelecekteki talep konusunda tedirginlik içinde olduğundan, yatırım, gayrisafi hâsılaya kıyasla rekor seviyelerde düştü. Kısmen bunun etkisiyle Birleşik Krallık ekonomisi yaklaşık beş yıldır durgunluğa girmiş bulunuyor.

Emeklilik fonları ve finans kuruluşları hükümetlere birikimlerimizi satın almak için etkili ödemeler yapıyorlar; bu, verimli yatırımlara ihtiyaç olduğu düşünüldüğünde, oldukça ters bir durum. Oranların düşüklüğü sermayenin temel getirilerindeki bir çöküşü yansıtmıyor; umutsuzca tükenmiş bir güven durumunu yansıtıyor.

Büyüme için yatırım gerek ama esas olarak hane halkı, iş çevreleri ve bankalar gelecekteki talep konusunda tedirginlik içinde olduğundan, yatırım, gayrisafi hâsılaya kıyasla rekor seviyelerde düştü. Kısmen bunun etkisiyle Birleşik Krallık ekonomisi yaklaşık beş yıldır durgunluğa girmiş bulunuyor.

Bu nedenle ki, iş dünyasının hayal gücünü fethetmek ve büyüme, yatırım ve istihdamı canlandırmak için eşsiz bir fırsat mevcut. Güvenin zayıfladığı koşullarda gereken, yatırımcılara yol gösterecek destekleyici politikalarla birlikte, açık seçik bir stratejik vizyondur. Eskiden **Roosevelt'in New Deal**'ı ya da savaş için yeniden silahlanma yaklaşımını yaşadık. Bugün düşük karbonlu bir ekonomiye geçişin kaçınılmazlığını kabullenmek ve yatırımların kaynak bakımından etkin, yaratıcı sektörler yöneldirmesini sağlamak hem büyümeyi geri getirebilir, hem de ardında kalıcı bir miras bırakabilir. Uzun erimde ise tüketiciler ve işletmelere maliyet tasarrufu sağlayabilir, bağımlılıklarını azaltabilir ve enerji güvenliğini iyileştirilebilir; öte yandan yatırımcılara kısa ve uzun vadeli getiri sağlar. Elbette ki her tür yatırım ve istihdam kısa vadeli maliyetleri artırır. Bu işin şaşmaz bir kuralıdır; insan ve sermaye kaynaklarına ödeme yapmak gerekir. Ve bu maliyeti tüketiciler üstlenir ancak üretime fon sağlamanın maliyeti ekonomik fazla üretme ve ekonomiyi sağlığına kavuşturma sürecinin zorunlu bir parçasıdır. Unutmayın ki, bu resesyonu uzatan etmen, hane halkı, iş çevreleri ve bankaların aynı anda maliyetleri kesmeye kalkmasıydı.

Eksik Olan Şey Fırsat Algısı

İktisadi yavaşlama döneminde yeşil sektör, küresel ekonominin az sayıda ki hayat dolu parçalarından biri olmayı

sürdürdü. İş, İnovasyon ve Beceriler Dairesi, Birleşik Krallık'ın düşük karbonlu ve çevreye duyarlı mal ve hizmetler sektörünün satış hacminin 2009-2010'da bir önceki yıla göre yüzde 4,3 artarak 116,8 milyar £'a çıktığını ve Birleşik Krallık'ı dünya liginde altıncı sıraya taşıdığını bildiriyor. Ancak özel sektör yeşil inovasyona ve altyapıya yoğun şekilde yatırım yapmıyor çünkü politik anlayışa bağlı olan bu sektörün gelecekteki getirisine güven duyamıyor. Bu, güncel enerji ve çevre politikasının etrafındaki belirsizliğin sonucudur; bunun iş alanları ve insanların geçim olanakları açısından neye mal olduğu ise belirsizdir.

Kaynak etkin yatırım iş için en uygun zaman, bugündür. **Eksik olan şey özel sermaye değil, fırsat algısıdır.** Kaynak maliyetleri ve alternatif yatırım ve istihdama yer bırakmama potansiyeli ekonominin tam kapasiteye yakın çalıştığı zamanlara göre daha düşüktür. Net ve saygın yeşil politikalar güveni geri kazanabilir ve büyümeyi sürükleyebilir. Bu büyüme olayını yeşile indirmek değil; büyüme olayının ta kendisidir. Şu günlerde bütünlük bir politika, stratejik kaynakların sürdürülebilirliğine yönelik yatırımları gündemin baş sırasına oturtacak açık seçik ve saygın bir çerçeve oluşturacaktır. Zaman ilerliyor; fırsatı heba etmemek gerek.

HiPP

Yaşamdaki en değerli varlık için.

Her an yanında olacak bir sürü
sağlıklı eğlenceli tatlı tatlı şeyler...
HiPP Çocuk Ürünleri

"HiPP çocuk ürünleri her an onların ihtiyaçlarını karşılayabilecek mükemmel atıştırma malzemeleridir. Sadece en iyi organik hammaddelerden hazırlanırlar, hiçbir aroma ve katkı maddesi içermezler. Onlar hareket halindeyken onlar için en iyi şeyler..."

Sahsen garanti ederim.

Claus HiPP

Konca Çalkıvık

İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği Genel Sekreteri

“Yarın, Pek Çok Şirket İçin Geç Olabilir”

Türkiye’de sürdürülebilir iş yapma biçimlerinin gelişmesi konusunda önemli çalışmalara imza atan İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD), geçtiğimiz dönem önemli bir etkinlik düzenledi. Sürdürülebilir Finans etkinliği bu alanda Türkiye’de ve dünyadaki gelişmeleri izlemek için önemli bir fırsattı. Etkinliğin organizasyonunu üstlenen SKD’nin Genel Sekreteri, Konca Çalkıvık, Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun şirketleri daha denetlenebilir ve şeffaf hale getirdiğini; bu durumun da sürdürülebilir yatırımlara yurtdışından gelecek finansmanı artırmasını beklediklerini söylüyor.

Sürdürülebilir Yatırım, genel sürdürülebilirlik çalışmaları için neden bu kadar önemli?

Sürdürülebilir yatırımlar, çevresel sürdürülebilirlik, sosyal etki ve kurumsal yönetim risklerinin yatırım kararları içine dahil edilmesiyle gerçekleşiyor. Sürdürülebilir yatırımlar ile kurumsallık iç içe geçmiş kavramlar, bu tür yatırımların artması kurumsal şirketlerin artması ile mümkün oluyor. Böylece uluslararası kaynaklardan uzun vadeli fon elde edebilmek de mümkün oluyor. Yatırımların sürdürülebilir olması, dünyadaki kaynakların sürdürülebilir olma-

sı ile yakından ilgili. Her yatırım, daha fazla su, daha fazla enerji yani dünyanın kaynaklarının daha fazla kullanılması demek. Kaynakların hoyratça kullanılması nedeniyle bugün “**sürdürülebilir kalkınmayı**” konuşuyoruz ve “**dünyanın geleceği için**” çare arıyoruz.

Türkiye’de sürdürülebilirlik yatırımları ve finans ilişkisi sizce ne durumda? Bu konuda neler yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz? Kamu politikaları, girişimciler ve finans kurumları açısından...

Dünya Bankası kuruluşu IFC’nin

2011'de yayınladığı rapora göre, Türkiye'de tasarruf oranının düşük olması ve devlet borçlanmasının özel sektör borçlanmasına olumsuz etkisi, sürdürülebilir yatırımların gelişimini engelliyor. Türkiye'de sürdürülebilir yatırım miktarı son derece düşük ve bu durum aslında bu tür yatırımlar için ülkemizde büyük fırsat olduğunu da gösteriyor. **Yeni Türk Ticaret Kanunu** şirketleri daha denetlenebilir ve şeffaf hale getirdi, bu durum yurtdışından Türkiye'deki sermaye piyasasına girişi hızlandırabilir. Bu kolaylıkların sürdürülebilir yatırımları artırmasını bekliyoruz. Bankacılık tarafına baktığımızda, **Garanti Bankası, Şekerbank, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ve ING Bank** gibi kurumların, yatırımların finansmanı konusunda sürdürülebilirlik kriterlerini dikkate aldığını görüyoruz. Türkiye'de, finans kurumları, yatırımcılar ve onlarla işini sürdürülebilirlik standartlarına taşımaya çalışan girişimciler ve kurumsal yapılar açısından "sürdürülebilir finans" konusunda farkındalık yaratılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu farkındalık oluşmazsa birçok şirket gelecekte iş yapamaz hale gelecek. Şirketlerin stratejileri ve iş yapış biçimleri, sürdürülebilirlik kriterlerine uyumlu hale gelmediği sürece bir takım zorunluluklarla karşı karşıya kalacaklar. Bugün tavsiye ettiğimiz pek çok konu, yarın zorunluluk haline geldiğinde artık pek çok şirket için geç olacak. 2013'te SKD olarak **Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD)** ile birlikte **entegre raporlama** konusunda çalışmalara başladık. Entegre raporlama, finansal raporlarla sürdürülebilirlik raporlarının bir araya getirilmesinden oluşuyor. Bir kurumun stratejisi, yönetimi, finansal performansı, çevresel ve sosyal konularla arasındaki bağlantısı böylece ortaya çıkarılmış oluyor. Sürdürülebilirlik konusunun finans sektöründe yer alması çok önemli. Hem kendi içlerinde hem de kredi faaliyetlerinde sürdürülebilirliği sağlamalıdır. Türkiye'de bu anlamda iyi örnekler var ama bunların yaygınlaşması için konuyu

üst yönetimin sahiplenmesi, kamunun da sahip çıkarak yaygınlaşmasına destek olması gerekiyor.

Uzun süredir çalışmalarını sürdürdüğünüz İMKB Sürdürülebilirlik Endeksi, SKD'nin bu konuya verdiği önemi de gösteriyor. Bu arada borsanın ismi ve organizasyon yapısı da değişti. Bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

Borsa İstanbul ile birlikte yürüttüğümüz **Sürdürülebilirlik Endeksi** devreye girdiğinde şirketlerin sürdürülebilirlik performansının yatırımcılar tarafından izlenmesi sağlanacak. Şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetsel risklerini ne kadar başarıyla yönettiklerini hep beraber görebileceğiz. Türk şirketlerinin bu endeks sayesinde sürdürülebilirlik çalışmalarını geliştirebileceklerine ve rekabetçi pozisyonlarını güçlendirebileceklerine inanıyoruz. Aynı zamanda yatırımcıların şirketlere olan ilgisi de artacak.

Türkiye'de, finans kurumları, yatırımcılar ve onlarla işini sürdürülebilirlik standartlarına taşımaya çalışan girişimciler ve kurumsal yapılar açısından "sürdürülebilir finans" konusunda farkındalık yaratılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu farkındalık oluşmazsa birçok şirket gelecekte iş yapamaz hale gelecek.

Şekerbank Finansal Kurumlar Birim Müdürü Gülfer Tuncay:

“Küçük Üreticiyle Doğrudan İletişim Gerekiyor”

Şekerbank, Eko Kredi uygulamasıyla Türkiye’de yeşil ekonomiyi destekleyen bankalar arasında ilklerden biri oldu. Şekerbank’ın küçük üreticiyle yoğun teşrik-i mesai harcıyor oluşu durumu daha da önemli kılıyor. Şekerbank Finansal Kurum Birim Müdürü Gülfer Tuncay’la sürdürülebilirlik finansmanına dair yeni standartları konuştuk.

Sürdürülebilir Finans etkinliğindeki konuşmanızda, sürdürülebilirlik için katılımın da sağlanması gerektiğini söylemişsiniz. Siz kendi kurumunuzda bunu nasıl gözetiyorsunuz?

Biz Şekerbank olarak sürdürülebilirlik yatırımlarını, üst yönetim, mevduat sahipleri, çalışanlar ve müşteriler dahil

herkesin kabul etmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu yüzden her kademeyi ayrı ayrı bilgilendiriyoruz. Üst yönetime raporlama, diğer birimlere de eğitimler vasıtasıyla enformasyon akışını sağlıyoruz. Şubelerdeki yerel çalışanlar da müşterilerimizle doğrudan iletişim kuruyor, bu konuda bilgilendirmeye çalışıyor.

Raporlama süreçleri giderek daha önemli hale geliyor. Şekerbank olarak bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Biz çevresel etkilerin sistem içinde izlenebilmesi için gereken yapıyı zaten daha önce kurmuş bulunuyoruz. Şimdi de bu yapıyı sürekli olarak güncellemeye ve iyileştirmeye devam etmemiz gerekiyor.

Siz kendi tabirinizle “Anadolu Bankacılığı” yaptığımız için küçük üreticiyle bol bol muhatap oluyorsunuz. Küçük üreticileri, KOBİ’leri sürdürülebilirlik yoluna sokmanın zorlukları hep konuşulur. Sizin bu konudaki tecrübeleriniz neler?

Dediğiniz çok doğru. Özellikle küçük üreticinin sürece dâhil olabilmesi için epey zamana ihtiyaç var. İlk etapta tepki duyanlar, kabul etmeyenler oluyor. Tam da bu yüzden biz küçük üreticilerle yüz yüze ilişki kuruyoruz çünkü onlarla doğrudan iletişim kurmak, anlatmak, anlatmak gerekiyor.

Özellikle eko kredilerde müşterilere özel imkânlar sağlamaya çalışıyoruz. Örnek vermek gerekirse, bina yalıtımı yaptırmaya karar veren müşterilerimize kısa vadede 0 faiz gibi fırsatlar sunuyoruz. Şimdiye kadar kredi konusunda resmi muhatap sayılmayan apartman yönetimlerini de, ekokrediden yararlanmaları için sistemin içine dahil ettik.

Son olarak devletin sürece daha çok katkı vermesi gerektiğini söylediniz. Bundan kastınız nedir?

Devlet özellikle işin prosedür kısmını standardize etmeli. Bu kadar rekabetçi bir ortamda biz müşteriden çevresel etki değerlendirmesiyle alakalı X belgesini istediğimizde, “ama Y bankası böyle bir şey talep etmiyordu” gibi bir cevapla karşılaşmamalıyız. Takdir edersiniz ki, bu sefer de müşteri kaçıyor. Bu yüzden devlet sadece proje finansmanındaki ÇED raporlarıyla değil, daha farklı değerlendirme yöntemleriyle de bu konuda çalışan ciddi bankaları destekleyebilir, diye düşünüyoruz.

Yeşil Finansın Standartları: Ekvator Prensipleri

2006 yılının Temmuz ayında kamuoyuna açıklanan ve 10 milyon dolar ya da daha fazla maliyetli projelerin toplumsal ve çevresel standartlarını belirleyen Ekvator Prensipleri, finansal endüstride sürdürülebilir proje finansmanı için gerekli altın standartlar olarak kabul ediliyor.

Ekvator’un 10 Ana Kuralı:

1 İnceleme ve Kategorileendirme
Mali olarak desteklenmesi istenen bir projeniz varsa ilk olarak, Ekvator Prensipleri Finans Kuruluşları (EPFI) arasına katılmak için başvurmanız ve kabul edilmeniz gerekiyor. Ardından Dünya Bankası Uluslararası Finans Kurumu (IFC) tarafından belirlenen toplumsal ve çevresel etkilerin değerlendirilme kriterlerine göre bir inceleme yapılıyor.

2 Toplumsal ve Çevresel Değerlendirme
Proje kategorileri belirlendikten sonra değerlendirme aşamasına geçilir. Değerlendirme aşamasında projenin toplumsal ve çevresel etkileri belirlenir. Değerlendirme bölümü mevzubahis etkilerin nasıl azaltılabileceğine ve yönetilebileceğine dair önerileri de içermek zorundadır.

3 Kullanılabilir Toplumsal ve Çevresel Standartlar
OECD ülkesi olmayan ülkeler ve Dünya Bankası Kalkınma Göstergeleri’nin standartlarına göre yüksek gelirli sayılmayan OECD ülkelerinde değerlendirme, IFC Performans Standartları ve endüstriye yönelik EHS kılavuzuna göre yapılır. IFC Standartları iş ve çalışma şartlarını kirlilik, toplum sağlığı, güvenlik, arazi alımı ve zorunlu iskânla ilgili standartları belirler. EHS ise sanayiye özel teknik standartları ortaya koyar.

4 Eylem Planı ve Yönetim Sistemi
OECD üyesi olmayan ülkelerin ve Dünya Bankası Kalkınma Göstergeleri’nin standartlarına göre yüksek gelirli sayılmayan OECD ülkelerinin kredi kullanıcıları bir Eylem Planı hazırlarlar. Eylem Planı çevresel etkilerinin nasıl geri döndürülebileceği üzerine tanım ve bilgileri içerir. İyileştirici adımları belirler ve yan etkilerin denetim altına alınabileceği tedbirleri ortaya koyar.

5 Denetim ve Şeffaflık
Bütün A ve B Kategorisi projeleri için hükümet, proje sahibi veya bağımsız kuruluş tarafından belirlenen bir uzman, projenin nüfuz ettiği bölgede danışmanlık hizmeti verir.

6 Şikâyet Mekanizması
Projenin inşası ve yürütülmesine toplumsal katılımın sağlanabilmesi için yöneticiler bir şikâyet birimi oluşturur. Böylece hem şeffaflık ilkesi gözetilebilecek hem de yapılan işten etkilenen bireylerin endişelerine yönelik anında çözümlerin ortaya konulmasına olanak sağlanacaktır.

7 Bağımsız İnceleme
Hangi kategoriye dahil olduğunu gözetmeksizin bütün projelerin EPFI ve Ekvator Prensipleri’ne uygunluğunun bağımsız bir uzman tarafından incelenmesi gerekir.

8 Taahhüt
Ekvator Prensipleri’nin en önemli dayanaklarından biri de proje sahibinin taahhütlerinin kapsamıdır. Yapılan iş ilk olarak ev sahibi ülkenin hukuki düzenlemelerine uygun olmalıdır. Projeyi üstlenen kuruluşlar Eylem Planına uygun olarak hareket edeceğini taahhüt edebilmelidir.

9 Bağımsız İzleme ve Raporlama
Alınan kredinin kullanım süresi boyunca EPFI’ler düzenli bir izleme ve raporlamanın devamlılığını temin etmek zorundadır. Bu yüzden EPFI’ler izleme ve raporlamaya yönelik bağımsız uzmanların atanmasını veya borçluların ehil ve tecrübeli bir bağımsız uzmanı muhafaza etmesini sağlar. Uzmanlar elde ettikleri informasyonları EPFI’lerle paylaşır.

10 EPFI Raporlamaları
Ekvator Prensiplerini uygulayan EPFI’ler yılda en az bir kere uygulama süreçleri ve tecrübelerini halka açık olarak raporlamakla mükelleftir.

Gezegen, Kâr ve İnsanlar için

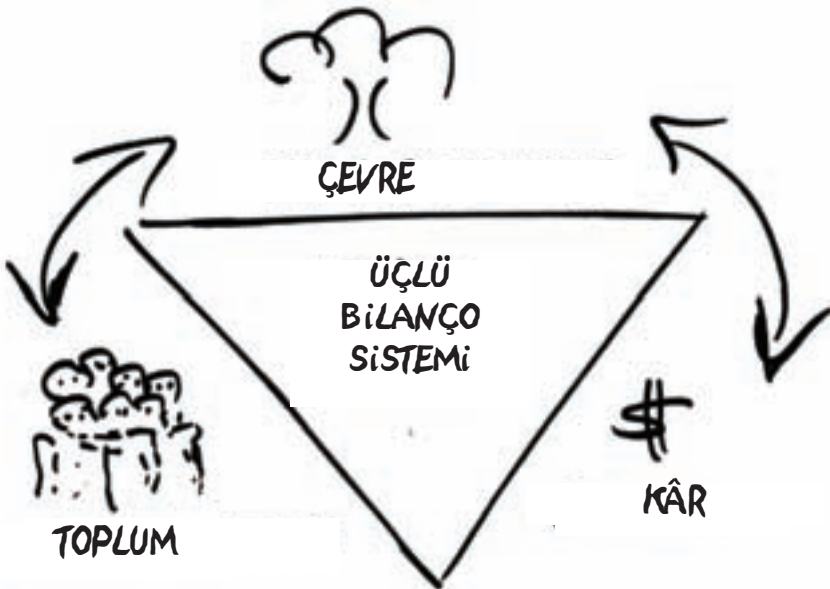
Üçlü Bilanço (TBL): Nedir, Nasıl İşler?

Sürdürülebilir bir işletme, kurum veya kamu projesi için, ölçüm son derece önemli. 1990'ların ortalarında ünlü sürdürülebilirlik uzmanlarından John Elkington'un geliştirdiği Triple Bottom Line (TBL) – Üçlü Bilanço Sistemi, hem gezegeni, hem insanları, hem de işletme kârlılığını dikkate alan son derece önemli bir hesaplama yöntem ve stratejisi olarak kabul ediliyor.

 Timothy F. Slaper,
Indiana Üniversitesi Kelley İşletme Okulu, Indiana İş Araştırma Merkezi,
Ekonomik Analiz Direktörü

Tanya J. Hall,
Indiana Üniversitesi Kelley İşletme Okulu, Indiana İş Araştırma Merkezi,
Ekonomik İnceleme Analisti

 Ümit ŞENSOY

Geçtiğimiz on yılda sürdürülebilirlik işletmelerin, kâr amacı gütmeyen kuruluşların ve devletlerin çoğunlukla dile getirilen bir amacı olageldi; ne var ki bir kurumun ne ölçüde sürdürülebilir olduğu ya da sürdürülebilir bir büyüme çizgisi izlediğini ölçmek zordur.

Dünyanın önde gelen sürdürülebilirlik uzmanlarından ve **SustainAbility** ajansının kurucusu **John Elkington**, 1990'ların ortalarında kurumsal Amerika'nın performansını ölçmeye yönelik yeni bir çerçeveye, sürdürülebilirliği ölçmeye çalıştı. **Triple Bottom Line (TBL)**, Üçlü Bilanço adını verdiği bu hesap sistemi, klasik kâr, yatırım getirisi ve hissedar değeri

hesaplamalarının ötesine geçerek, çevre boyutu ile sosyal boyutu da kapsıyordu. Üçlü bilanço raporlaması yatırımın tam kapsamlı sonuçlarına odaklanarak -yani kâr, insan ve gezegen gibi birbiriyle bağlantılı boyutlar açısından geçerli performansla göre- sürdürülebilirlik hedeflerini desteklemek açısından önemli bir araç olabilir.

Kâr amaçlı ve kâr amacı gütmeyen işletmelerle devlet sektörünün üçlü bilanço hesaplamasına yönelik ilgisi zaman içinde büyümeye devam ediyor. Pek çok işyeri ve kâr amacı gütmeyen kuruluş performans değerlendirmelerinde TBL sürdürülebilirlik çerçevesini benimsedi, ayrıca ülke ve eyaletler çapında ve yerel düzeyde hükümetler arasında benzer bir yaklaşım giderek yaygınlık kazanıyor.

Bu yazı TBL kavramını gözden geçirerek, işletmeler, politika üretenler ve ekonomik kalkınmadan sorumlu kişilere nasıl yararlı olabileceğini açıklıyor ve TBL'nin uygulanışıyla ilgili bir iki güncel örneğe ışık tutuyor.

Üçlü Bilanço'nun Tanımı

TBL üç performans boyutunu içeren bir hesaplama sistemidir: Sosyal, çevresel ve finansal. Uygun ölçüm araçları bulmanın zor olduğu ekolojik (ya da çevresel) ve sosyal ölçütleri kapsamıyla, geleneksel raporlama sisteminden ayrılır. TBL boyutları genelde üç P'yle ifade edilir: People (insan), Planet (gezegen) ve Profit (kâr). Bunlardan 3P olarak söz edeceğiz. Elkington'un "üçlü bilanço" bazında sürdürülebilirlik kavramını gündeme getirmesi öncesinde, çevreciler sürdürülebilirlik ölçütleri ve çerçeveleri açısından epey zorluklar çektiler. Sürdürülebilirlik çevresinde organize edilen akademik disiplinler son 30 yılda katlanarak çoğaldı. Uygulamalı sürdürülebilirlik üzerinde çalışan akademi içi ve dışından kişiler, sürdürülebilir iş stratejileri uzmanı, yazar **Andrew Savitz**'in TBL'yle ilgili genel tanımını benimsediler: "TBL, kurumun faaliyetlerinin dünyaya etkilerini... hem kârlılık ve hissedar değerini, hem de sosyal, insan ve çevre sermayesini de içerecek biçimde ölçerek, sürdürülebilirlik

özünü ortaya çıkarır."

Ama işin asıl püf noktası TBL'nin tanımında değil, ölçümündedir.

TBL'nin Hesaplanması

3P sisteminde ortak bir ölçü birimi yoktur. Kâr dolarla ölçülür. Peki, sosyal sermaye neyle ölçülür? Ya çevresel veya ekolojik sağlık? Ortak bir ölçü birimi bulmak önemli bir sorundur.

Kimileri, sosyal refah ya da çevreye verilen zarar da dâhil olmak üzere tüm TBL boyutlarını parayla ifade etmeyi öneriyor. Bu yöntemin ortak bir birim -dolar- sağlamak gibi bir yararı olabilir ancak pek çokları sulak alanların ya da tehlike altındaki türlerin değerinin dolarla belirtilmesine sağlam felsefi gerekçelerle itiraz ediyorlar.

Bir başka çözüm de TBL'yi bir endekse göre hesaplamak. Bu yolla birim uyumsuzluğu konusu giderilebilir ve herkesçe kabul edilen bir hesaplama yöntemi var olduğu sürece, varlıklar arasında kıyaslama yapma, yani şirketler, kentler ve geliştirme projelerinin performanslarını karşılaştırma ya da başka bir kıstas olanağı bulur.

Çeşitli bileşenler açısından bir kasabanın performansını ulusun performansıyla karşılaştıran bir endekse örnek olarak **Indiana İş Araştırma Merkezinin İnovasyon Endeksini** gösterebiliriz. Gerçi ne olursa olsun, bir endeksi kullanırken yine de belli bir öznellik payı kalır. Örneğin endeksin bileşenleri nasıl tartılır? Her "P" eşit mi tartılır? Ya her bir "P" içindeki alt bileşenlerin ağırlığı? Onlar da eşit mi tartılır? İnsan (People) kategorisi gezegenden (Planet) daha mı önemlidir? Buna kim karar verecek?

Sürdürülebilirliği dolarla ya endeksle ölçmeyi devreden çıkaran başka bir seçenek daha var. Eğer TBL kullanıcıları bunu kaldırabilirse, her sürdürülebilirlik ölçütü ayrı ayrı alınır. Örneğin "Sulak alanlarda" ölçü "dönüm" olur; sulak alanların zaman içinde yaratılması, yok edilmesi ya da yerinde sayması da ilerleme ölçüsü olarak kabul edilir. Bu yaklaşımın sakıncalı yanı ise sürdürülebilirliği ölçmekte kullanılacak ölçülerin sonu-

Kimileri, sosyal refah ya da çevreye verilen zarar da dâhil olmak üzere tüm TBL boyutlarını parayla ifade etmeyi öneriyor. Bu yöntemin ortak bir birim -dolar- sağlamak gibi bir yararı olabilir ancak pek çokları sulak alanların ya da tehlike altındaki türlerin değerinin dolarla belirtilmesine sağlam felsefi gerekçelerle itiraz ediyorlar.

Gerek bir işletme, gerekse devlet kuruluşu çevresel sürdürülebilirliği aynı şekilde ölçebilir; sözgelimi arazi doldurma işinde azalan katı atık miktarını ölçü alabilir; fakat yerel bir toplu taşımacısı başarısını yolcuların seyahat milleriyle hesaplarken, buna karşılık kâr amacı güden bir otobüs firması başarı için hisse başına düşen getiriye ölçü alabilir. TBL işte bu farklılıkları bağdaştırabilir.

nun gelmeyecek oluşudur. TBL kullanıcısı ölçülerden bitap düşebilir. TBL hesaplamının zorluklarını gördükten sonra, şimdi de dikkatimizi bir TBL hesaplamasında kullanabilecek olası ölçülere çevirelim. Bunun ardından da işletmeler ve diğer varlıkların TBL çerçevesini uygulamaya nasıl geçirdiğini görelim.

Endekse Hangi Ölçütler Giriyor?

Genel geçer standart bir TBL hesaplama yöntemi yoktur. Üç TBL kategorisinden her biri için herkesçe kabul edilen standart bir ölçüt de yoktur. Bunu, bu yaklaşımın güçlü yanı olarak görebiliriz çünkü kullanıcıya genel çerçeveyi farklı yapıların (işletmeler ya da kâr amacı gütmeyen kuruluşlar), farklı projeler ya da politikaların (altyapı yatırımı ya da eğitim programı) veya farklı coğrafi sınırların (bir kent, bölge ya da ülke) ihtiyacına göre uyarlama olanağı verir.

Gerek bir işletme, gerekse devlet kuruluşu çevresel sürdürülebilirliği aynı şekilde ölçebilir; sözgelimi arazi doldurma işinde azalan katı atık miktarını ölçü alabilir; fakat yerel bir toplu taşımacısı başarısını yolcuların seyahat milleriyle hesaplarken, buna karşılık kâr amacı güden bir otobüs firması başarı için hisse başına düşen getiriye ölçü alabilir. TBL bu fark-

lılıkları bağdaştırabilir.

Ek olarak, TBL özgül bir örnek olayda (ya da projede) etkili olabileceği gibi, geniş bir kapsamda da geniş bir coğrafi sınırdaki etkileri ölçme- küçük bir kasaba gibi dar bir coğrafi kapsamda da olanak sunar.

Bir özgül örnek olayda (ya da projede) TBL belli bir mekândaki belirli bir projenin, sözgelimi bir park inşa eden bir topluluğun etkisini ölçer. Aynı zamanda TBL devlet düzeyinde altyapı projeleri ya da ulusal düzeyde enerji politikası için de geçerlilik taşıyabilir.

Varlığın düzeyi, projenin tipi ve coğrafi kapsamı hangi ölçütlerin yer alması gerektiğine ilişkin pek çok kararı belirleyecektir. Buradan hareketle ölçütler kümesi son tahlilde paydaşlar, konunun uzmanları ve gerekli verileri toplama yeteneği tarafından belirlenecektir. Ulus ya da devlet düzeyinde sürdürülebilirlik için uygun ölçütler üzerine yazılmış hatırı sayılır miktarda literatür bulunmakla birlikte, son noktada TBL hesaplarının kaderi veri bulabilmeye bağlı olacaktır. Akademik söylemle türetilen geleneksel sürdürülebilirlik ölçütlerinin birçoğunu aşağıda bulacaksınız:

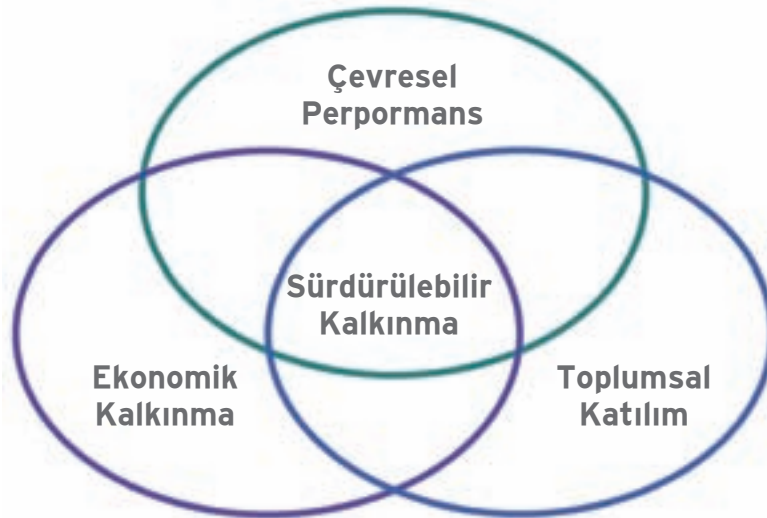
Ekonomik Ölçütler

Ekonomik değişkenler bilanço sonuçlarına ve para akışına yönelik değişkenler olmak zorundadır. Gelir ve giderleri, vergileri, iş iklimi etmenlerini, istihdamı ve işin durumunu değiştirebilecek etmenleri inceleyebilir. İşte bazı somut örnekler:

- Kişisel gelir
- İşsizlik maliyeti
- İşletme değişiklikleri
- İşletmenin boyutları
- İş alanlarının büyümesi
- Sektörlere göre istihdam dağılımı
- Her sektördeki firmaların yüzdesi
- Sektörün gayrisafı ulusal hâsılaya kattığı gelir.

Çevre Ölçütleri

Çevre değişkenleri doğal kaynaklara ilişkin ölçütleri temsil etmeli ve varlığını etkileyebilecek potansiyel etmenleri yansıtmalıdır. Hava ve su kalitesi, enerji

tüketimi, doğal kaynaklar, katı ve toksik atık ve toprak kullanımı/toprak örtüsü gibi unsurları içerebilir. İdeali çevresel değişkenlerin her biri için geçerli uzun erimli trendler yakalamak, kurumların bir proje ya da politikanın ilgili alan üzerindeki etkilerini saptamasına yarayabilir. Somut örnekler verelim:

- Sülfürdioksit yoğunluğu
- Nitrojenoksit yoğunluğu
- Öncelikli kirleticilerin belirlenmesi
- Aşırı besleme
- Elektrik tüketimi
- Fosil yakıt tüketimi
- Katı atık yönetimi
- Zararlı atık yönetimi
- Toprak kullanımı/toprak örtüsü değişimi.

Sosyal Ölçütler

Sosyal değişkenler bir topluluğun ya da bölgenin sosyal boyutlarını yansıtabilir ve eğitim, sosyal kaynak eşitliği ve erişim olanağı, sağlık ve esenlik, yaşam kalitesi ve sosyal sermaye gibi öğeleri kapsayabilir. Aşağıda sıralanan örnekler potansiyel değişkenlerin küçük bir parçasıdır:

- İşsizlik oranı
- Kadın emeğinin işgücüne katılma oranı
- Ortalama hane halkı geliri
- Görece yoksulluk
- Lise sonrası eğitilmiş kesimin genel nüfusa oranı
- Ortalama işe gidiş geliş süresi
- Kişi başına şiddet suçu
- Sağlığa uyarlanmış ömür beklentisi.

Bu ölçütlerin çoğuna ilişkin veriler genelde devlet ve ulus düzeyinde toplanır ama yerel ve topluluk düzeyinde de bulunmaları olanaklıdır. Çoğu, bir topluluğun TBL oluştururken kullanmasına elverişlidir. Ancak projenin doğası ve coğrafi kapsamı daraldıkça, uygun ölçütler kümesi değişebilir. Yerel topluluğu baz alan projelerde TBL başarı ölçütleri en iyi yerel düzeyde belirlenir.

Paydaşların TBL çerçevesinin tasarımına katkısı ve katılımını sağlayabilecek benzer yaklaşımlar da vardır: Proje planlama ve karar alma süreçlerine kamuoyunun tercihlerini katacak bir karar matrisi geliştirmek; hissedar katılımını ve kapsamlı

bir proje değerlendirmesini özendirmek için bir “öykü formatı” kullanmak; paydaşların sürdürülebilirlik çerçevesinin bileşenlerini topluluğun önceliklerine göre sıralayıp tartmasını sağlamak. Örneğin topluluk, beş yıllık bir dönemde kadın girişimciler tarafından kurulan şirketlerin sayısını girişimcilik geliştirme programı için önemli bir başarı ölçütü kabul edebilir. En sonunda, önündeki göreve uyarlayabileceği bir nihai ölçütler kümesi üretmek kurumun sorumluluğu olacaktır.

Üçlü Bilanço Ölçütü Varyasyonları

İşletmeler, kâr amacı gütmeyen şirketler ve hükümetlerin TBL’yi uygulamasını ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik ilkeleri motive ediyor; ancak aralarında üç sonuç kategorisini ölçme biçimleri bakımından farklılıklar var. TBL gibi sürdürülebilirlik değerlendirme çerçeveleri geliştirmiş ve uygulamış olanlar pek çok zorluklarla karşılaştılar; bunların en başında hem kapsamlı hem de anlamlı bir endeks oluşturma ve bu endeksi meydana getiren değişkenler için uygun veriler saptamak geliyor.

Örneğin **Hakiki İlerleme Göstergesi (GPI - Genuine Progress Indicator)** ekonomik, sosyal ve çevresel etmenleri kapsayan 25 değişken içeriyor. Bu değişkenler parasal birimlere çevrilerek sadece dolar cinsinden bir ölçüte indirgeniyor. Örneğin **Minnesota** eyaleti sağlıklı bir ekonomiye odaklı ve ilerlemeyi bu hedeflere ulaşma derecesiyle ölçen 42 değişkenden oluşan kendi ilerleme göstergesini geliştirdi.

Çevre etkilerini ölçen disiplinlerden türeyen sürdürülebilirlik ölçütleri ve entegre değerlendirme üzerine yaygın bir literatür bulunuyor. Burada sosyal refah değişimini ölçen sıkı bir ekonomik teorinin kısıtlaması hissedilmiyor. Çevre politikası araştırmacıları bir düzenleme, politika ya da ekonomik kalkınma projesinin getirebileceği sonuçların tam bir resmini görmek ve politika seçenekleri ile artı-eksilerini değerlendirmek için üç kategorinin -ekonomik, sosyal ve çevresel- entegre edilmesi gerektiğini ileri sürüyorlar.

TBL gibi sürdürülebilirlik değerlendirme çerçeveleri geliştirmiş ve uygulamış olanlar pek çok zorluklarla karşılaştılar; bunların en başında hem kapsamlı hem de anlamlı bir endeks oluşturma ve bu endeksi meydana getiren değişkenler için uygun veriler saptamak geliyor.

Hülya Kurt, TSKB Mühendislik Müdürü

“Çevresel Önceliklerimizi Müşterilerimizle de Paylaşıyoruz”

Şaka değil, Türkiye'nin ilk karbon nötr bankasından bahsediyoruz. 2005 yılında Çevre Yönetim Ekibi'ni kuran, 2012 yılında mevcut Çevre Yönetim Sistemini “Sürdürülebilirlik Yönetim Sistemi” olarak geliştiren Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın Mühendislik Müdürü Hülya Kurt, “Finans sektöründe üstlendiğimiz öncü rolümüzle, iklim değişikliğine son derece duyarlı iş yaklaşımımızla, Türkiye'nin çevre finansmanına geçişinde etkin rol almaya devam edeceğiz” diyor.

Bankanızda sürdürülebilirlik üzerine nasıl bir işleyiş var?

TSKB olarak, 63 yıldır özel sektör sanayi şirketlerinin yatırım projelerine sağladığımız uzun vadeli krediler, müşteriye özel danışmanlık ve aracılık hizmetleriyle Türkiye'nin sürdürülebilir büyümesine kesintisiz destek oluyoruz. Sürdürülebilir kalkınmaya destek misyonumuzu, Türkiye'nin iklim değişikliği ile mücadelesine global olarak kabul görmüş ürünlerle, enerji başta olmak üzere farklı sektörlerden müşterilerimize kaynak sağlamanın yanında, danışmanlık ve finansal aracılık hizmetlerini de sunarak yerine getiriyoruz. Kredilendirme faaliyetlerimiz kapsamında çevrenin korunmasını sağlayacak ve iklim değişikliğinin etkisini azaltacak, düşük karbon emisyonlu yatırımlara finansman desteği sağlıyoruz.

Banka olarak, sürdürülebilirlik yolculuğumuzu 2000'li yıllarda başlattık. 2005 yılında kurulan Çevre Yönetim Ekibimiz çalışmalarına devam ediyor. 2012 yılında mevcut Çevre Yönetim Sistemimizi “Sürdürülebilirlik Yönetim Sistemi” olarak geliştirdik, revize ettik. Bu ekibimizde seragazına, kurumsal iletişime, bina yö-

netiminden iç kontrol, kurumsal pazarlamadan insan kaynaklarına kadar geniş bir açıdan sorumlu 14 arkadaşımız çalışıyor. Ayrıca, TSKB Hukuk Bölümü'nden avukat arkadaşlarımız da var. Onlar da mevzuattaki değişiklikleri sürekli takip ederek, ekibimizi bu alanda güncel tutuyorlar. Faaliyetlerimizden kaynaklanan çevresel etkileri -enerji kullanımı, kâğıt tüketimi ve en önemlisi CO₂ emisyonunu- 2006 yılından beri ölçümlüyoruz. Sistemik olarak azaltım çalışmaları gerçekleştiriyoruz. Azaltmadığımız karbondioksit emisyonlarını ise 2008 yılından beri **GOLD Standard karbon kredisi** ile siliyoruz. 2008 yılından itibaren Türkiye'nin ilk ve halen tek **karbon nötr bankasıyız**.

Sürdürülebilirlik politikalarınız hangi ayaklar üzerine oturuyor?

Sürdürülebilirlik yaklaşımımız doğrultusunda finansal hedeflerimizle birlikte ekonomik, çevresel ve sosyal etkimizi dikkate alıyoruz. Kurumsal yönetimin şeffaflık ilkeleri doğrultusunda sürdürülebilirlik raporu çıkarıyoruz. Bu alanda bir ilke imza atarak, 2009 yılında Türk bankacılık sektöründe ‘Sürdürülebilirlik Raporu’

yayımlayan ilk kurum olduk. Uluslararası sürdürülebilirlik yaklaşımımız getirdiği bakış açısıyla, finansal hedeflerimizle, ekonomik, çevresel ve sosyal etkimiz arasında bir denge kurmaya çalışıyoruz. Organizasyon yapımıza, iş yapış süreçlerimize ve ürün/hizmetlerimize de bu anlayış yansıyor. Ayrıca, tüm bu çalışmalarımız sistematik, denetime açık ve sonuçlarının şeffaf olarak paylaşıldığı **ISO 14001 ve ISO 14064** denetimleriyle de destekliyoruz. Özetle, kurumun çevresel ve sosyal bütün etkilerini ve ayakzini saptamak, bunu azaltmak için aksiyonlar almak bu konuda müşterilerini yönlendirmek, farkındalığı artırmak, yeni hizmetler geliştirmek ve bütün bunları sürekli yaparak kendini geliştiren ve sürekli daha iyi bir noktaya taşınan bir faaliyetten bahsediyoruz.

Kredi verirken sürdürülebilirlikle bağlantılı nasıl bir süreç işletiyorsunuz?

Son yedi yılda Türkiye’de yenilenebilir kaynaklara dayalı enerji üretimi ve enerji verimliliği projelerine sağladığımız finansmanla bu alanda öncü kuruluşlardan biri haline geldik. 2010’lu yıllar düşük karbon ekonomisine geçiş sürecinde, 2012 yıl sonu itibarıyla kullandığımız yenilenebilir enerji temalı proje finansmanı sayısı toplamda 97 adede ulaştı. Faaliyete geçen 65 santralin kurulu gücü ise 2 bin MW. Bu projeler Türkiye’nin yenilenebilir enerji kapasitesinin yaklaşık yüzde 17’sine denk geliyor. Azaltılacak CO₂ salımı yaklaşık 6 milyon ton/yıl, bir başka deyişle Türkiye’nin yıllık CO₂ salımının yaklaşık yüzde 2’si seviyesinde. Enerji verimliliği projelerine baktığımızda, şu ana kadar 56 farklı enerji verimliliği projesini finanse ettik. Enerji Verimliliği projesi için tahsis ettiğimiz kredi tutarı ise 341 milyon ABD doları düzeyinde. Bu yatırımlar sonucunda 1.086.983 ton/yıl CO₂ salımının azalması ve 1.902.361.311 mega kalori enerji tasarrufu sağlandı. Son üç yılda finanse ettiğimiz enerji verimliliği projeleriyle tasarruf edilen enerji 800 bin kişilik bir şehrin ısınmasına denk geliyor. Türkiye’de 58 şehrin nüfusunun 800 bin kişinin altında olduğunu düşünürsek, bunun önemli bir tasarruf olduğunu söyleyebiliriz. Nisan

ayında **Avrupa Yatırım Bankası**’yla imzaladığımız 100 milyon euro’luk kredi anlaşmasıyla gündemimize **sürdürülebilir turizm** sektörünü de ekledik. Bu anlaşmayla Türkiye genelinde turizm sektöründe faaliyet gösteren firmaların sürdürülebilir turizm ve enerji verimliliği yatırım projeleri kapsamında küçük ve orta ölçekli yatırımlarına finansman desteği sağlanmayı planlıyoruz. Önümüzdeki dönemde enerji verimliliği projelerini desteklemeye devam edeceğiz.

Biz 2006 yılında çevre yönetim sistemini kurarken iç ve dış etkilerimize baktık. Tabii ki bir banka için dış etkiler çok daha önemli. Finanse ettiğiniz proje ve yatırımlardan dolayı oluşan çevresel ve sosyal riskler var. Bunu da iyi bir şekilde ölçümlenebilmek için bir model geliştirdik. 36 sorunun beş başlıkta toplam 180 farklı parametreyle sorgulandığı bir model bu. İklim değişikliğinden tutun da, kaynak tüketimine, atık su, baca gazı emisyonları, sosyal etkiler, su tüketimi, ormanlık alan gibi birçok başlık bulunuyor. “Biz böyle bir bankayız; böyle kurallarımız var” diye müşterilerimize de bunu anlatıyoruz. Banka olarak önceliklerinizi müşteriyle paylaşmak önemli. Projelerde çevresel ve sosyal etkileri tanımlamak önemli, bunun sonucuna oluşan olası risklerin nasıl azaltılacağını ve sonuçların nasıl izleneceğini yapılandırmak gerçekten önem arz eden konular.

“Son yedi yılda Türkiye’de yenilenebilir kaynaklara dayalı enerji üretimi ve enerji verimliliği projelerine sağladığımız finansmanla bu alanda öncü kuruluşlardan biri haline geldik. 2010’lu yıllar düşük karbon ekonomisine geçiş sürecinde, 2012 yıl sonu itibarıyla kullandığımız yenilenebilir enerji temalı proje finansmanı sayısı toplamda 97 adede ulaştı”

ING BANK Krediler Tahsis Grup Müdürü Nermin Güney Diriksoy

“Son İki Yılda, Beş Yıllık Yol Katettik”

Sürdürülebilir Finans konusunda son derece önemli bir uluslararası anlaşma olan Ekvator Prensipleri’ni temel kriter olarak kabul ettiklerini söyleyen ING BANK Krediler Tahsis Grup Müdürü Nermin Güney Diriksoy, “Bazı alanlarda sorgusuz sualsiz kredi başvurularını reddedebiliyoruz. Örneğin müşteri GDO’lu gıda üretiyorsa, hesap dahi açmıyoruz” diyor.

Sürdürülebilirlik konusunda ING Bank olarak nasıl bir iş planınız var?

Hem global anlamda, hem de Türkiye düzeyinde ciddi çalışmaları var bankamızın. Kredi tarafında çok daha fazla etki yaratma imkânımız var. Dolayısıyla bu bilinci yarattığımız zaman ülkeye çok önemli faydalar sağlayacağımızı düşünüyorum. ING Bank, Türkiye’de 2008’den bu yana hizmet veriyor. Yurtdışında ise 1880’lerden beri faaliyet gösteriyor. Globalde belirlenmiş politikaların aynıysa burada da uygulandığı için, sürdürülebilirlik alanında da oldukça hareketliyiz. Rekabet anlamında sürdürülebilirlik, başta Türkiye’de dezavantaj yaratıyor gibiydi ama biz uygulamalarımıza hiç ara vermeden devam ettik. Kriterlerimizden asla taviz vermiyoruz. Örneğin belli başlı sektörlerde para transferine bile izin vermediğimiz oluyor. Rekabet dezavantajı yaratır mı diye konuştuk ama sürdürülebilirlik alanında doğru işler yapmış olduğumuzu, sektörün genel ortalamasının üzerinde büyümeye devam etmemizden anlıyoruz.

Yenilenebilir enerji yatırımlarına kredi sağlıyor musunuz?

Rüzgâr enerjisi santralleriyle çok yakından ilgileniyoruz. Proje finansman portföyümüzde oldukça büyük bir yer tutuyor. Ufak projeler de var ama bu konuyu önemseydiğimiz için, onlarla da son derece ciddi bir şekilde ilgileniyoruz. Sözelimi Ankara’da çöpten enerji üreten bir firma var, ona kredi sağlamaktan mutluluk duyuyoruz. Açıkçası bu tarz projelere mutlaka öncelik veriyoruz.

Peki, kredi kriterleriniz konusunda da sürdürülebilirlik ve çevre önemli bir başlık olarak ele alınıyor mu?

Kriterlerimiz müşteri kapıdan girdiği andan itibaren, hesap açılışıyla beraber başlıyor. Sistemimizin otomatik sorduğu sorular var. Mesela sözkonusu müşteri tartışmalı silah üretiyorsa, ormanlara zarar veriyorsa ya da buna benzer çevresel ve sosyal negatif etkileri varsa, kredi başvurularını baştan reddediyoruz. Bu tür durumlara dair kapsamlı bir muafiyet listemiz var. **Örneğin müş-**

teri GDO’lu gıda üretiyorsa, hesap dahi açmıyoruz.

Hesap açılışından sonra normal çalışmalar başlıyor ve kredi teklif paketine geçiliyor. 20-25 soruyu bütün firmalara soruyoruz. Bu sorulardan geçemiyorsa, teklif sürecinde ilerlemiyoruz. Geçse bile sonrasında sektöre bakıyoruz. Her sektörün riski de farklı. İmalat sektöründe daha çok işçi hakları, kimya sektöründe katı atık yönetimi gibi başlıklar öne çıkıyor. Daha sonra **Ekvator Prensipleri’ni** uygulamaya çalışıyoruz. Normalde gerekmediği durumlarda bile, her zaman Ekvator Prensipleri’ni kriter kabul ediyoruz. Ekvator Prensipleri de gerçekten zahmetli bir süreç. Her projenin farklı dinamikleri var. Mesela HES finansmanında mühendisler farklı konulara bakıyor. Bazı durumlarda, durumu ortaya çıkarmak için bağımsız şirket danışmanlığı hizmeti de alıyoruz çünkü her projeyi bilen bir mühendis olması mümkün değil. Bazen işlem bazında da riskler oluyor. İşlemsel kontrolümüz var. Müşteriler 4-5 ayrı seviyeden geçiyor. Sonra bir risk profili ortaya çıkıyor. Ek-

vator Prensipleri, proje finansmanının önemli bir parçası. Kredileri verince yıllık yenileme yapıyoruz. Mesela bir projenin başlangıcında bir tarihi köprüyü başka bir yere taşımak gerekiyordu. 400 yıllık bir köprüden bahsediyoruz. Şirketten istedik bunu ve kabul ettiler taşımayı. Firmaların sözünü tutacağına istinaden krediyi veriyoruz ama sonrasında mevcut yerlere gidip ya da rapor talep edip takiplerini yapıyoruz.

Müşteriler ya da yatırımcılar bu tür prensiplere nasıl tepki veriyor?

Biz katı bir uygulama yapıyoruz. Müşteriler bazen sorularımıza “ama başka bankalar bunları istemiyor” diyerek yanıtlıyor ama sonunda onlar da kendileri için getirisi olan şeyler önerdiğimizi görüyorlar.

Peki genel olarak sürdürülebilir finansın Türkiye’de geldiği durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Şu anda çok hızlı ilerliyor ama henüz işin

çok başındayız. Ancak son beş senedeki yolun neredeyse tamamen son iki yılda alındığını göz önüne alırsak, umutluym diyebilirim. Son yıllarda bankaları bu yola iten temel bazı süreçler yaşandı aslında. Örneğin **İlisu Barajı** projesinde bankaların isimleri ifşa edildi. Yakın zamanda **Marmara Park** inşaatında işçiler yandı. Orada da aynı şey oldu. Bu tür olaylar bankaları harekete geçirdi. İnşaattaki yangın olayında olduğu gibi kredi sonrasında uygulamayı ve şartları yerinde görmek çok önemli. Bir yandan da bankalar arası diyalog ve standardizasyon da önemli. Zaten Ekvator Prensipleri bunu amaçlıyor. Her banka sürdürülebilirliği kendi başına keşfetmeye çalışıyor. Halbuki gerek yok ve bu rekabet edilebilecek bir alan da değil. Dünyaya baktığımızda ise devletin önayak olduğunu görüyoruz. Kanunen bir takım düzenlemeler yapılabilir. Ayrıca önceden bankalar bu kadar bile beraber hareket edemiyordu. Beş yılda güzel bir yol alındı bence. ○

“Kriterlerimiz müşteri kapıdan girdiği andan itibaren, hesap açılışıyla beraber başlıyor. Sistemimizin otomatik sorduğu sorular var. Mesela sözkonusu müşteri tartışmalı silah üretiyorsa, ormanlara zarar veriyorsa ya da buna benzer çevresel ve sosyal negatif etkileri varsa, kredi başvurularını baştan reddediyoruz”

GAYRİMENKUL SEKTÖRÜNDE BİR ADIM ÖNDE OLMAK İÇİN MEVCUT BİNALARIN YEŞİL BİNA SERTİFİKASYONU

LEED ve BREEAM SERTİFİKASYONU

ÇEVRESEL PERFORMANS DEĞERLENDİRMESİ

ENERJİ VERİMLİLİĞİ

İNSAN KONFOR ve SAĞLIĞI

ULUSLARARASI STANDARTLARA UYUMLULUK

BREEAM

LEED Eğitimi

30 Kasım - 1 Aralık 2013, İstanbul

Bina Enerji Modellemesi Eğitimi

6-7-8 Aralık 2013, İstanbul

Daha fazla bilgi için: www.eko-yapi.net

Hem Kuru Hem de Ekolojik Temizlik

Çoğumuz kuru temizleme dükkânlarının kullandıkları kimyasal madde nedeniyle kendi hayatlarımızı ve ekolojiyi nasıl etkilediğinden bihaberiz. Üstelik Türkiye’de bu konuda yasal düzenleme ve denetim de yok. Üç yıldır faaliyet gösteren Eco Dry adlı firma ise kullandığı yöntemle bu zararları minimuma indirerek diğerlerine örnek olacak nitelikte...

— Özgür ÇAKIR

— Özgür GÜVENÇ

Yaşı otuzu geçmiş olanlarımız daha iyi hatırlayacaktır. Bir zamanlar yaşadığımız mahallelerin ya da caddelerin manav, kasap, bakkal, kırtasiye gibi değişmez dükkânlarından biri de kuru temizlemecilerdi. Peki, yolunuz onlardan birine düştüğünde, dükkândan içeri girer girmez gördüklerinizi hatırlıyor musunuz? Peki ya o tuhaf kokuyu? Şimdilerde o mahallelerde sayıları giderek azalan o dükkânları daha çok kent merkezlerinde görebiliyoruz. Tabii bütün bunları söylerken dert nostalji yapmak değil. Aslında sayıları çok da azalmadı. Tüm Türkiye’de bugün bile yaklaşık 5000 adet kuru temizleme hizmeti veriyor.

Kuru temizlemecilerin bizi ilgilendiren kısmı ise sayısı ve nerelerde olduğundan çok her sektör için geçerli olduğu gibi ekolojiyle ne kadar uyumlu yürütülüp yürütülmediği. Herhangi bir kuru temizlemeye girdiğinizde adıyla müsemma bir yargı oluşur hepimizde. Ancak çoğumuzun bilmediği ya da unuttuğu bir nokta var: Sektörün işini görebilmesi için olmazsa olmazı olan kimyasal temizleyici maddeleri. Başa dönersek, kuru temizlemeye girdiğinizde duyduğunuz o koku, aslında leke temizlemenin deyim yerindeyse hâlâ vazgeçilmezi olan solvent adlı kimyasala ait aslında. Kimyasal ürünler evlerimiz de dâhil olmak üzere hayatımızın her yerinde. Buraya kadar bir sorun yok. Ancak sorun, kuru temizlemecilerin kullandığı ve bir süre sonra gerçekten çevreye son derece zararlı bir atık haline alan bu kimyasalın nasıl bertaraf edildiğiyle ilgili. Türkiye için maalesef bunun hâlâ bir cevabı yok. Kısacası Türkiye’de kuru temizlemecilerin ne atıklarını toplaması, ne de yine bu dükkânların aynı madde kullanılırken havaya gaz halinde salınan **perklor** miktarı denetlenmiyor. Ayrıca bir tür kimyasal çözücü olarak solventin giysilerden tam olarak arındığından da bahsedemeyiz.

Türkiye’de kuru temizlemecilerin ne atıklarını toplaması, ne de yine bu dükkânların aynı madde kullanılırken havaya gaz halinde salınan perklor miktarı denetlenmiyor. Ayrıca solventin giysilerden tam olarak arındığından da bahsedemeyiz.

Dolayısıyla başta cilt olmak üzere genel sağlık açısından da tehdit edici bir madde. Bizde “meslek” olarak bile görülmemeyen, eğitimi verilmeyen konunun önemine yıllar önce varmış olan Avrupa Birliği, adımlarını çoktan atmış. Avrupa Birliği’ne üye ülkelerde, standartlara uymadan ne kuru temizlemeci açabiliyor, ne de çalıştırabiliyorsunuz. Aslında sorunun çözümünü o kadar da uzakta aramamak lâzım. Bu konuda yerel yönetimler çok daha güçlü ve etkili şekilde devreye girebilir. Normal şartlarda herhangi bir dükkân açıldığında belediyenin ruhsat verme şartnamelerini bir düşünelim. Örneğin binanızın altında bir kuru temizleme açılacak. Belediye artık klişeleşmiş neredeyse her dükkân için aynı şartları koyacaktır. Siz de apartman sakini olarak belki

kuru temizlemecinin gürültü yapmayacağı gibi şeylere dikkat etmenin ötesine geçmeyeceksiniz. Kaldı ki sadece böyle bir sorunun olması asla sizin suçunuz olmayacaktır çünkü bu konuda yerel yönetimler meselenin ciddiyetinin farkında olmak zorunda. Dolayısıyla çözüm için Avrupa ile uyumlu standartlar getirilmesi, yine sektörün ürettiği atıkların yerel yönetimlere bağlı birimler tarafından toplanması ve denetlenmesi hemen hayata geçebilecek bir şey.

Solvent Kontrol Altında

Kuru temizleme sektörü denetimsiz haliyle yaşayadursun, sektörde üç yıldır bir firma ekolojik hassasiyetleriyle dikkat çekiyor. İlk mağazasını 2010’da açan Eco Dry’ı diğer kuru temizlemecilerden ayıran noktaların izini sürdük. Şirketin Yönetim Kurulu Başkanı **Şahin Akdoğan** yola çıkışlarını şöyle anlatıyor: “2010’un başında kuru temizleme işine girmeyi düşündüğümüzde sektöre baktık. Manzaraya baktığımızda Türkiye’ye gelen makinaların hemen hepsinin Avrupa’dan ikinci el olarak satın alınan 10-15 yaşındaki makinalar olduğunu gördük. Biraz parası olan bu makinaları alıyor, Anadolu’ya satıyordu. Makine bozulduğunda da

yine aynı insana tamir ettiriyorlardı. Ancak Avrupa ikinci el makinaları çevre duyarlılığıyla kullanmama ve hatta Türkiye'ye satılmaması kararı aldı. Bu makinaların Türkiye'ye girişinin de yasaklanmasını istedi ve Türkiye'de yasaklama kararı aldı.” Hal böyle olunca Akdoğan ve ekibi, Çin'den Avrupa'nın farklı ülkelerine kadar yeni makine arayışına girmiş ve sonunda aradıklarını İspanya'da bulmuşlar. **İspanyol Unisec** firmasından ilk makinalarını temin etmişler. “İlk başta sadece makinaların sağlamlığına bakıyorduk. Sonra, ‘ekolojik’ olma gibi bir iddiayla girelim dedik işe. Eski sistemlerde su depoları vardır. Kendi içinde su sebili gibi suyu soğutuyor. Daha az elektrik harcıyor” diyor Akdoğan. Eco Dry yola önce AVM’lerde mağaza açarak çıkmış. Akdoğan AVM’lerin genelde yabancı kuruluşlara ait olduklarını ve kuru temizlemede ikinci el makinalara izin vermediklerini söylüyor. Eco Dry olarak kullandıkları makinaların da temizlik için solvent kullandıklarını aktararak makinalarının diğerlerinden farkını şöyle anlatıyor; “Koca bir çamaşır makinası olarak düşünün. Bu makinanın içinde su yok. Çamaşır solventle yıkıyor. Ancak makine bunu atmıyor. Solventi 4-5 kere yeniden kullanılacak hale getiriyor, yani yeniden değerlendiriyor. Klasik yöntemde kuru temizlemede kapağı açıyorsunuz ve ütüye götürüyorsunuz. Mesela bulaşık makinasını düşünün. İyi durulama ne kadar oluyor? Bulaşıkların üzerinde bazen deterjan izlerini görürsünüz. Kuru temizlemede solventi görme şansı yok ama kıyafetlerin gözeneklerine yerleşiyor. Bu makina ise, hem kurutuyor hem de vakumlu havayla kıyafetlerin gözeneklerini çekmeye başlıyor ve zararlı atıklardan arındırıyor. Solventten normalde havaya 10 gr/m^3 perklor karışırken, bu makineyle bu oran sadece 2 gr/m^3 perklor oluyor. Örneğin Türkiye’de kullanılan bazı

“İlk başta sadece makinaların sağlamlığına bakıyorduk. Sonra, ‘ekolojik’ olma gibi bir iddiayla girelim dedik işe. Eski sistemlerde su depoları vardır. Kendi içinde su sebili gibi suyu soğutuyor. Daha az elektrik harcıyor”

kötü ya da eski makinalarda bu oran 20 gr/m^3 perklora kadar çıkıyor. Halbuki Avrupa’da 2’nin üzerine çıktığınızda dükkânınız kapatılıyor. Üstelik solventi de ne her yerden alabiliyorsunuz, ne de solvent herkese veriliyor.”

Maliyetli Ama Sürdürülebilir

Akdoğan her halükârda solventin zararlı bir madde olduğunu kabul ediyor. Ancak sektörde Avrupa’da dahil tüm dünyada yerine henüz başka bir madde konulmadığı için kullanılmaya devam edildiğini ama kullanırken denetimin öne çıktığını, sektörün sürdürülebilirlik kurallarına göre işleyişinin sağlandığından bahsediyor.

Unisec firmasının aynı zamanda Türkiye temsilcisi de olan Şahin Akdoğan, kullandıkları makinanın ve ekipmanın normal bir kuru temizleme dükkânına göre ortalama 20 daha maliyetli olduğunu ancak çevre dostu oluşu nedeniyle bunu önemsemediklerini söylüyor. “Çev-

re ve halk sağlığı ile yatırım açısından da sürdürülebilirliği var. Tabii bizim sektörde hijyen de çok önemli. Mağaza kendi konseptinde bunu vermeli. Açıkçası biz kendi önümüzü süpürmeye çalıştık. Baktığımızda kuru temizlemecilerin 99 ’unun eski yöntemleri kullandığını söyleyebiliriz” diyor Akdoğan.

Bu arada Eco Dry franchising de veriyor. Sekizinci mağazası İzmit’te kısa bir süre önce açılmış. O mağazaları da arada ziyaret ederek denetlemeye çalıştıklarını söyleyen Akdoğan, yeni açılan mağazaların kendi kurallarına uymalarını sağladıklarını belirtiyor.

Yıllarca babadan oğula geçen ve geleneksel tezgâhlar misali yürüyen kuru temizlemecilik için bir standart için geç bile kalınmış durumda aslında. Kuru temizlemeciyi ne kadar sıklıkla kullanırsınız bilmiyoruz ama işiniz düştüğünde bu yazıyı ve Eco Dry gibi örnekleri hatırlayın ve kararınızı ona göre verin. Bizden söylemesi... ○

damla®

Doğal Kaynak Suyu

Bir damla
daha
yukarı çıktık.
Metrelerce
yükseđe...

sipariř için

444 $\frac{55}{66}$

“İnovatif Sürdürülebilirlik” Ödülleri Dağıtıldı

“Karşılaştığımız sorunları, o sorunları yarattığımız düşünce düzleminde kalarak çöremezsiniz”. Tam da Einstein’ın sözündeki gibi, yeni fikirler geliştirmeden, sürdürülebilir bir gelecek kurgulamak neredeyse imkânsız çünkü geleneksel düşünce ve davranış kalıplarımız belki sorunun tam da kendisi. Bu noktadan hareketle, sürdürülebilirlik ve inovasyon kavramlarını biraraya getirmeye çalışan önemli girişimler mevcut. İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği’nin (SKD) geçtiğimiz aylarda sonuçlanan “İnovatif Sürdürülebilirlik Uygulamaları Yarışması da tam bu noktaya parmak basıyordu. Birbirinden yenilikçi çözümlerin yarıştığı organizasyonda, TAV Havalimanları Holding, Enerjisa Başkent Elektrik Dağıtım ve Enerjisa Enerji Hizmetleri ve Ege Orman Vakfı Ağaçlandırma ve Ağaç Ürünleri İktisadi İşletmesi’nin (EGEVAK) projeleri ödülleri elde etti.

İnovasyon ve sürdürülebilirlik. Giderek birbirine daha çok yaklaşan iki kavram. Biri olmadığında diğersinin anlamına da hale gelen bu iki kavram çerçevesinde, İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD) tarafından düzenlenen “İnovatif Sürdürülebilirlik Uygulamaları Yarışması”nın sonuçları geçtiğimiz ay açıklandı. “Büyük Şirket” kategorisinde TAV Havalimanları Holding, Enerjisa Başkent Elektrik Dağıtım ve Enerjisa Enerji Hizmetleri; “KOBİ” kategorisinde Ege Orman Vakfı Ağaçlandırma ve Ağaç Ürünleri İktisadi İşletmesi’nin (EGEVAK) kazandığı ödüller, ana sponsorluğunu Vodafone’un, destek sponsorluğunu Brisa’nın yaptığı törenle sahiplerine verildi. İstanbul’daki İngiltere Konsolosluk binasında düzenlenen törene iş dünyası, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve medya temsilcilerinin yanı sıra **İngiltere Başkonsolosu Leigh Turner** da katıldı. **Futurist Ufuk Tarhan**’ın da iş dünyasının geleceği üzerine bir konuşma yaptığı ödül töreninde, ödül alanlar kadar çalışmalarıyla ilgi toplayan tüm kuruluşların temsilcilerinin de gözleri

gururla parlıyordu.

Ödül töreninin açılış konuşmasını yapan **SKD Başkanı Galya Frayman Molinas**, dernek olarak bir ilki gerçekleştirdiklerini belirterek şunları söyledi: “Türkiye’de ilk kez inovasyon ve sürdürülebilirlik kavramlarını birleştiren iyi uygulamalar ödüllendiriliyor. SKD olarak, inovasyonu sürdürülebilir kalkınmanın gerekli ve önemli bir unsuru olarak görüyoruz. Bizim için inovatif sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınmaya somut anlamda katkı sağlayacak ürün ve hizmetlerin üretim, yönetim ya da süreçlerinin yenilikçi ve özgün bir yaklaşımla ele alınması anlamına geliyor. Yarışma ile özel sektörün çevreye, ekonomiye ve topluma katkısı arttıracak inovatif projelerini ortaya çıkarmayı ve desteklemeyi hedefledik. İyi uygulamaları ödüllendirerek, yaygınlaşmaları konusunda katkıda bulunmayı istedik.”

Yarışmada finale kalan 14 firma SKD İnovasyon Çalışma Grubu tarafından belirlendi. Finalistlerse; üniversite, basın ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinden oluşan bir jüri tarafından değerlendirildi.

Çevresel İnovatif Uygulama

TAV Havalimanları Holding İzmir Adnan Menderes Havalimanı Yeni İç Hatlar Terminali Projesi Geri Dönüşüm Uygulaması

TAV Havalimanları'nın iştiraki TAV Ege, İzmir Adnan Menderes Havalimanı iç ve dış hatlar terminallerinin 2032'ye kadar işletme hakkını kazandı. İmzalanan anlaşmaya göre, TAV var olan iç hatlar terminalini yıkarak daha modern bir yapı inşa etmeyi de üstlendi. Proje kapsamında 185 bin metrekarelik terminal binası, 2 bin 559 araçlık çok katlı otopark ve ilgili birimler inşa ediliyor. Bu çerçevede, yeni terminal kompleksinin yapımının yanı sıra eski iç hatlar binası ve eklerinin yıkımı; hurda ve atıkların geri dönüştürülmesi işini TAV İnşaat üstlendi. Hayata geçirilen uygulamayla, yıkım sökülme sonucunda ortaya çıkan malzemelerin yüzde 67'si geri dönüştürüldü, yüzde 32'si yapım çalışmalarında yeniden kullanıldı, her iki kategoride de değerlendirilemeyen yüzde 1'lik kısım bertaraf edildi.

Ekonomik İnovatif Uygulama:

Enerjisa Başkent Elektrik Dağıtım Geri Dönüşüm ve Test Merkezi Projesi

Geri Dönüşüm ve Test Merkezi ile sahadan gelen malzemelerin test ve bakımlarının yapılması, geri dönüşümlerinin sağlanması, garanti süresi içerisinde arızalanan malzemelerin garanti takibinin yapılması ve çevreye zararlı etkilere sahip maddelerin doğaya salınımının önüne geçilmesi amaçlanıyor. Elektrik malzemelerinin yapılan test ve bakım işlemleri ile tekrar kullanılması sağlanarak çevreye zararlı etkiye sahip maddelerin doğaya salınımının önüne geçiliyor. 2012'de sahada arızalanarak veya yenileme yatırımı kapsamında sökülerek ana ambarlara (demonte) gelen 202 bin 476 adet malzemeden, 67 bin 492 adedi yapılan tasnif, test ve bakım işlemleri ile kullanılabilir hale getirildi. Ayrıca işletmede garanti kapsamında arızalanan 1376 adet malzeme Garanti Yönetimi Sistemi ile üreticisine değiştirildi.

Sosyal İnovatif Uygulama:

Enerjisa Enerji Hizmetleri Hata İkaz Sistemi (HİS)

Alçak Gerilim (AG) dağıtım şebekelerinde çeşitli arıza nedenleriyle demir direklerde elektrik kaçağı oluşması ya da iletken kopması durumlarında can ve mal emniyetini güvence altına alacak yeni ve özgün bir sistem tasarlandı ve pilot uygulaması yapıldı. Yılda yaklaşık 4 bin adet iletken kopması meydana geldiği düşünüldüğünde can ve mal güvenliği için konunun ne derece elzem olduğu görülebiliyor. Bu uygulama ile sorunun önüne geçilmesi ve elektrik kayıplarından kaynaklanan ekonomik zararın giderilmesi amaçlanıyor. Proje, Türkiye ve dünya genelinde, elektrik dağıtım sektöründe öncü bir uygulama özelliğini taşıyor. Yapılan araştırmalarda bu gibi arıza durumlarında can kayıplarını önlemek amacıyla çeşitli çalışmalar yapıldığı ancak sistemsel olarak bir sonuca ulaşamadığı tespit edildi. Bu anlamda **Hata İkaz Sistemi**, küresel çapta elektrik dağıtım sektöründe de bir ilk olma özelliği taşıyor. Ayrıca, Hata İkaz Sistemi'nin parçası olan ve demir direklerde elektrik kaçağını tespit eden cihaz için 1 Mart 2013 tarih ve 2013-G-72849 sayılı ile **Türk Patent Enstitüsü'**ne faydalı model başvurusu da yapıldı.

KOBİ KATEGORİSİ

Çevresel İnovatif Uygulama:

Ege Orman Vakfı Ağaçlandırma ve Ağaç Ürünleri İktisadi İşletmesi (EGEVAK)

Orman Alanları Veri Toplama ve Erken Uyarı Sistemi (TELEMETRİ)

Yenilikçi bir teknolojik sistem olan Orman Alanları Veri Toplama ve Orman Yangını Erken Uyarı Telemetri Sistemi ile **M2M** yani **makinelere arası mobil iletişim teknolojisiyle** Türkiye'de ilk model "Ormanları yangından koruma projesi" hayata geçirildi. İzmir Adnan Menderes Havalimanında stratejik öneme sahip orman alanının telemetri sistemi ile GSM şebekesi üzerinden düşük tüketimli ve yıllarca çalışan güneş enerjili bir sistemle korunuyor olması ormanın sürdürülebilirliğini sağlıyor. Sistem; **EGEVAK** ve **VODAFONE** çözüm ortaklığıyla orman yangınları ve yangının çıktığı orman içindeki noktaları erkenden tespit edebiliyor; ilgililerin cep telefonuna SMS ve mail ile uyararak, müdahalenin yangın yayılmadan yapılmasını sağlayabiliyor.

Bir Arkadaş Sizinle Yolculuk Yapmak İstiyor

Büyük kentlerde ömrümüz neredeyse trafik çilesi içinde geçiyor. İnternet üzerinde Eylül ayında hayata geçen yolyola.com adlı yolculuk paylaşım platformu, sürücüleri ve yolcuları bir araya getirerek yola çıkan araç sayısını düşürmeyi hedefliyor. Büyük hedefleri ise karbon nötr yolculuklar...

✍️ Özgür ÇAKIR

📷 Özgür GÜVENÇ

Günlük rutinlerimiz içinde yolda geçirdiğimiz zaman giderek artıyor. Hele büyükşehirlerden birinde yaşıyorsanız, özellikle de İstanbul'da gün be gün trafiğin daha da berbat bir hal aldığı rahatça hissedebiliyorsunuz. Hatta bu dur kalkların arasında, "Acaba saatleri toplayınca yılda kaç günüm yollarda geçiyor" diye hesaplayanlarımız bile vardır. Tamam metro ve benzeri toplu taşıma araçlarının hacmi ve uzunlukları da bir yandan artıyor kabul ama her gün trafiğe yeni çıkan onlarca araç ve onların toplamda taşıdığı yolcu sa-

yısı çoğu tek ya da iki kişi taşıyan araçlar düşünülüğünde çözümsüzlük ortada duruyor gibi. Yapılan hesaplara göre sadece İstanbul'da trafik sıkışıklığının yarattığı yakıt ve zaman maliyetinin 120 milyon dolara ulaştığı tahmin ediliyor. Daha da önemlisi bunun çevreye verdiği zarar. Sadece bir otomobil yaptığı **kilometre başına ortalama 250 gram karbon salımı** gerçekleştiriyor. Yılda 20 bin kilometre yapan bir sürücü 5 bin kilogram karbon salımına neden oluyor. Dolayısıyla, çevre ve insan sağlığını tehdit eden ve küresel

ısınımayı tetikleyen ulaşım kaynaklı emisyonların azaltılmasını, ulaşımın yaşam kalitesi üzerindeki olumsuz etkilerinin giderilmesini önüne koyan sürdürülebilir ulaşım politikaları üretmek, başta devletlerin ve yerel yönetimlerin görevi. Bu amaçla kent içi ulaşım sorunlarına araç değil insan odaklı çözümler sunmak gerekiyor.

Organize Ulaşım Giriş

Hal böyle olunca bazı STK'lar ve girişimciler, henüz sınırlı bir katkı da sunsalar kendi projelerini hayata geçiriyorlar. Bunların son örnek-

lerinden biri de Türkiye’de ortaya çıktı. Eylül ayı içerisinde tanıtımını yapan **yolyola.com** adlı bir internet sitesi İstanbul için yepyeni bir ulaşım fikriyle belirdi. Aslında onlar için “bir internet sitesi” demek yaptıkları işi hafife almak anlamına gelebilir. yolyola.com’u daha çok bir tür “**yolculuk paylaşım platformu**” olarak tanımlayabiliriz.

yolyola.com’un kurucularından **Ceyhun Özdemir** esas dertlerinin her gün aynı yolu ayrı ayrı kat eden milyonlarca İstanbullu’yu buluşturmak olduğunu kaydederek, “Türkiye’de yoldaki araç sayısını, dolayısıyla tek başına yapılan yolculuk sayısını azaltmak için kurulmuş bir portal, network. Amaç organize ve sürdürülebilir bir ulaşım. Dünyada benzer yapılar var. Türkiye’de de daha önce kurulan siteler var ama çok atıl durumdadır. yolyola.com ise altyapısına ve sistemine güveniyor bu konuda” diyor.

Yolculuk platformunun kullanımı da son derece basit bir mantık üzerinden gidiyor. yolyola.com üzerinden sisteme dahil olduktan sonra yolcu ya da sürücü olarak destinasyonlarınızı ve zamanlarınızı belirleyip yolculuk kaydı giriyorsunuz. Özdemir sistemi şöyle anlatıyor: “yolyola.com’da önce kendinizi bir sürücü ya da yolcu olarak tanıtlıyorsunuz. Bir yeni yolculuk tanımlıyorsunuz. Facebook’tan giriş yapıyor çünkü buradan yapılan girişler görece daha güvenli artık. Yolculukların sayısı arttıkça yolcular ve sürücüler birbirlerine puanlar veriyor.

yolyola.com’un kurucularından Ceyhun Özdemir esas dertlerinin her gün aynı yolu ayrı ayrı kat eden milyonlarca İstanbullu’yu buluşturmak olduğunu söylüyor.

Bu puanlar sayesinde kötü kullanıcı ya da sahte hesapların eleneceğini düşünüyoruz. Facebook’tan giriş yaptıktan sonra yeni bir yolculuk yaratıyorsunuz. Diyelim sürücüsünüz ve site üzerinde **google.map**’ten rotanızı belirliyorsunuz. Sokak bazlı daha iyi sonuç veriyor. Sonra yolculuğunuzu saat kaçta yapacağımızı belirtiyorsunuz. Tek veya rutin bir yolculuk seçebilirsiniz. Aracınızdaki boş koltuk sayısını ve sigaradan rahatsız olup olmadığımıza dair bilgileri de girebiliyorsunuz. Kaldı ki daha sonra **tuttuğunuz takım, sevdiğiniz filmler, dinlediğiniz radyo** gibi daha sosyal bilgileri de buraya ekleyebileceksiniz. Her yolculuk sonunda sürücü ve yolcu belirli bir **ekopuan** kazanacak. Mantık şu, ben yaptığım yolculukla, yanımda taşıdığım iki kişinin araçlarını çıkarmadığımı varsayarak, karbon salımını azaltıyorum ve bunun karşılığında bir ekopuanım oluyor.

Şirket Çalışanları İçin de Uygun

yolyola.com. şirketinize markanıza ve kurumsal kimliğinize uygun bir ulaşım platformu da kurmanıza yardımcı oluyor. İşe gidip gelirken aynı ya da benzer yolu kullanan çalışanlarınız yolyola.com'un şirketinize özel platformunda buluşabiliyor. Şirketiniz için daha çevreci bir ulaşım organizasyonu isterseniz bu konuda yardımcı oluyorlar. Trafik ve çevreye verilen zarar minimuma inmiş oluyor böylece. Dolayısıyla bir yandan da

bir tür **insan kaynakları projesi** olarak iş görüyor. Büyük bir yatırıma ihtiyaç duymadan çalışanlarınız için yeni bir iletişim kanalı kurarak, yolculuklarını paylaşan çalışanlarınızı ödüllendirebilirsiniz ve böylece daha çevreci bir yaşamı teşvik etmenize yardımcı olabilir. Üstelik yolyola.com'dan aldığınız raporlar sayesinde, sürdürülebilir ulaşım projenizin yarattığı katkıyı ölçümlendirebilir ve sonuçları genel kamuoyuyla paylaşabilirsiniz.

Kaç kilometre yol kat edilmişse karlılığındaki ekopuan değişiyor. Bu puanlar birikecek ve sonra üyeler yolyola.com aracılığıyla, çevreye duyarlı firmalardan puanlarına göre indirimli alışveriş imkânından faydalanabilecekler.”

Araç Sayısını Binde Bir Azaltmak

Arada çıkabilecek sorunlardan bahsediyoruz Özdemir'le. Sürücü ve yolcu arasında herhangi bir para alışverişine girmediklerini belirten Özdemir, bunu isteyenler olabileceğini, işin o kısmını insanlara bıraktıklarını, kendilerinin sadece insanları buluşturduklarını söylüyor. “Teklif ilet ya da rezervasyon butonlarıyla yönlendiriyorsunuz. Size bir mail geliyor. ‘Şu arkadaş sizinle şuradan şuraya yolculuk yapmak

istiyor’ diye. Sürücü yolcuyu, yolcu da sürücüyü sürekli rate ediyor olacak.”

Özdemir sürdürülebilir ulaşım bağlamında küçük ama önemli hedefler koyduklarını da anlatıyor. yolyola.com'un en büyük hedefinin Türkiye’de yılda yola çıkan toplam araç sayısını binde birini düşürebilmek. Özdemir bu sayının yıllık 40 bin ağaca eşdeğer olduğunu ve ciddi bir karbon salımı anlamına geldiğinin altını çiziyor. yolyola.com'un bir sonraki hedefi ise yapılan her yolculuğu karbon nötr hale getirmek. Özdemir, “Aslında şu an sistem, yapılmayan yolculuğun, yola çıkmayan aracın hesabı üzerine kurulu. Halbuki hesap normalde karbon nötr yapılan yolculuklar üzerine olmalı” diyerek de önemli bir hatırlatmada bulunuyor.

“Sistemde kazanılan puanlar birikecek ve sonra üyeler yolyola.com aracılığıyla, çevreye duyarlı firmalardan puanlarına göre indirimli alışveriş imkânından faydalanabilecekler”

Şu an için sadece İstanbul içi trafikte faaliyet gösteren yolyola.com, **Eskişehir, İzmir ve Bursa** gibi şehirlerden de talepler almaya başlamış bile. Portal şu an yeni de olsa önümüzdeki aylarda ve yıllarda talebin çok olacağı gün gibi aşikâr. İşyerinize ya da başka yerlere ulaşımınızı özel aracınızla yapıyorsanız ya da yollarda saatler harcıyorsanız yolyola.com'u bir deneyin deriz. ○

İnsansız Bir Sürdürülebilirlik Mümkün mü?

Sürdürülebilirliği sadece ekoloji üzerine yürütülen faaliyetlerden ibaret görmek belki de tüm dünyadaki en büyük yanılgı. Sosyal ve iktisadi sürdürülebilirliği çevre ile birleştiren bütünlüklü bir anlayış geliştirilmediği sürece işimiz zor görünüyor. EKOIQ olarak bu sayımızda biz de sürdürülebilirliğe “insan hakları” penceresinden bakmaya çalıştık. Dünyada şirketler ve insan hakları meselesi nasıl bir standarda kavuştu, Türkiye’de son zamanlarda konu üzerine hangi olumlu gelişmeler yaşanıyor? Çalışma hayatında en sık yaşanan insan hakları ihlallerini de akademisyen ve hukukçular değerlendirdi EKOIQ için...

 Özgür ÇAKIR, Barış DOĞRU

Karbon emisyonlarındaki düşüş büyük bir hız kazandı. Son yapılan araştırmalar yutak alanlarının, insan kaynaklı endüstriyel karbon salımlarının üstüne geçtiğini gösteriyor. Dünyanın akciğerleri olan yağmur ormanları son on yılda tekrar büyümeye başladı. Kutuplardaki erimenin de neredeyse durduğu, dünyanın hemen bütün zirvelerinde uzun yıllardır küçülen buzul alanlarının da tekrar toparlanmaya başladığı, birçok bilimsel araştırmayla kanıtlanmış durumda. Geçtiğimiz on yıllardaki aşırı su kullanımı neredeyse tükenmekte olan yeraltı su rezervlerinin de toparlanmaya başladığı saygın bilim çevrelerince rapor ediliyor. Kentler artık tamamen kendi atık sularını dönüştürüyor ve beşikten beşiğe ilkelerine dayalı geridönüşüm programlarıyla idare ediliyor. Kentler yenilenebilir enerji kaynakları ve kanalizasyon kaynaklı atıkların geri dönüşümü yoluyla elde edilen biyogazla ısıtıyor, soğutuluyor. Fosil yakıtlarla çalışan enerji tesisleri artık sadece bir destek ünitesi konumunda. Geridönüşüm programlarının etkisiyle, madencilik, petrokimya ve orman endüstrilerine minimum ihtiyaç duyulduğu da artık açık bir gerçek. Ancak aşırı çalışma kaynaklı tükenmişlik sendromuna bağlı sağlık sorunları tavan yapmış durumda. İş kazalarında hiçbir düşüş yaşanmadığı gibi, birçok bölgede vakaların artış gösterdiği çalışma örgütlerince duyuruluyor. Cinsel, etnik, dini ve mezhepsel kökenlere bağlı ayrımcılık had seviyelere ulaşmış durumda. Yönetim süreçlerinden dışlanmış geniş kesimler büyük huzursuzluk içinde. Bu huzursuzluğa bağlı çatışmalar, kent merkezlerinde ve varoşlarda sık sık isyan hareketlerine sebep oluyor. Dünyanın bazı bölgelerinde refah belirgin bir şekilde artarken, kimi bölgeler tamamen iktisadi döngünün dışında kalmış, izole edilmiş durumda. Bu

Sürdürülebilirliğin çevre ayağı dışındaki iki önemli alanı olan sosyal ve iktisadi sürdürülebilirliği gözetmeden, çevresel bir sürdürülebilirliğin, daha açık ve net bir ifadeyle küresel iklim değişikliğinin önüne geçilebilmesi pek de mümkün değil.

Arzum Satır*, Roche Türkiye

“İnsan Hakları Komitesi Kurduk”

“İş Dünyasında İnsan Hakları Kapasite Geliştirme Programı” kapsamında öncelikle genel bilgi ölçümü anketi yaparak Roche Türkiye çalışanlarının insan hakları başlığı altındaki bilgi seviyelerini ölçümledik. Bu başlık altında; insan haklarını içeren resmi belge, yönerge, bildirgeler nelerdir; insan haklarının özellikleri, iş dünyasının insan hakları sorumlulukları nelerdir sorularıyla bilgi düzeyini ölçmeye çalıştık. Ayrıca kurum içinde insan hakları ihlali olduğu düşünülen durumlarda kullanılabilecek şikâyet mekanizmasını sorguladık. Anket sonuçları farkındalık düzeyinin yüksek olduğunu gösterse de, bu başlığın iyileştirmeye açık bir alan olması düşünülerek bir çalışma grubu oluşturduk. Gerekli eğitim başlıklarını belirledik. Bir **İnsan Hakları Komitesi** oluşturduk. Şirket bünyesindeki mevcut talimatların gözden geçirildiği iyileştirme

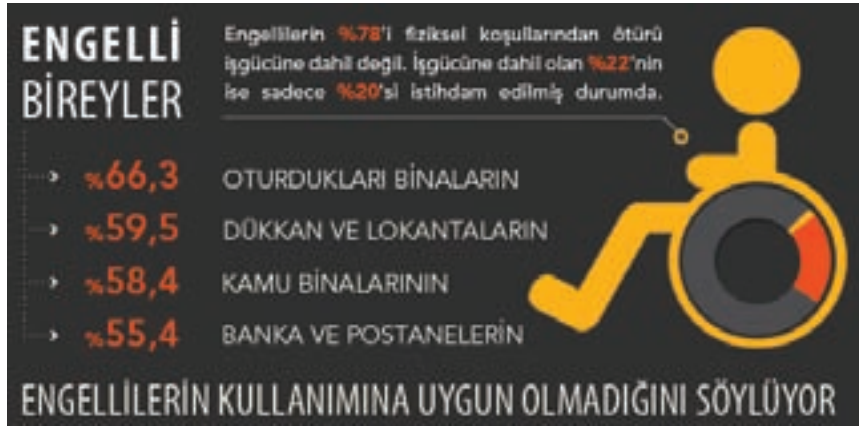
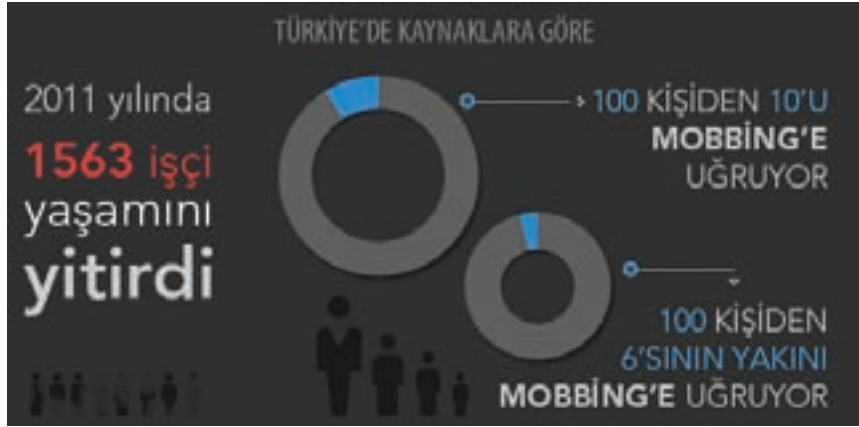

çalışmalarına başladı. İnsan Hakları Komitemiz, ilk olarak bu yıl 21 Haziran tarihinde Sürdürülebilirlik Komite üyelerine pilot insan hakları eğitimini verdi. 2014 yılında sonuçlandıracağımız şekilde tüm şirket çalışanlarına bu eğitimi vereceğimiz planımızı hazırladık. Tüm Roche Türkiye çalışanları belli bir zaman planı dahilinde “**İnsan Hakları ve Ayrımcılık**”, “**Mobbing**”, “**Roche’ta Haklarımız**” ve “**Engelliye Doğru Yaklaşım**” başlıklarında eğitimlere katılacaklar.

* Sürdürülebilirlik ve İletişim Komitesi Koordinatörü

bölgelerdeki halklar, daha iyi bir yaşam için müreffeh bölgelere kapağı atmak için her türlü tehlikeyi göze alıyor. Mültecilik sorunu, Birleşmiş Milletler'in en temel sorunu olmaya devam ediyor...

Yukarıdaki iki paragraf hayali bir geleceği gözler önüne sermeye çalıştı. Sürdürülebilirlik çalışmalarının en önemli açmazlarından ya da kara deliklerinden biri olarak kabul edilen insan hakları konusunu atlayan bir bakışım, önümüzdeki on yıllarda nasıl bir geleceği yaratabileceğine dair bir kara ütopya. Ütopya çünkü sürdürülebilirliğin çevre ayağı dışındaki iki önemli alanı olan sosyal ve iktisadi sürdürülebilirliği göznetmeden, çevresel bir sürdürülebilirliğin, daha açık ve net bir ifadeyle küresel iklim değişikliğinin önüne geçilebilmesi pek de mümkün değil. Ancak tüm bu gerçeklere karşın, sürdürülebilirlik çalışmalarında, insan haklarını görmezden gelen ya da küçümseyen böylesi bir körlüğün var olmadığını söylemek de çok mümkün değil. Çubuğun bazen aşırı biçimde çevresel

Arzu Güneşli*, Boyner Büyük Mağazacılık

“İnsan Hakları, Kurumsal Refleksimiz Olacak”

Engelli yurttaşların erişim hakları çerçevesinde planladığımız projemiz, perakende sektöründe engelli yurttaşların karşılaşılabilecekleri sıkıntıları tanımlamak ve bunların ortadan kaldırılması için almamız gereken tedbirleri planlamak amacıyla başladı. Boyner Büyük Mağazacılık A.Ş. olarak engelli yurttaşların erişim haklarının perakende sektöründeki ihtiyaç analizinin yapılmasını, engelli çalışanlarımızın iş yerinde fırsat eşitliği uygulamalarımızdan faydalanma konusunda düzeylerinin tespiti ve özel ihtiyaçlarının analizini ve akabinde tüm bu analizlerimizin uygulamaya dönüşmesini amaçladık. Merkez ofis ve mağazalarımızın farklı engellilik biçimleri

uyarınca erişim fizibilitesini çıkardık. Mağaza çalışanlarımıza (güvenlik görevlileri, satış danışmanları, idari personel) yönelik, engelli müşteriye doğru davranış eğitimlerimizi planladık. Eğitici eğitimini **Alternatif Yaşam Derneği** ve eğitimcileri desteğiyle yaptık. Eğitim modülümüzü hazırladık ve oryantasyon eğitimlerimizin içine dahil ettik. Engelli çalışanlarımızın istihdam bilgilerinin analizini yaptık. Tüm bu çalışmalarımız ile hem engelli bireylerin istihdam katılmalarını ve istihdam koşullarının çeşitlenmesini hedefliyoruz, hem de farklı engellilikleri olan tüm engelli yurttaşların alışverişlerinde karşılarına çıkan engelleri kaldırmayı planlıyoruz.

Öncelikle toplantılara katılan satış danışmanları ve eğitimcilerin bu çalışmanın şirketimizde yürütülüyor olmasından kaynaklı şirketimize olan saygı ve bağlılıklarının arttığını söyleyebiliriz. Ayrıca çalışmalarımızı, düzenleyici aksiyon planlarımızı ve eğitimlerimizi tüm Türkiye'ye yaygınlaştıracak şekilde oryantasyon programımıza alarak, projenin şirketin kurumsal refleksleri içine girmesini de sağlayacağız.

* Kurumsal Gelişim ve İnsan Kaynakları Genel Müdür Yardımcısı

İnsan hakları ve sürdürülebilirlik arasında doğru ve anlamlı bir bağlantı, karşılıklı ilişkinin kurulmasındaki zorlukların başında “insan haklarının”, eskiden beri söylendiği üzere, bireyleri hükümetlerden korumak üzere var olduğu düşüncesi ve tabii pratiği yatıyor.

Bedriye Hülya*, b-fit

“Odağımız, Çalışma Hayatında Kadın”

İş Dünyasında İnsan Hakları Kapasite Geliştirme Programı sonrasında genel merkezde toplantılar yapılarak iyileştirilebilecek alanlar hakkında konuştuk. Uygun çalışma ortamları hakkında bir değerlendirme yaptık. Bütün departmanlar ile 30 dakikalık mülakatlar yaparak eksiklikler ve gereklilikler üzerine değerlendirmelerde bulunduk. b-fit'in her yıl düzenli olarak franchise sahiplerinden oluşan 250 kadın girişimcinin katılımıyla gerçekleştirdiği konferansta, proje hakkında detaylı bir sunum yaptık ve anket uyguladık. Sonunda geri bildirimler ve anket sonuçları analiz edilerek bir kitapçık oluşturulmasına karar verdik. Departmanlardaki iş yoğunluğunu azaltmak ve çalışma koşullarını iyileştirmek için tüm departmanların iş tanımlarının gözden geçirilmesini kararlaştırdık. Projeyi takip etmek üzere kurumsal iletişim ve pazarlama departmanını görevlendirdik.

Çalışmamızda, kadınlara çalışma hayatında fırsat eşitliği yaratmak, insan haklarına uygun çalışma şartlarını oluşturmak ve çalışma hayatında kadınların girişimcilik faaliyetlerini desteklemek gibi başlıklar öne çıktı. b-fit merkez çalışanlarının b-fit'in 48 ildeki 220 merkezi içinde çalışan antrenörlerin çalışma şartlarını iyileştirmek ve müşterilerin beklentilerini daha iyi anlayabilmek, çalışanlara daha iyi bir çalışma ortamı sunabilmek amacıyla departmanların görev tanımlarını insan hakları çerçevesinde en iyi şekilde belirlemek kitapçığın ana maddeleri oldu.

* Kurucu Ortak

sürdürülebilirliğe bükülmesi, aslında tam da varılmak istenilen yola ve hedefe ihanet olarak kabul edilebilir çünkü insansız, insana değer veremeyen, her bireyi, bölgeyi ve toplumu önemsemeyen, kısacası insansız bir bakış açısının, gezegenin geleceğini kurtarması da ihtimaller dahilinde değil.

İnsan hakları ve sürdürülebilirlik arasında doğru ve anlamlı bir bağlantı, karşılıklı ilişkinin kurulmasındaki zorlukların başında “insan haklarının”, eskiden beri söylendiği üzere, bireyleri hükümetlerden korumak üzere var olduğu düşüncesi ve tabii pratiği yatıyor. Bu nedenle de “Devlet dışı bir aktör” olan iş dünyası, bugüne kadar bu büyük resmin içinde minimum düzeyde yer alıyordu. Ve tam da bu nedenle, çevresel konularda son derece iyi notlar alan dev küresel şirketlerin insan hakları karneleri kırıklarla dolu olabiliyor. Gerçekten de cinsel, etnik, mezhepsel ve dini ayrımcılık ile çalışan hakları gibi konular, tedarik zincirlerinin uç noktalarına doğru gittikçe, giderek önemli sorun yumakları haline geliyor.

Ancak zaman da yavaş yavaş değişiyor. Geçtiğimiz aylarda, İngiltere ve dünyanın saygın gazetelerinden **Guardian'da Claire Methven O'Brien** imzasıyla yayınlanan bir makalede bu değişim şu cümlelerle ifade ediliyordu: “(...) Ancak zaman değişti. 2011 yılında, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi sonunda, iş dünyasının da insan haklarına saygı gösterme sorumluluğu olduğunu ilan eden yeni bir standardı kabul etti. Harvard profesörlerinden John Ruggie tarafından geliştirilen BM'nin İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri isimli temel metin, devletlerin insanları kurumsal insan hakları ihlallerine karşı koruma ödevlerini sürdürürken, iş dünyasının da eşzamanlı olarak, kendi operasyonlarından veya iş ortaklarından kaynaklanan insan hakları ihlallerin-

den hem kendi ülkelerinde hem de faaliyet gösterdikleri diğer ülkelerde kaçınma sorumlulukları olduğunu ayrıntılı olarak ortaya koydu. Bu Rehber İlkeler, Arjantin'den Çin'e kadar çeşitli hükümetler tarafından oybirliğiyle kabul edildiğinde, büyük şirketler de desteklerini açıkladılar. Ebedi bir pozisyon değişikliğinden çok oportünist bir poz gibi mi geldi size? Kesinlikle değil."

Bu değişimle ilgili önemli bir gelişme, daha doğrusu bu gelişmenin önemli sonuçlarından biri de Türkiye'de yaşandı. Geçtiğimiz günlerde bir konferansla sonuçları açıklanan ve **Mikado Sürdürülebilir Kalkınma Danışmanlığı, Sabancı Üniversitesi işbirliği, Hollanda Başkonsolosluğu İnsan Hakları Fonu** desteğiyle "**İş Dünyasında İnsan Hakları Kapasite Geliştirme Programı**" adlı bir proje hayata geçirildi. Özel sektörde insan hakları konusunda bilinç artırmayı ve bu bilinç artışı ve destekleyici faaliyet-

ler sonucunda iyi uygulama örneklerini çoğaltarak değişime yol açmayı hedefleyen ve bir yıl süren proje ile bu konuda iyi uygulama örnekleri gösteren şirketler arandı. Bu kapsamda Ekim 2012 ve Ocak 2013'te İstanbul'da iki adet iki günlük ücretsiz "**İş Dünyasında İnsan Hakları**" eğitimi gerçekleştirildi.

Proje hakkında bilgi veren Mikado Sürdürülebilir Kalkınma Danışmanlığı Kurucusu **Serra Titiz** ve Proje Koordinatörü **Cansu Gedik**, katılımcıların, insan hakları konusunda kurumları içinde iyileştirmeler yapmayı hedefleyen ve eğitim katılım şartlarını yerine getiren şirketler arasından seçildiğini söylüyor. Projenin, insan hakları eğitimleri, uygulama rehberliği ve iyi uygulamaların sunulduğu konferans ve bir kitapçık olmak üzere üç temel bileşenden oluştuğunu belirten Titiz şunları söylüyor; "Konusunda uzman kişilerin yer aldığı bu eğitimlerde katılımcı şirketlerle "hak/

insan hakları" kavramları; uluslararası koruma mekanizmaları; iş dünyasında insan hakları; toplumsal cinsiyet eşitliği; mobbing; çalışan hakları, işçi sağlığı ve iş güvenliği; tedarik zinciri, müşteriler ve insan hakları konularında paylaşımda bulunuldu. İnsan Hakları Kapasite Geliştirme programı kapsamında 16 şirketi temsilen 29 kişinin katıldığı eğitimlerde katılımcılarla şirket içinde insan hakları stratejisi geliştirmeleri için bir yol haritası da paylaşıldı. Sınıf ortamındaki eğitimlerin yanı sıra proje kapsamında ayrıca, **Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Fair Labor Association (FLA) ve Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Forumu** ortaklığıyla üç adet webinar gerçekleştirildi; bu webinarlar katılımcı şirketlerin tüm çalışanlarına ve tedarik zincirine açık oldu." Serra Titiz ve Cansu Gedik projenin ikinci ayağının da uygulama rehberliğiyle geçtiğini anlatıyor. Ücretsiz

Dilek Mete*, Bilim İlaç

"Online Eğitim Verdik"

Projeye katıldığımızda öncelikle bir ön hazırlık yaptık. Belirli aralıklarla toplanan üç kişilik proje ekibimiz, şirket şartlarına en uygun olabilecek ve ihtiyacı en iyi karşılayacak uygulama örnekleri üzerinde beyin fırtınası yaptı. Bu ön hazırlığın sonucunda bir "İnsan Hakları Eğitim Programı" oluşturulmasına karar verdik. "**İnsan Hakları ve Ayrımcılık**", "**Mobbing**", "**Kurum İçerisinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği**", "**Bilim İlaç'ta İnsan Hakları**" başlıklarını belirledik. Özellikle saha çalışanlarının dağınık bir coğrafyada faaliyet göstermesi ve çalışan sayısının yüksekliği göz önünde bulundurularak eğitimlerin online bir platformda gerçekleştirilmesinin daha etkili olacağı konusunda fikir birliğine vardık.

Planlanan tüm eğitimler **Perculus Sistemi** aracılığı ile online platformda hayata geçirildi. Uyguladığımız ön test ve son test sonucunda belirli alanlarda katılımcıların bilgi ve farkındalık düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğunu gözlemledik. Örneğin; şirket içi "**Çalışan Hakları**"nın açık ve net bir şekilde tanımlandığı yönündeki farkındalıkta yüzde 31, çalışanların bedensel ve ruhsal bütünlüğünü koruyucu uygulamaların gerçekleştirildiğinin farkında olan kişi sayısında yüzde 25 artış sağlandı. Proje süresince eğitimlere katılım gösteren çalışanlardan sözlü yorumlar da aldık. Katılımcıların çoğu,

aslında doğru bildikleri pek çok şeyin yanlış olduğunun farkına vardıklarını ifade etti. Ayrıca proje çıktıları göz önünde bulundurulduğunda İnsan hakları konusunda bilinçlendirme sorumluluğunu gönüllü olarak üstlenmiş çalışanlar olarak İnsan Hakları kavramının genel kültür düzeyinde bilinmekle birlikte çalışanların kendi ve çalışma arkadaşlarının haklarına yönelik derinlemesine bilgi sahibi olmadığını tespit ettik. Sonuç olarak çalışanların hem kurum içi hem de kurum dışı insan hakları konusunda bilinçlenmeleri için ortaya koyduğumuz bu programın devamlılığının sağlanmasına karar verdik.

* İnsan Kaynakları Müdürü

Serra Titiz, Mikado Sürdürülebilir Kalkınma Danışmanlığı

“Paydaş Diyaloguna Daha Fazla Önem Verilmeli”

Program kapsamında beş şirketin iyi uygulamalar geliştirdiğini biliyoruz. Bize bu konuda biraz bilgi verebilir misiniz?

Programa katılan 16 kurumun beşi, proje kapsamında ücretsiz olarak sunduğumuz uygulama rehberliğinden yararlandı. Bu beş şirketle altı ay boyunca çok verimli ve öğretici bir süreç yaşadık ve fark yaratan projeler ortaya çıktı. Şirketlerde öncelikle farklı departmanların temsilcilerinden oluşan insan hakları çalışma grupları oluşturuldu. Çalışma gruplarıyla işbirliği içinde durum tespiti çalışmaları yapılarak kurum içinde insan hakları konusunda iyileştirilmeye açık alanlar belirlendi. Kaynaklar ve rehberlik süresi göz önünde bulundurularak proje planlaması yapıldı ve projeler hayata geçirildi. Engelli haklarından insan hakları politikası ve çalışma prensipleri geliştirilmesine; iş tanımlarının insan hakları doğrultusunda gözden geçirilmesinden çalışanlara insan hakları eğitimleri verilmesine kadar pek çok alanda diğer şirketlere örnek olacak uygulamalar geliştirilmesi bizi çok mutlu etti. Üstelik gerçekleştirilen projelerin tek seferlik değil, devamlılığı ve gelecek hedefleri olan projeler olması bize ayrıca gurur verdi.

Bir benchmark yaparsak, Türkiye bu konuda dünyanın neresinde? Dünyada genel eğilim ne durumda? Gelecek açısından neler söyleyebilirsiniz? Türkiye’de doğup büyüyen bireyler olarak insan hakları kavramıyla eğitim hayatımız boyunca çok fazla karşılaşmıyoruz. Bu yüzden insan hakları konusunda fikrimiz olsa da neleri kapsadığını tam olarak bilmiyoruz. Bu sadece Türkiye’ye özgü bir durum da değil. İş dünyasına gelince... Şirketlerin insan hakları

ihlalleri dünyanın her yerinde, tüm sektörlerde yaşanıyor. Tabii ki madencilik, enerji, inşaat, tekstil gibi sektörler insan hakları ihlallerinin çok yoğun bir şekilde yaşandığı ve bu konuda çok büyük tepkiler almış iş alanları, ancak ağırlıklı olarak beyaz yakalıların çalıştığı ya da yerel halklarla birebir ilişkide olunmayan sektörlerde de tahmin edilenin aksine çok ağır insan hakları ihlali vakaları ortaya çıkabiliyor.

Yabancı sermayeyi ülkelerine çekmek isteyen devletler, çalışan hakları konusunda gerekli hassasiyeti göstermiyor, bu da gelişmekte olan ya da az gelişmiş ülkelerdeki çalışanları risk altında bırakıyor.

Fakat tüm dünyada iş hayatında insan hakları konusu giderek daha fazla önem kazanıyor. Şirketler artık insan haklarıyla ilgili sorumluluğun sadece devletlerin olmadığını farkına varıyor. Büyük markalar uzun zamandır bu konular nedeniyle tüketici boykotlarına maruz kalıyor. Son dönemlerde yatırımcıların da baskısı söz konusu. Firmalar artık sadece kendi davranışlarından değil, tedarikçilerinin, hatta tedarikçilerinin tedarikçilerinin davranışlarından sorumlu olduklarını kabullenmek durumunda kaldılar.

Türkiye’de de bu konunun iş dünyasının ajandasına giderek daha fazla girmekte olduğunu, **BM Küresel İlkeler Sözleşmesi**’nin Türk iş dünyasının dikkatini konuya çekmek açısından faydalı olduğunu söyleyebiliriz. Sürdürülebilirlik raporlaması yapan şirketler de insan hakları ile ilgili iyileştirmeler yapmaya daha açık oluyorlar.

Yürüttüğünüz proje ışığında ve edindiğiniz tecrübe kapsamında Türkiye’de iş dünyası ve insan

hakları kapsamında neler söyleyebilirsiniz? Temel zorluklar neler?

Genel anlamda gözlemlediğimiz en temel zorluklardan biri, iş kararlarını alırken insan hakları risklerinin gerektiği kadar dikkate alınmaması ya da **paydaş diyaloguna** yeterli önemin verilmemesi. Şirketler genelde kendi çalışanlarına yönelik insan hakları risklerini daha kolay yönetebiliyorlar fakat bir adım öteye gidildiğinde, tedarikçiler/taşeronlar gündeme geldiğinde insan hakları ihlallerini önlemek veya en aza indirmek güçleşiyor. Şirketlerin buna yönelik özel stratejiler geliştirmeleri, konuya yatırım yapmaları, denetimlerini sıklaştırmaları, iş ortaklarını eğitmeleri gerekiyor. Tüm şirketlerin, her türlü iş kararını alırken üç boyutlu (sosyal, ekonomik, çevresel) etki analizi yapmalarına, sonuçları ölçümlemeye ve insan hakları risklerinin olabileceği alanlara yönelik hem önleyici hem de telafi edici sistemler geliştirmelerine ihtiyacı var.

ve altı ay süren bu rehberlikten, katılımcı 16 şirketten iyi uygulama anlamında gösterdikleri performansla beş şirket (**Anadolu Grubu, B-fit, Bilim İlaç, Boyner ve Roche Türkiye**) faydalandı. Projenin son aşamasında ise 25 Eylül 2013'te konuya ilgi duyan herkesin katılımına açık "İyi Uygulama Konferansı" gerçekleştirildi. Rehberlikten yararlanan ve bünyeleri içinde insan hakları iyi uygulaması gerçekleştiren şirketler, uygulamalarını katılımcılara sundu. Yanı sıra rehberlik alan şirketlerin iyi uygulama vakalarını içeren bir **İyi Uygulama Kitapçığı** hazırlanarak kamuoyuyla paylaşıldı.

İki karanlık Alan: Mobbing ve Ayrımcılık

Bu olumlu projenin hayata geçmesi elbette sevindirici ancak Türkiye genelinde henüz çok az yol alındığı da aşikar. Sadece işçi sağlığı ve güvenliği başlığına baktığımızda bile bunu anlamak çok kolay çünkü Türkiye, **ölümlü iş kazalarında Avrupa birinciliği ve dünya üçüncülüğü** gibi kötü unvanlara sahip. Türkiye bunun dışında ayrımcılık ve mobbing gibi insan hakları ihlalleriyle de adını duyuruyor maalesef.

Görüşlerine başvurduğumuz **İstanbul Bilgi Üniversitesi, İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi'nden Burcu Yeşiladalı**, ayrımcılık yasağının büyük ölçüde 2. Dünya Savaşı sonrası dönemde orta-

ya çıkmış bir kavram olduğunu hatırlatıyor. Türkiye'nin konuyla ilgili imzaladığı uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülükleri olsa da, yürürlükte olan yasal düzenlemelerin güncel yaklaşımların epeyce gerisinde olduğunu söyleyen Yeşiladalı, Türkiye'de özel sektör kuruluşlarının, yürüttüğü kurumsal sosyal sorumluluk çalışmaları kapsamına ayrımcılıkla mücadeleyi alma konusunda hayli çekimser davrandığını da ekliyor. Yeşiladalı ayrımcılığı şöyle tanımlıyor: "Ayrımcılık; bir kişi veya grubun, belli nedenlerden (örneğin cinsiyet, dil, din, etnik köken, cinsel yönelim, engellilik, sosyal statü, yaş, siyasi görüş) birine dayalı olarak insan hak ve özgürlüklerinden diğer kişilerle eşit bir şekilde yararlanmasını engelleme ya da zorlaştırma niyet ve etkisine sahip her türlü fark, dışlama, sınırlama ya da tercih diyebiliriz." Benzer konumdaki kişilerden biri için daha olumsuz sonuçlar yaratan farklı bir muamele olduğunda ayrımcılık meydana geldiğini söyleyen Yeşiladalı, herkese eşit davranıldığında ayrımcılığın gerçekleşmeyeceğinin düşünülmesi gerektiğinin de altını çiziyor ve gerçek eşitliğin, mağdur olma potansiyeli taşıyan kişilerin ve grupların, toplumsal hayata diğerleriyle eşit düzeyde katılımını sağlayacak özel önlemler alındığında sağlanabileceğini de hatırlatıyor.

İşyerinde insan hakları ihlallerinin önemli başlıklarında biri olarak görülen ve Türkiye'de de son yıllarda daha sık tartışılan bir başlık da mobbing. Konunun uzmanlarından biri olan avukat **Özlem Ayata**, mobbing kavramının, çalışma hayatında ilk

Başak Atalay*, Anadolu Grubu "Fırsat Eşitliği Resmi Politikamız Oldu"

Proje kapsamında biz grup genelinde, "fırsat eşitliği" politikasını resmi olarak oluşturduk ve yürürlüğe soktuk. Bu çerçevede de farklı iyileştirmeleri hayata geçirdik. Zaten grup genelinde bu yönde bir ihtiyaç olduğunu tespit etmiştik daha önceden ama Anadolu Grubu'nda fırsat eşitliğinin sadece kültür olarak değil, her uygulama ve süreçte sağlandığına dair resmi bir bildirim olmasının gerekliliği üzerinde düşündük. Bu kapsamda, "**Anadolu Grubu Fırsat Eşitliği Politikası**"nı yurt içi ve yurt dışı tüm çalışanlarımız ve yöneticilerimizle paylaştık. İşte Eşitlik Bildirgesi imzaladık. Grup genelinde kullandığımız yönetmeliklerimize aykırı davranışların çalışanlar ve diğer paydaşlar tarafından Grup içinde yetkili mercilere bildirilmesini, incelenmesini sağlamak amacı ile kullanılan "Uyunsuzluk Bildirim Yönetmeliği"ni gözden geçirdik. Yönetmeliğin kullanımını ve gelen bildirimleri takip edebilmek amacıyla güncellenmiş bir takip formu oluşturduk. 2013 yılında gerçekleştirilen Çalışan Bağlılığı Anketi kapsamında, fırsat eşitliği alanlarında kadın/erkek memnuniyet oranlarının karşılaştırılması ve varsa gerekli görülen alanlarda iyileştirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi için de kolları sıvadık. Grup genelindeki 2013 değerlendirmemizde kadın/erkek memnuniyet sonuçları arasında anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını gördük.

* İnsan Kaynakları Uzmanı

kez, 80'li yılların başında, İskandinav ülkelerinde çalışma psikolojisi alanında yapılan bilimsel çalışmalar sonrasında kullanılmaya başlandığını hatırlatıyor. İsveç'te yaşayan **Alman çalışma psikoloğu Heinz Leymann**'ın ortaya koyduğu beş temel mobbing grubu ise şöyle tanımlanıyor: Kişinin kendini gösterme ve iletişim oluşturmasını etkilemek/engellemek; sosyal ilişkilere saldırı; itibara saldırı; kişinin yaşam kalitesi ve mesleki durumuna saldırı ve kişinin doğrudan sağlığına saldırı. Ayata mobbing hakkında önemli bir noktaya da dikkat çekiyor; "Mobbing, yalnızca çalışma hayatını düzenleyen yasaların ihlali değil Anayasa ile güvence altına alınan çalışma hakkının da ihlali anlamı taşıdığından, özellikle 1990'lı yıllardan itibaren mobbinge karşı etkin koruma sağlama amacıyla **Fransa, Belçika, Hollanda, İsveç ve Almanya** gibi birçok ülkede yasal düzenlemeler yapılmaya başlandı."

Ayata ayrıca, mobbing kavramının Türkiye'de özellikle son yıllarda bu kadar yaygın bir şekilde kullanılmasına ve karşımıza çıkmasına rağmen yasalarımızda halen mobbing kavramını tanımlayan özel bir madde bulunmamasını büyük bir eksiklik olarak değerlendiriyor.

İş Dünyası İçin Rehber İlkeler

Bir bütün olarak insan hakları ve onunla bağlantılı olarak işyerlerinde insan hakları meselesinin dünya çapında gelişimi de çok çok eskilere dayanmıyor aslında. Genel olarak insan haklarının gelişiminin belirli standartlara kavuşması, yüzyıllarca süren mücadelelerin ardından, çok değil ancak 65 yıl önce 10 Aralık 1948'de kabul edilen ve insan hakları üzerine yazılan bildirilerin en önemlisi olma özelliğini taşıyan **İnsan Hakları Evrensel Beyanname** ile gerçekleşti. 30 maddeden oluşan beyanname, içerdiği insan haklarını şu üç maddeyle özetler:

Heinz Leymann, beş temel mobbing biçimini şöyle tanımlıyor: Kişinin kendini gösterme ve iletişim oluşturmasını etkilemek/engellemek; sosyal ilişkilere saldırı; itibara saldırı; kişinin yaşam kalitesi ve mesleki durumuna saldırı ve kişinin doğrudan sağlığına saldırı.

Burcu Yeşiladalı*

"Ayrımcılık Konusunda Şikâyet Mekanizması Yok"

Ayrımcılık; istihdam, eğitim, sağlık hizmetleri, sosyal güvenlik, barınma, mal ve hizmetlere erişim gibi yaşamın farklı alanlarında ve aşamalarında gerçekleşebiliyor. Türkiye'de bu konu günümüzde daha sık gündeme gelmeye başlasa da ayrımcılığın boyutları hakkında resmi kaynaklar kapsamlı bilgi sunmuyor. Dünya üzerinde ayrımcılığı yasaklayan yasal düzenlemelerin büyük bir bölümü geçtiğimiz 20-30 yıl içerisinde kabul edildi. Türkiye'de ayrımcılık yaşağına yer veren mevcut düzenlemelere bakalım olursak örneğin, **Anayasa'nın 10. maddesi** hem kanun önünde eşitliği hem de ayrımcılık yaşağını öngörür. **Türk Ceza Kanunu'nun 122. maddesi** ayrımcılığı başlı başına bir suç haline getirdi. **İş Kanunu'nun 5. maddesi** de iş ilişkisinde dil, ırk, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamayacağından bahseder. Türkiye'nin konuyla

Dünyanın her yerinde bütün insanlar için geçerli olmasıyla **evrensel**, bütün hakların aynı derecede önemli olmasıyla **bölünmez** ve çoğunluk kararlarıyla hiçbir şekilde **geri alınmaz**.

Şirketler açısından ise insan hakları ve sürdürülebilirlik başlığının henüz çok yeni olduğunu söyleyebiliriz. Çok değil bundan beş yıl öncesine kadar, aslında şirketlerin insan haklarında sürdürülebilir bir yaklaşım geliştirebilmeleri açısından kurumsal sorumluluklarının ne olduğuna yardımcı olabilecek herhangi bir standarttan bahsetmek imkânsızdı. Özellikle bu konuda Birleşmiş Milletler'in çabaları 1970'lere kadar uzanıyor ama somut adımlar ancak 2000'li yıllarda atılabildi. Uzun yıllar süren uğraştan sonra

ilgili uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülükleri olsa da yürürlükte olan yasal düzenlemelerin, güncel yaklaşımların gerisinde olduğu söylenebilir. Öte yandan, Türkiye'de ayrımcılığı açıkça tanımlayan herhangi bir yasal düzenleme bulunmuyor. Bu konuda uzmanlaşmış ve mağdurlara destek veren, özerk bir eşitlik kurumu da yok. Vakalar sistemli bir şekilde izlenmiyor. Etkin bir şikâyet mekanizması da yok. Dolayısıyla somut veriler sunmak da mümkün olamıyor.

* İstanbul Bilgi Üniversitesi, İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi

2005'te dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan, Harvard Profesörü John Ruggie'yi BM İş ve İnsan Hakları Özel Temsilcisi görevine getirdi ve böylece insan hakları ve sürdürülebilirlik konusundaki çalışmalar ivme kazandı.

1998'de **Birleşmiş Milletler İnsan Haklarını Koruma ve Destekleme** adlı alt komisyonu, uluslararası şirketler üzerine bir çalışma grubu kurmayı başardı. Grup, şirketler için insan hakları sorumluluklarını açıklayan standartlar oluşturduktan sonra 2003 yılına geldiğinde, yine uluslararası şirketler ve diğer girişimler için insan hakları üzerine normları son noktasına getirebildi. 2005'te ise dönemin **Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan, Harvard Profesörü John Ruggie'yi** BM İş ve İnsan Hakları Özel Temsilcisi görevine getirince, işin rengi biraz daha değişmiş oldu. Ruggie sonraki üç yıl boyunca, hükümetler, iş dünyası ve STK'lardan oluşan paydaşlarla uzun görüşmelerde bulunup, konuyu enine boyuna masaya yatırdı.

Şehnaz Layikel*

“Çalışma Hayatında Ruhsal Engelliye Hiç Yer Yok”

Ruh Sağlığında İnsan Hakları Girişimi (RUSİHAK), esas olarak ruhsal ve zihinsel sorunlar yaşayan bireylerin haklarıyla ilgili savunuculuk çalışmaları yürütüyor. Bu grup, ruhsal ve zihinsel engelli statüsünde olduğundan çalışma alanımız engelli haklarıyla keşişiyor. Birleşmiş Milletler verilerine göre dünya nüfusunun yüzde 25'i yaşamının bir döneminde bir ruh sağlığı sorunu nedeniyle kurumlara başvuruyor. Türkiye'de zihinsel engelli birey sayısı ise 1,5 milyon civarında. Sorundan dolayı olarak etkilenen aileler de hesaba katıldığında sorun aslında neredeyse tüm toplumu ilgilendiriyor. Türkiye'de yasal olarak 50'den fazla çalışmanı olan işyerleri yüzde 3 oranında engelli çalıştırmakla yükümlü. Ancak işe alım sürecinde genelde çok küçük, fazla görünür olmayan fiziksel engellilik durumları tercih ediliyor. Ruhsal ve zihinsel engelli bireyler neredeyse tamamen iş gücünün dışında yer alıyor ve genelde çok ciddi bir yoksullukla mücadele etmek zorunda kalıyor. Bir diğer sorun da **damgalama ve ayrımcılık**. Ruhsal ve zihinsel sorunlar yaşayan bireyler toplumda yaygın olan damgalama ve ayrımcılık nedeniyle genelde yaşadıkları sorunları gizliyor, dolayısıyla engelli kotasından da yeterince faydalanamıyor. Ancak dünyada bu alanda

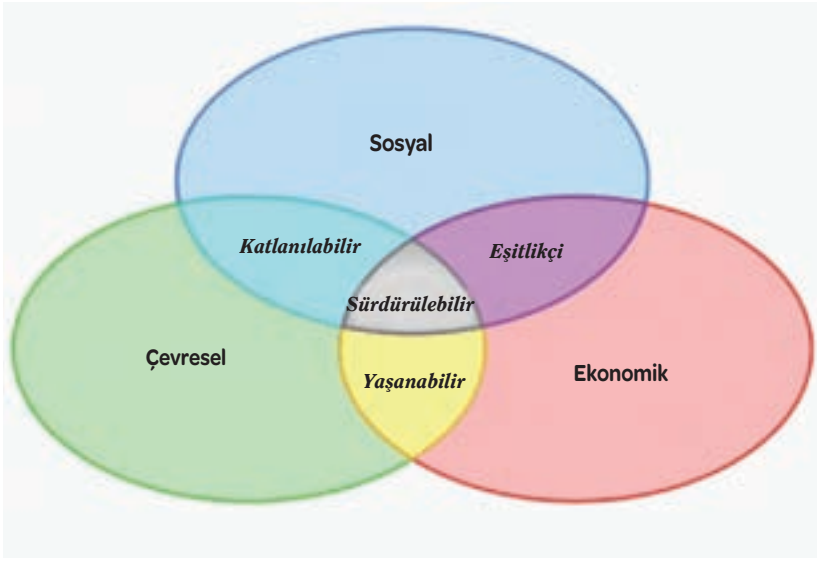
ciddi bir paradigma değişikliği yaşanıyor. 2009 yılında Türkiye'nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engelli Bireylerin Haklarına İlişkin Sözleşmesi, kişinin engel durumu ve derecesi ne olursa olsun her türlü ortamda eşit bireyler olarak yaşayabilmeleri yönünde. Bu alanda acilen yasal ve pratik düzenlemeler gerekiyor. Engelli grupları içerisinde farklı bir ayrımcılığa uğrayan bu grup için, sorunun toplum içerisindeki yaygınlığı düşünülerek ayrı bir kota ya da alt bir kota belirlenebilir mesela. Yine işyerlerinde bu sorunla ilgili farkındalık yaratabilmek için bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir. Bir kez işe alındıktan sonra işyerinde damgalama ve ayrımcılığa maruz kaldıklarında başvurabilecekleri mekanizmalar yaratılması gerekiyor.

**Ruh Sağlığında İnsan Hakları Girişimi (RUSİHAK)*

Ve Haziran 2008'de Prof. John Ruggie'nin önerdiği **Koruma, Saygı Gösterme ve Telif Etme Çerçevesi** BM tarafından oybirliğiyle kabul edildi. Çerçevenin ardından, BM İnsan Hakları Konseyi, Prof. Ruggie'den bu çerçevenin uygulanması için özel tavsiye kararları oluşturmasını istedi. Böylece **Ruggie İlkeleri** olarak da bilinen ve iş dünyası için küresel insan hakları standartları belirleyen, İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri ortaya çıktı.

Koruma, Saygı, Telif

Peki, Rehber ilkeler hangi temeller üzerinde yükseliyor? Bunlardan ilki devletin uygun politikalar, yasal düzenlemeler ve hükümler aracılığıyla, şirketler de dahil olmak üzere bütün üçüncü taraflarca yapılan insan hakları ihlallerine karşı **“koruma”** görevi. İlkelerin dayandığı ikinci unsur ise insan haklarına saygı göstermeye ilişkin kurumsal sorumluluklara ve şirketlerin başkalarının haklarını ihlalden kaçınmak için gerekli öze-

Yukarıdaki şemanın da gösterdiği gibi, sosyal, ekonomik ve çevresel boyut bir arada gitmediği sürece sürdürülebilir bir geleceğe ulaşmanın mümkün olmadığı artık giderek daha açık hale geliyor. Boyner Holding'in Etik İlkelerimiz ve Davranış Kurallarımız başlıklı bildirgesi, sadece bilgisayarda kayıtlı bir taahhüt değil, ofis duvarlarında asılı bir açık duyuru da...

ni göstererek hareket etmesine de-ğiniyor. İlkelerin dayandığı üçüncü unsur da, işle ilgili kötüye kullanım durumlarında, mağdurlar için yargı-
da ve yargı dışı ortamlarda etkili **te-
lafî çalışmalarına** daha fazla erişim sağlamalarına duyulan gereksinim üzerine.

Devletlerin insan haklarını koru-
ma yükümlülüğü aslında çok açık
bir şekilde tarif ediliyor. Ruggie
İlkeleri'nde de bu konunun önemine
değinilerek, devletin insan haklarına
saygı gösterme yükümlülüğü, insan
haklarının uygulanmasına müdahale
etmekten ya da bunu engellemekten
kaçınmaları gerektiği şeklinde belir-
tiliyor. Yine İlkeler'de, insan hakla-
rını gerçekleştirme yükümlülüğü ve
devletlerin temel insan haklarının
uygulanmasını kolaylaştırmak üzere
olumlu şekilde harekete geçmeleri
gerektiğinin altı çiziliyor.

Ruggie İlkeleri'nde şirketlerin so-
rumluluğu ise "**Saygı**" başlığıyla

değerlendiriliyor. Şirketin ilişkilerin-
den kaynaklanan durumlar da dahil
olmak üzere, şirketlerce yürütülen
faaliyetlerin insanlar üzerindeki
olumsuz etkilerinin göz önünde
bulundurulması ve bunlardan kaçın-
mak için yeterli önlemlerin alınması
gerektiğine dikkat çekiliyor. İlkeler,
şirketlerin insan haklarına saygı so-
rumluluğunu yerine getirmeye yön-
nelik şirket politikası taahhüdünde
bulunmalarını da önemsiyor. Üstelik
yine aynı İlkeler bununla da yetin-
meyip şirketlerden, insan hakları
üzerindeki etkilerini tanımlamak,
önmek, hafifletmek ve insan hak-
ları konusunda doğrudan ve dolay-
lı olarak neden oldukları her türlü
olumsuz etkinin iyileştirilmesini
sağlayacak süreçler geliştirmelerini
istiyor. Dolaylı etkiler başlığı altın-
da, şirketlerin iş ilişkileri sırasındaki
faaliyetleri, ürünleri ya da hizmet-
leriyle doğrudan bağlantılı olarak
insan hakları üzerinde ortaya çıkan

olumsuz etkileri önlemeye ya da
azaltmaya çalışmaları gerektiği de
belirtiliyor.

Tabii bütün bunları konuşurken
aklımıza şu soru da takılabilir: Şir-
ketler insan haklarına neden ihtiyaç
duyar? Aslında bu ihtiyacın ticari ge-
rekçeleri ortada. Öncelikle sürdürü-
lebilirlik bağlamında düşünüldüğün-
de, bu konuda başarılı her şirket,
kendi değerini korumuş ve artırmış
oluyor. Bu tür bir uygulama, bir tür
risk yönetimi uygulaması olarak, fi-
nansal sonuçları hem koruyan hem
de iyileştiren bir işlev de görüyor.
Üstelik şirketin finansal performan-
sına da olumlu anlamda sayısız et-
kisi oluyor.

Ruggie İlkeleri'nin dayandığı üçün-
cü unsur ise "**Telafi**" başlığını taşı-
yor. Günümüzde dünya genelinde
telafi edilmemiş çok sayıda kurum-
sal insan hakları ihlali vakası yaşan-
dığı biliniyor. Hakları ihlal edilmiş
mağdurların durumlarını yeterli ve

etkili bir şekilde iyileştiren, uygun durumlarda tazminat veren mekanizmalara erişebilmeleri bu yüzden fazlasıyla önem taşıyor... Mağduriyetin telafisine erişim kavramı ise hem yasal hem de diğer alanlardaki telafileri kapsıyor. Bu anlamıyla hükümetlerin ve şirketlerin doğrudan telafi mekanizmaları kurmaları çok önemli.

Ruggie İlkeleri bütün bu özelliklerinin dışında uygulamada da bazı noktalarda hassas davranılması gerektiği uyarısında bulunmaktan çekinmiyor. İnsan haklarına yönelik risklerin sadece şirketi değil, insanları da etkileyebilecek risklere göre değerlendirilmesi gerektiği, belki de bunların en önemlilerinden biri. İnsan haklarının, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde vurgulanan özelliklerinden biri olan evrensel ve devredilemez olması yine dikkat edilecek hususlardan. Ruggie İlkeleri tam da bu anlamda bir şirketin bir yerde iyi şeyler yaparak, başka bir yerde ortaya çıkardığı insan hakları ihlallerini telafi edemeyeceğine kalın çizgilerle dikkat çekiyor. Dolayısıyla ilkeler açısından önemli olanın, şirketlerin insan haklarına saygılı davranmakla kalmayıp, bunu paydaş katılımını da önemseyerek göstermeleri gerektiğidir diyebiliriz. Aslında başta anlattığımız kara ütopyanın gerçekleşmesinin neredeyse hiç şansı yok. Neden mi? İnsanı önemseyen, onun temel hak ve hürriyetlerini önemseyen bir bakış açısı, gezegenin hassas dengelerine, kurduna kuşuna, börtüsüne böceğine, havasına suyuna nasıl sahip çıkabilir ki? Sonuçta iklim değişikliği insan eliyle üretilmiş bir felaketse, üretilecek çözümler de aynı yerden, yani insandan ve insanlar arası ilişimden, ama tamamen farklı bir bakış açısı üretilerek gelecek. Sürdürülebilirliğin DNA'sında gerçek bir iletişimin yattığını söyleyenler hiç de yanılmıyor... ○

Avukat Özlem Ayata "Türkiye'de Mobbing'i İspat Sorunu Var"

Avrupa hukukuna ve uygulamalarına bakıldığında; çalışma koşullarını geriye götüren, insanlık onuruna, temel insan haklarına zarar veren, beden ve ruh sağlığını, mesleki geleceği olumsuz etkileyen devamlılık arz eden davranışlar (aşağılama, tehdit) mobbing olarak tanımlanıyor. Hukukumuzda ise mobbing'den söz edilebilmesi için; davranışların sistematik olması; bu davranışların birbiriyle bağlantılı olması ve mağdurun genel kişilik hakkını, onurunu veya sağlığını ihlal eden bir boyuta ulaşmış olması; yıldırma, güçlük çıkarma ve ayrımcılığa hizmet etmesi gerekiyor. Avrupa'da ve Türkiye'de yapılan araştırmalar, mobbingin sanıldığından çok daha yaygın olduğunu gösteriyor ayrıca. Örneğin Bursa'da kamu çalışanları arasında yapılan bir ankette çalışanların yüzde 55'i mobbing'le karşı karşıya kaldıklarını belirtiyorlar. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın, 2013 yılının Mayıs ayında açıkladığı üzere, 2011 yılında kurulan **Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezi Alo 170'e**, 2011 Mart'ından 2013 Mart'ına kadar geçen iki yıllık süreçte, psikolojik tacizle ilgili olarak toplam 5890 adet başvuru yapılmış. İş Kanunu'na baktığımızda, işverenin işçiyi koruma ve gözetme borcu, eşit davranma borcu sayılmış, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili olarak yükümlülükleri düzenlenmiş durumda ama bu kanunda sayılan korumalar yeterli değil. 2011 yılında, işyerinde psikolojik tacizin önlenmesi hakkında Başbakanlık tarafından çıkarılan genelgeyle işyerinde psikolojik tacizle mücadelenin öncelikli olarak işverenin sorumluluğunda olduğu, işverenlerin çalışanların tacize maruz kalmamaları için gerekli bütün önlemleri alması gerektiği düzenlenmiş durumda. Ayrıca toplu iş sözleşmelerine, işyerinde

psikolojik taciz vakalarının yaşanmaması için önleyici nitelikte hükümler konulmasına özen gösterilmesi gerektiği açıklandı. Yine bu genelge ile Alo 170 Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezi kuruldu; 7/24 esasına göre çalışan merkez, işyerinde psikolojik tacizle ilgili şikâyet almaya başladı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı denetim elemanlarının, psikolojik taciz şikâyetlerini titizlikle inceleyip en kısa sürede sonuçlandırması gerektiği ortaya kondu. Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren, 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 417. Maddesinde ise işveren-işçi hizmet ilişkisinde, işverenin, işçinin kişiliğini korumak, saygı göstermek, işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamak, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlü olduğunu düzenlendi. Mobbing mağdurlarının uygulamada en sık karşılaştığı sorun ispat sorunu. Türkiye'de mobbing iddiası ile açılan davalar için ispat yüküyle ilgili özel bir düzenleme bulunmuyor. Bu nedenle dava açan mobbing mağdurdan mobbing'e uğramış olduğunu ispatlaması bekleniyor. Avrupa'da ise mobbing'le ilgili davalarda ispat yükü, işveren üzerinde olacak şekilde düzenlenmiş durumda.

Ekonominin Mutluluğu mu? Mutluluğun Ekonomisi mi?

1970'li yıllardan beri alternatif kalkınma modelleri üzerinde çalışan yazar ve film yapımcısı Helena Norberg-Hodge'un küresel bazda yayınlanmış 300'den fazla makalesi bulunuyor. 1975 yılından beri Himalayalar'da bulunan Ladakh'da pilot bir ekolojik kalkınma modeli oluşturmaya çalışan Hodge, 2011 yılında "Mutluluğun Ekonomisi" (The Economics of Happiness) isimli belgeseliyle Avrupa'nın çeşitli festivallerinde ödüller aldı. Türkiye'de Gezi eylemlerine de katılan Nodge'a, biz de yeni bir sürdürülebilirlik kültürünün nasıl yaratılabileceğini sorduk.

 Balkan TALU

Siz yıllardır kültürel tektipçiliğe (monoculturalism) karşı savaşıma iddiasındasınız. Sürdürülebilirlik çok kültürlülüğü nasıl besleyebilir?

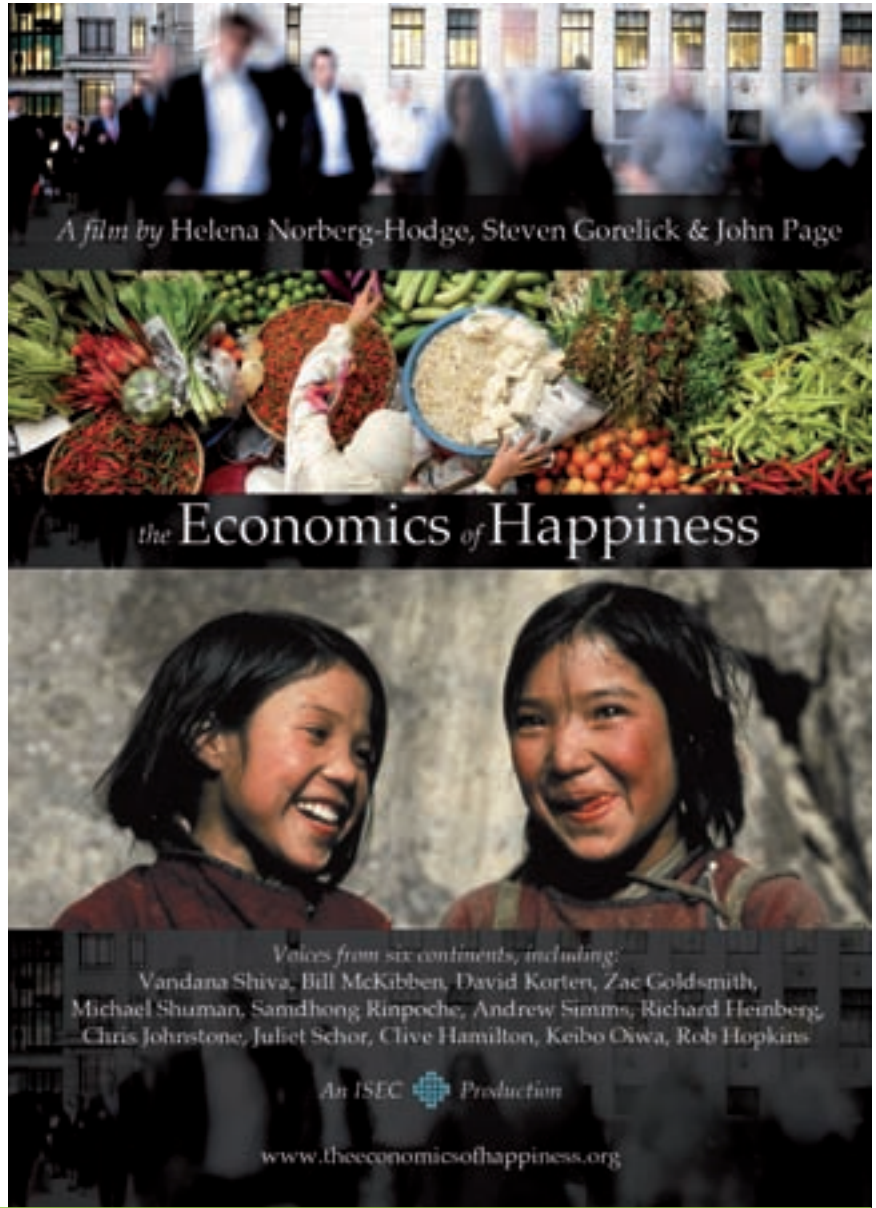
Sürdürülebilirlik yanlış bir şekilde hükümetler ve büyük şirketler üzerine eklendi. Dolayısıyla da işlevsiz ve anlamsız bir kavram haline geldi. Eğer derdimiz ihtiyaçlarımızı gelecek kuşakların hayatını

tehlikeye atmadan karşılayabilmekse, bunu yapabilmek için insan ve mekan arasında daha derin bağlar kurulabilmeli. Toplumlar farklı iklimlere, ekosistemlere uyum sağlamayı öğrenebilmeli. Bu adaptasyon kültürel çeşitliliği yeşertebilir. Modern çağda eko-köyler ve ilk olarak Britanya topraklarında ortaya çıkmış olan **Geçiş Şehirleri (Transition Town)** ve yerel gıda hareketleri, bu anlamda pozitif örnek olarak verilebilir. Bu deneyimleri yaşayan topluluklar yaşadıkları ortamla olan bağlarını gerçek bir sürdürülebilirlik bilinciyle tazeleyebiliyorlar.

Endüstriyel tarımın tektipçiliğe yol açtığına dair eleştiri ve yorumlar hep yapıldı. Bunun dışında endüstriyel tarımda kötü olan şey tam olarak neydi?

Endüstriyel tarım uzak pazarlar için genel olarak tek tipçi yapan küresel bir sistemin parçasıydı. Büyük şirketler tarafından zorlanan sistem o kadar yapay ve sentetik ki sürekli kimyasal ilaçlar, pestisitler ve kimyasal gübreler kullanmaya zorlandılar. Hem ekim hem de hasat sürecindeki ağır makine kullanımı, nakliyat süreçleri de dahil edildiğinde, endüstriyel tarım aynı zamanda çok yoğun enerji israfı ve karbon emisyonu anlamına da

Dünyanın İki Yolu: Mutluluğun Ekonomisi

Mutluluğun Ekonomisi isimli belgeselin tanıtım sinopsisinde şöyle deniyor: "Halihazırdaki mevcut ekonomik sistem, işsizlik, etnik çatışma, türlerin tükenişi, iklim kaosu gibi küresel kronik sorunlar yarattı. Mutluluğun Ekonomisi belgeselinin yapımcıları dünyanın önünde iki seçenek olduğunu düşünüyor. Ya mevcut güç odakları nüfuzlarını sağlamlaştırmak

için dünyaya zarar vermeye devam edecekler ya da sistem tekrar regüle edilerek, yerelleşme desteklenerek **insaniyetli ekolojik ekonomiler** kurulabilecek."

Belgesel, afaki fikirlerin ötesinde pratik çözümler sunma iddiası da taşıyor. Belgeselde, **Detroit ve Michigan'dan kent bahçeleri** örnekleri, İngiltere **Totnes'daki geçiş kenti hareketi**

ve 400 milyon üyeye dünyanın en büyük toplumsal hareketi olarak kabul edilen uluslararası köylü hareketi **Via Campesina**'ya kadar oldukça geniş bir yelpazeyi ele alıyor. Belgeselde, "**Dünya**" (Eearth) kitabının yazarı **Bill McKibben** ve "Çalınmış Hasat" ve "Yeryüzü Demokrasisi" çalışmalarıyla tanıdığımız **Vandana Shiva** gibi ünlü isimler de görüşlerini paylaşıyor.

“Bugüne kadarki yanlış ekonomik politikalar, küresel ısınma, kirlenme, ekonomik istikrarsızlık ve kronik işsizlik sorununu getirdi. Hükümetler bu ekonomik sistemi sürekli beslediler ama söz konusu çarpık yapı onu yaratan merkezi yapıların gücünü de eritti”

geliyordu. Bu hem küresel ısınmayı tetikledi, hem de insan sağlığını bozdu. Örneğin pestisitlerle kanser arasındaki bağ ciddi bilim insanları tarafından kanıtlandı ama ana akım medya bu topa kesinlikle girmiyor. Son olarak endüstriyel tarımın yarattığı çarpık kentleşme işsizlik sorununu da tetikliyor.

Tibet’te 1975 yılından beri, pilot bir ekolojik kalkınma modeli oluşturmaya çalışıyorsunuz. Ladakh’daki tecrübeleriniz hakkında ne söyleyebilirsiniz?

Sağlıklı, düzgün tarım politikalarının oluşabilmesi için genel bir ekonomik değişim yaşanması gerektiğine inanıyorum. Ladakh’da yaşayan insanlar, bu sisteme karşı kendilerini koruyabilmek için Batılı orta sınıfın yardımına da ihtiyaç duyuyor çünkü sistemin değişebilmesi için uluslararası bir hareket yaratılması bir zorunluluk.

Gezi Parkı’ndaki eylemlere de katıldığınızı öğrendik. Sizi bu eylemleri desteklemeye iten neydi?

Mutluluğun Ekonomisi isimli belgeselimiz Türkçeye çevrilmişti. Dolayısıyla çeviriyi yapan arkadaşlar **Açık Radyo**’da bir söyleşi organize ettiler. Açık Radyo da beni ve eşimi Gezi Parkı’na davet etti. Aynı anda bu kadar güçlü ve bu kadar barışçıl bir harekete tanıklık etmek bizi epey heyecanlandırdı. Polisin göstericilere yönelik tutumu ise bizi dehşete düşürdü. Gene de uzun vadede adaletin yerini bulacağını ve sürdürülebilirlik savunucularının kazanacağını düşünüyorum.

Bugüne kadarki yanlış ekonomik politikalar, küresel ısınma, kirlenme, ekonomik istikrarsızlık ve kronik işsizlik sorununu getirdi. Hükümetler bu ekonomik sistemi sürekli beslediler ama söz konusu çarpık yapı onu yaratan merkezi yapıların gücünü de eritti. Bu yüz-

Sürdürülebilirliğin Himalaya Zirvesi: Ladakh

Ladakh platosu Tibet’in batısında, Hindistan Himalayaları’nın derinliklerinde yer alıyor. “**Küçük Tibet**” de denilen Ladakh, dünyanın en kurak ve yüksek yerlerinden biri ancak gene de kendi yağında kavrulmayı başarıyordu. Ta ki 1970’lerde “beyaz adamların” Ladakh’ı “kalkındırmaya” gelmesine kadar... Yerel ekonomi, kültür ve doğanın erozyonu ile sonuçlanan bu “kalkınma” hareketi, Helena Norberg Hodge liderliğindeki “**Uluslararası Kültür ve Ekolojik Cemiyeti**”nin (ISEC) kolları sıvamasına neden oluyor ve ISEC Ladakh Ekolojik Kalkınma Grubu kuruluyor. Köylerde ekolojik atölyelerden, uluslararası konferanslara kadar bir dizi etkinlik gerçekleştiriliyor; **dünyanın ilk Ladakh dili-İngilizce** sözlüğü basılıyor. Atölyeler çerçevesinde “New York’a Bir Yolculuk” isimli eğitimsel bir çizgi roman bile basılıyor. Bölgedeki küçük üreticileri de destekleyen ISEC, Güney Asya’da bulunan sürdürülebilir çiftliklere eğitim ziyaretleri düzenliyor. ISEC Ladakh’lı kanaat önderlerini medya tarafından pompalanan Batı mitini yıkmak için Batı ülkelerine gerçeklik turları da örgütüyor.

den hem şirketler hem de bankalar tekrar yerelleştirilecek şekilde re-güle edilmeli. Bu konuda daha bütüncül bir yaklaşımla daha sağlıklı bir çevreye, ekonomiye ve hatta demokrasiye ulaşabiliriz. ○

ŞEHİRDEKİLER İÇİN SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM REHBERİ

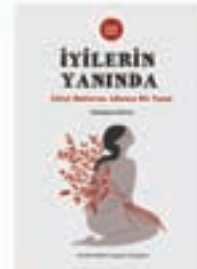
Şehir yaşamı kimimiz için bir tercih, bazılarımız içinse zorunluluk.

Ama kesin olan bir şey var ki, toplumun her kesiminden insanın daha iyi bir hayat sürebilmesi, doğal kaynakları çok daha az tüketen, sürdürülebilir, eşitlikçi ve iş birliğine dayanan bir kültüre yönelmemize bağlı. Bunun için toplumun her kesiminden insanın sorumluluk alması gerekiyor.

Elinizdeki kitap işte bu noktalara dikkat çekerken, yaşamsal gereksinimlere erişim ve bunların kontrolünü mümkün kılan yetenek, teknoloji ve taktikler hakkında bilgiler veriyor.

Gıda, Su, Enerji, Atık Yönetimi ve Toprağın İyileştirilmesi ana başlıkları altında ilerlerken her satırında şunu vurguluyor: *Yaşadığımız yere sahip çıkmak ve nerede olursak olalım hayatı dönüştürmek bizim elimizde.*

SİNEK SEKİZ KİTAPLIĞI

Sinek Sekiz Yayınevi

Sakızgülü sok. Taranto apt. 7/5 Kadıköy, İstanbul Tel: 216 550 98 62
www.sineksekitz.com info@sineksekitz.com twitter: sineksekitz facebook: Sinek Sekiz Yayınevi

Genel Dağıtım PUNT

Sürdürülebilir Turizm İçin Başarılı Modeller

Anadolu Efes, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, UNDP ortaklığı ve Mikado Sürdürülebilir Kalkınma Danışmanlığı işbirliğiyle 2007 yılında hayata geçirilen Gelecek Turizmde Projesi, şimdi de yoluna Sürdürülebilir Turizm Destek Fonu ile devam ediyor. 63 ilden 252 proje başvurusu arasından destek almaya hak kazanan üç proje hakkında, Anadolu Efes Türkiye Kurumsal İletişim Müdürü Simge Balaban'la konuştuk.

Anadolu Efes olarak 2012 yılında başlattığınız Sürdürülebilir Turizm Destek Fonu girişiminin sonuçları geçtiğimiz günlerde sonuçlarını açıkladınız. Bize öncelikli olarak bu girişimin arkaplanından bahsedebilir misiniz?

Gelecek Turizmde Projesi'ni, Anadolu Efes, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, UNDP ortaklığı ve Mikado Sürdürülebilir Kalkınma Danışmanlığı işbirliğiyle 2007 yılında hayata geçirmiştik. 2012 yılında ise **Sürdürülebilir Turizm Destek Fonu** adı altında projeyi farklı bir bakış açısıyla devam ettirmeye karar verdik. Kısaca proje geçmişinden bahsetmek gerekirse, beş sene boyunca **Boğaziçi Üniversitesi** ile 27 ilde turizm eğitimleri verdik, eğitimler sonucu birçok yerel derneğin kurulmasına destek olduk. Yine 'Gelecek Turizmde' çatısı altında yapılan **Doğu Anadolu Turizm Geliştirme Projesi**

(**DATUR**) kapsamında Erzurum'un Uzundere İlçesi'nde 20'den fazla ev pansiyonunun ve turizme hizmet eden üç sivil toplum örgütünün kurulmasına destek verdik. Kuş gözlemi gibi yerel festivaller düzenledik. Ekim 2013 itibarıyla **Uzundere İlçesi**, Bakanlar Kurulu kararıyla Turizm Merkezi ilan edildi. Bölgeye turizm çalışmalarımız kapsamında yaptığımız desteği ve bugün ilçenin geldiği noktayı düşündüğümüzde ne kadar doğru bir iş yapmış olduğumuzu görüyoruz ve bunun mutluluğunu yaşıyoruz.

Sürdürülebilir Turizm Destek Fonu'nu da "sürdürülebilir turizm" kavramını odağımıza alarak aynı motivasyonla hayata geçirdik. Bu projemizde de ana hedefimiz "yerel turizm aktörlerinin ve sivil toplum örgütlerinin kamu kuruluşları ve özel kuruluşlarla işbirlikleri geliştirerek kapasitelerinin artırılması ve

sürdürülebilir turizm alanında başarılı modeller yaratılması" yönünde. Türkiye'nin doğal kaynakları, tarihi ve kültürel mirası, coğrafi konumu gibi unsurları düşündüğümüzde turizmin alternatif bir sürdürülebilir kalkınma aracı olduğunu görüyoruz. Bu sebeple yerel kalkınmada sürdürülebilir turizmin önemi hakkında farkındalığı artırmayı hedefliyoruz. Bu kapsamda başvuran projelere sadece fon desteği vermiyor aynı zamanda iletişim, eğitim ve mentorluk, rehberlik gibi uygulama destekleri de veriyoruz. En önemlisi de projelerin işleyişini takip ederek izleme-değerlendirme çalışmaları yapıyoruz.

Fon girişiminde nasıl bir süreç yaşandı? Ne kadar başvuru oldu? Ve nasıl bir eleme yaptınız?

İlk olarak Şubat 2013'te Sürdürülebilir Turizm Destek Fonu teklif çağ-

“Eğitimlerde ya da proje kapsamında gerçekleştirdiğimiz ziyaretlerde görüyoruz ki, kadınlar yöreleri için bir şeyler yapmak konusunda çok hevesliler. Bazıları bizim verdiğimiz eğitimlerin ötesine geçerek İngilizce eğitimleri almaya başladı bile”

rısını yaptık. Teklif çağrısının ardından proje sahiplerinin başvuruları kabul edildi. Destek Fonu Türkiye genelinde büyük ilgi gördü, 63 ilden 252 proje başvurusu geldi. Projenin başvuru rehberinde belirtilen Sürdürülebilir Turizm Destek Fonu kriterleri dikkate alınarak yapılan teknik ve idari değerlendirme sonucu 10 proje, ön değerlendirme aşamasını geçti. Daha sonra ilgili proje sahiplerini İstanbul’da bir araya getirdik ve **Sürdürülebilir Turizm ve Proje Geliştirme Eğitimi Atölyesi** yaptık. Atölyede katılımcılara akademisyen, uzman ve örnek projelerin temsilcileri tarafından sürdürülebilir turizm, yerel kalkınmayla ilişkisi ve etkin proje yönetimiyle ilgili eğitimler verildi. Atölye çalışması sonrasında ön değerlendirme aşamasını geçen başvuru sahipleri projelerini yeniden gözden geçirerek, nihai proje tekliflerini ilettiler. Nihai proje tekliflerinin değerlendirilmesi ve saha ziyaretleri sonucunda ise üç proje Sürdürülebilir Turizm Destek Fonu tarafından desteklenmek üzere seçildi.

Bize desteklenen projeleri ve seçimde hangi kıstasları göz önüne aldığınızı anlatabilir misiniz?

Projeleri seçerken **yenilikçi, katılımcı, sürdürülebilir ve cinsiyet dengeli turizm projeleri** olmasına dikkat ettik. Her biri yerel turizmi odağına alarak yerel ekonomiye katkı sağlayacak sürdürülebilir projeler. Aynı zamanda kültürel miraslarına da sahip çıkıyorlar. Bizim en çok hoşumuza giden tarafı ise hepsinin yereldeki kadınlar tarafından geliştirilip uygulanıyor olması.

İlk projemiz Bursa Misi Köyü’ndeki **%100 Misia Projesi**. Nilüfer Misi Köyü Kadınları Kültür ve Yardımlaşma Derneği tarafından yürütü-

lüyor. 2000 yıllık köylerinin son 10 yılda kaybolan **ipekböcekçiliği zanaatını** yeniden canlandıracaklar. Bu kapsamda köyde tadilatı devam eden tescilli Misi evlerinden İpek ve Koza evlerinde atölye, mağaza ve restoran açıp kadınlara çalışma alanı oluşturacağız. Hepsi kadınlar tarafından işletileceği için onlara çeşitli turizm eğitimleri de veriyoruz. İkinci projemiz **Mardin**’den. **Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı** tarafından hazırlanan proje Mardin’deki İpek Yolu Kadın Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi tarafından yürütülüyor. Proje kapsamında kurulan İpekyolu pansiyon ve restoranı buradaki kadınların misafirperverliğiyle ziyaretçilerini karşılayacak. Yine kadınlara turizm alanında eğitimler veriyoruz. Ayrıca el emeklerini değerlendirdikleri bir sabun atölyesi bulunuyor.

Üçüncü projemiz de **Seferihisar’ın Geleneksel Mutfağı**; çıkış noktası ise yerelde oluşan kadın emekini markalaştırma ve yaygınlaştırma üzerine. Burada bir mutfak kuruyoruz. Kurulan mutfakta Seferihisarlı kadınlar, kurs vermek için eğitici eğitimleri alarak, bilgi ve deneyimlerini ziyaretçilere aktaracaklar. Ayrıca ürettikleri yöresel lezzetlerin tanıtımı için markalaştırma çalışmaları gerçekleştireceğiz.

Eğitimlerde ya da proje kapsamında gerçekleştirdiğimiz ziyaretlerde görüyoruz ki, kadınlar yöreleri için bir şeyler yapmak konusunda çok hevesliler. Bazıları bizim verdiğimiz eğitimlerin ötesine geçerek İngilizce eğitimleri almaya başladı bile. Kendi sosyal çevrelerinde yaptıkları işlerde çok başarılı oluyorlar. Biz de onlara her türlü desteği vermek için çalışıyoruz ve bundan mutluluk duyuyoruz. ○

IPCC'nin Beklenen Raporunun İlk Bölümünü Yayınladı

Birleşmiş Milletler bünyesinde 1988 yılında hükümetlere iklim değişikliği konusunda güvenilir bilgi sağlamak amacıyla kurulan IPCC, 2216 sayfalık bu raporu 39 ülkeden 250'den fazla uzman gönüllünün katkısıyla hazırlamış. Sonuçlar ne yazık ki hiç de iç açıcı değil.

 Gökçe VAHAPOĞLU, vahapoglu@fas.harvard.edu

Merkezi İsviçre'de bulunan ve İklim Değişikliği konusunda en önemli küresel otoritelerinden biri olarak kabul edilen Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (Intergovernmental Panel on Climate Change - IPCC) Eylül 2013 sonunda İklim Değişikliği Raporu'nu yayınladı.

39 ülkeden 250'den fazla uzman, 55 bin görüşü değerlendirip 2216 sayfalık "İklim Değişikliğinin Fiziksel Bilim Temeli" isimli rapordan çıkan en önemli üç sonucu şöyle özetleyebiliriz.

- İklim sistemindeki ısınma inkâr edilemez.

- İnsanların iklim sistemi üzerindeki etkisi yadsınamaz.

- İklim değişikliğini sınırlandırmak için seragazi salınımının ciddi ve sürekli bir şekilde azaltılması gerekliliği.

IPCC Başkanı Dr. Rajendra Pachauri, demeçlerinde, raporun dört bölümden oluşacağını ve tam adıyla İklim Değişikliğinin Fiziksel Bilim Temeli olan bu kısmın sadece ilk bölüm olduğunu belirtiyor. 2014 yılında yayınlanacak diğer üç bölümün iklim değişikliğinin gelecek etkileri, fırsatları ve sonuç raporu temalı olması bekleniyor.

Birleşmiş Milletler bünyesinde 1988 yılında hükümetlere iklim deği-

şikliği konusunda güvenilir bilgi sağlamak amacıyla kurulan IPCC, 2216 sayfalık bu raporu 39 ülkeden (maalesef aralarında Türkiye yok) 250'den fazla uzman gönüllünün katkısıyla hazırlamış. Bu uzun ve kapsamlı raporun politika yapıcılara yönelik hazırlanmış 22 sayfalık bir özeti de mevcut. Raporun hazırlık sürecinde konunun uzmanı 1089 kişi tarafından iletilen 55 bine yakın görüş değerlendirilip rapor son haline getirilmiş. Bu rakamlar raporun ne kadar geniş bir uzman katılımıyla hazırlandığını; dolayısıyla ne kadar kapsayıcı ve geçerli olduğunun önemli bir göstergesi. IPCC'nin çalışma prensipleri arasında öne çıkan **kapsayıcılık, objektiflik, açıklık ve şeffaflık ilkeleri** bu raporun hazırlığında da tam anlamıyla uygulanmış. 1990 yılından beri 5-6 senede bir yayınlanan IPCC İklim Değişikliği raporlarından bu sonuncusunun en önemli dayanağı, yeryüzü sıcaklığının son üç on yıllık dönemde art arda yükselmiş olması ki bu yeryüzü sıcaklığının ölçümlenmeye başlandığı 1850'li yıllardan beri ilk defa karşılaşılan bir durum. 1951 yılından günümüze 0,6 derecelik artış hesaplanırken, incelenen tüm senaryolara göre de bu sıcaklık artışı 21. yüzyıl sonunda 1850'lere göre 1,5

derece seviyesinde olacak. Bu sıcaklık artışının sebeplerine bakıldığında %50'sinden fazlası başta seragazi salımları olmak üzere insan kaynaklı. Sıcaklık artışına paralel olarak deniz seviyesinin de 21. yüzyıl sonuna kadar 1 metreye yakın artışı bekleniyor.

İklim değişikliğini sınırlandırmak için seragazi salınımının ciddi ve sürekli bir şekilde azaltılması gerekliliğini vurgulayan raporda, geleceğe yönelik öngörüler dört ana model çerçevesinde senaryolaştırılmış.

Detaylı bilgi: www.ipcc.ch

Kaynak: http://www.climatechange2013.org/images/uploads/WGI-AR5_WGI-12Doc2b_FinalDraft_All.pdf

Avrupa ve Orta Asya'da Yeşil Büyüme ve Ekonomik Faydaları

Dünya Bankası'nın Temmuz 2013'te yayınladığı "Yeşil Büyüme" raporu, sosyalist sistem sonrası yıllarda Avrupa ve Orta Asya ekonomilerindeki değişimi analiz ederek, iklim değişikliğine karşı alınan önlemlerin ekonomik faydalarını gözler önüne seriyor.

Raporda, Avrupa ve Orta Asya ekonomilerinin 1990'lı yıllarda planlamadan pazar ekonomisine geçiş yaptığı, 2000'li yıllarda sosyal uçurumun sosyal erişime dönüştüğü; 2010'lu yıllarda ise bölgenin üretim ve tüketimini daha sürdürülebilir hale getirerek, yaşam kalitesini yükselterek ve iklim üzerindeki etkisini azaltarak yeşil büyümeye geçiş yapma fırsatı bulunduğu belirtiliyor. İncelenen bölgede iklim değişikliği risklerinin azaltılmasına yönelik farklı adımlar üç ana temada toplanıyor: Enerji verimliliği geliştirmeleri (iklim endişesinden daha çok ekonomik getirileri olan bir konu), yeşil kurumları ve büyümeyi teşvik eden

cek iyi bir yatırım ortamının oluşturulması ve kısa vadede maliyeti olan fakat uzun vadede iklim değişikliğine büyük katkısı olan rüzgâr ve güneş enerjisinin yaygınlaştırılması. Rapor bu adımlar için basit bir çerçeve rehber sunuyor. Öncelikli olarak enerjinin daha verimli kullanılması, temiz enerjiye öncelik verilmesi ve doğal kaynakların daha iyi yönetilmesi gerekiyor. Karbon ve enerji vergileri gibi fiyat baskıları yaratan unsurlar en etkili araçlar olsa da, iklim değişikliğiyle mücadele yakıt verimliliği standartlarının oluşturulması ve araştırma geliştirme harcamalarının yapılması için yatırım yapılması ve uygun düzenlemelere de ihtiyaç duyuyor. Raporda bunlara paralel olarak, toplumsal, çevresel ve ekonomik büyümeye yönelik politikaların da bir yandan iklim değişikliğiyle mücadelenin önünü açarken, maliyetleri azaltacak önlemler içermesi gerektiği vurgulanıyor.

Türkiye'yi de kapsayan raporda, çevresel hedeflere ulaşmak için regülasyonlardan ziyade vergi aracının tüketim üzerinde daha etkili olduğu ortaya konuluyor. Raporda, Türkiye'nin dünyadaki en yüksek benzin fiyatını uygulamasının, ülkeyi OECD ülkeleri arasında çevresel verginin toplam vergiye oranında en yüksek sıraya taşıdığı ifade ediliyor.

Detaylı bilgi: <http://www.worldbank.org/>

Kaynak: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2013/04/22/000442464_20130422122620/Rendered/PDF/768210PUB0EPI00IC00PUBODA TE04015013.pdf

İklim Aşırılıklarının On Yılı: 2001-2010

Dünya Meteoroloji Kurumu'nun Temmuz 2013'te yayınladığı "Küresel İklim" raporuna göre, dünya 2001-2010 yılları arasında daha önce benzeri yaşanmamış ve etkileri çok büyük olan iklim aşırılıklarına sahne oldu. Bu on yılda, 1850'lerde başlayan modern ölçüm yöntemlerinin başlangıcından beri ölçülen en yüksek sıcaklıklar kaydedildi.

Raporun oluşumunda, küresel ve bölgesel sıcaklık ve yağışlarının yanı sıra, sıcaklık dalgaları, hortumlar, kuraklıklar ve seller gibi doğal iklim olayları da analiz edildi.

İki yarımkürede hem kara hem okyanuslarda en yüksek sıcaklıkların kaydedildiği on yılda, aynı zamanda Kuzey Kutbu buzullarında yaşanan hızlı azalma ile **Grönland** ve **Güney Kutbu buzul kütlelerinde** artan azalmalar da tespit edildi.

Bu dönem boyunca, yaygın buzul erimesi ve ısınan deniz suyunun genişmesi sonucu, küresel deniz seviyesinin yılda 3 mm. artış gösterdiği tespit edildi (bu rakam, 20. yüzyıl ortalamasının iki katına denk geliyor). Böylece deniz seviyesi 1880 yılındaki seviyesinden 20 cm yükselmiş oldu. Raporda, 1750'lerde başlayan sanayi döneminden beri %39 seviyesinde artan atmosferdeki seragazi yoğunlaşmasının 2010 yılında 389 ppm; aynı dönemde %158 oranında artan metan seviyesinin ise 1808 ppb (milyarda bir parçacık) olarak ölçümlendiğini belirtiyor.

Daha önceki benzer raporlarda olduğu gibi, bu rapor da bazı aşırı doğal olayların dönemsel iklim eğilimlerine bağlı olduğunu ve seragazi salımlarının küresel sıcaklıkları doğrudan artırdığını açık bir şekilde kanıtlıyor.

Detaylı bilgi: <http://www.wmo.int/>

Kaynak: http://library.wmo.int/pmb_ged/wmo_1103_en.pdf

Moloz Geri Dönüşümünde Ar-Ge

Ağustos ayında yayınladığımız, Sadık Yürek'in Kentsel Dönüşüm ve molozlar yazısı, ana akım medyada bir hayli yankı buldu. Büyük kentsel dönüşüm projelerinin arifesinde olan Türkiye için son derece önemli bir konu olan molozlar konusunda Yürek, EKOIQ için yeni bir yazı kaleme aldı. Yürek, şimdi konunun daha ince ve önemli detaylarına doğru ilerliyor.

 Cihan Sadık YÜREK, Araştırmacı, inşaat mühendisi, csyurek@hotmail.com

Kentsel dönüşüm sürecinde ortaya çıkacak milyarlarca tonluk yıkıntı atığının nasıl değerlendirileceğine EKOIQ'nun Ağustos sayısında genel bir perspektifte değinmiştik. Ancak özellikle moloz geri dönüşümünde izlenmesi gereken yolu aşama aşama oluşturmak, disiplin altına almak ve bağlayıcı yazılı bir metin haline getirmek çok önemli bir aşama. Bu sebeple bu yazıda, işin kimyasal ayrıntılarına, finansal değerlendirmelerine ve sürecin nasıl oluşturulacağına dair Ar-Ge çalışmalarına değinerek konuyu biraz daha ayrıntılı anlatmaya çalışacağım.

Betonun içeriğine baktığımızda temel olarak kum, çakıl ve suyla reaksiyona girerek sertleşmiş çimento pastası olduğunu görürüz. Parçalanmış, ufalanmış moloz haline gelmiş bu malzemenin **agrega** olarak dolgularda, asfalt, beton ve çimento üretimlerinde kullanılabilmesi mümkün. Ancak asıl mesele bunun nasıl ve neye göre mümkün olacağını tariflemekte.

Rastgele kırılmış ufalanmış moloz, bu haliyle işlenmeden kullanılamaz, kullanılmamalıdır. 1999'daki iki büyük sarsıcı depremden sonra oluşan enkaz yığınlarının deniz dolgularında düşüncele aelade bir şekilde kullanıldığına maalesef şahit olduk. İşin temeline indiğimizde, herhangi bir yerde kullanılan bir malzemenin belirli büyüklüklerde ve dayanımda olması gereklidir, hatta bu gerek-

lilikler çoğunlukla standartlaştırılmıştır. Molozu baz aldığımızda, öncelikle malzemenin belirli elek boyutlarına göre öğütülmesi gereklidir. Öğütme işlemi ve sonucunda çıkacak malzemenin boyutları ilgili TSE standartları ve çeşitli kurumların (TCK, DSİ, İlbank A.Ş. vb.) şartnamelerine göre belirlenerek kullanılabilir.

Öğütme sonucu elde edilen ve gradasyon dediğimiz belirli bir tane boyu dağılımına sahip bu malzemenin dolgularda, asfalt, beton ve çimento üretimlerinde kullanılabilmesi için çeşitli fiziksel ve kimyasal testlere tabi tutulması gereklidir. Bu testler nelerdir, aşama aşama neler yapılmalıdır? Kısaca bunlara değinmekte fayda var.

Geri Dönüşüm Agregalarına Uygulanacak Fiziksel ve Kimyasal Testler

Öğütülerek elde edilen geri dönüşüm agregası öncelikle elek analizine tabi tutularak tane büyüklüğü dağılımı (gradasyon) belirlenir. Bir yığından alınan numuneler pek çok teste tabi tutulacağı için toplam numune miktarı yığını temsil edecek düzende alınmış yaklaşık en az 200 kilogramlık bir kütle olmalıdır. Testler için gerekli miktarlar oranınca ayrılan bu numune üzerinde yoğunluk, su emme oranı, yığın yoğunluğu, ince malzeme yüzdesi, malzeme aşınma oranı, dış etkilere karşı dayanıklılığını ölçmek için gerekli donma-çözünme direnci, alkali-silika reaktivliği, suda çözünebilen klorür (Cl-), sülfat ve sülfid (SO3 ve SO4) iyonları oranlarının tayini, toplam kükürt oranı ve humus içeriği testleri, özellikle karayolları dolguları için gereken Proctor, CBR ve yassılık indeksi testleri, malzemenin mineralojik kökenini anlamak için gerekli mineralojik analiz (XRD), malzemenin kimyasal içeriğini anlamak için gerekli XRF testi yapılmalıdır.

“Öğütme sonucu elde edilen ve gradasyon dediğimiz belirli bir tane boyu dağılımına sahip bu malzemenin dolgularda, asfalt, beton ve çimento üretimlerinde kullanılabilmesi için çeşitli fiziksel ve kimyasal testlere tabi tutulması gereklidir”

Geri dönüşüm agregasının fiziksel ve kimyasal özellikleri tespit edildikten sonra ilgili standart ve şartnamelere göre hangi üretimlerde kullanılabileceği büyük oranda tespit edilmiş olur. Ancak beton karışımı içinde bu malzemenin kullanımı birkaç on yıldır araştırılan bir konudur. Elbette bu malzemenin doğaya atılması, depolanması istenmeyen bir durum ise de bu malzemenin kullanımının da kısıtlı olduğunu göz ardı etmemek gerekir. Peki, **geri dönüşüm agregasının beton karışımına yan etkileri nelerdir?**

Öncelikle molozun öğütülmesi ile elde edilen bu malzeme, ilk üretimde kullanılan, üzerini çimento pastası kaplamış agregadır. Elinize alıp baktığımızda dış yüzeyi oldukça pürüzlü, gözenekli, tozlu ve çatlaklarla doludur. Pürüzlülük ve gözeneklilik, beton üretiminde istemediğimiz yüksek su emme oranına sebep olur. Beton karışımında kullanılan su, gereken miktarı aştıkça beton dayanımı ve dayanıklılığı düşer. Diğer bir dezavantaj ise, geçmiş yıllardaki depremlerin sonuçlarından gördüğümüz üzere, beton üretimlerinin büyük çoğunluğunda elenmemiş, işlenmemiş ve doğrudan kullanılmış içeriğinde kavkı, midye kabuğu gibi organik maddeler ile yoğun tuz oranı içeren deniz kumu

bulunmasıdır. Bu maddeler zaman içerisinde betonda çatlaklara ve dağılmalara yol açarken donatılarda da paslanmaya sebep olur. Sadece deniz kumu değil, dere yataklarından alınan kum, çakıl vb. malzemeler de benzeri sebeplerden ötürü betonarme yapının tamamını çürütecek özelliklere sahiptir. Şu çarpıcı örneği vermekte fayda var. En son yaşanan **Van depreminden** sonra yıkılan binalardan beton sınıfını belirlemek için karot (silindirik beton numunesi) alınmak istenmiş, ancak kullanılan malzemelerin kalitesizliği sebebiyle kimi binalardan karot dahi alınamamıştır. Kısaca, delerek silindirik beton numunesi almaya yarayan karot makinesinde parçalanmış bir malzemenin bırakalım deprem sırasında dayanması, normal şartlarda bile binayı ayakta tutması mucizedir.

Belli başlı bu etkileri inceledikten sonra bu malzemenin beton üretiminde nasıl ve ne miktarda kullanılabileceğini irdelemek gerekir. Geri dönüşüm agregasının tek başına kullanımını her ne kadar riskliyse de **doğal agrega ile belirli oranlarda karıştırılarak kullanılması daha olasıdır**. Bir beton karışımının tabi tutulduğu belli başlı testler, taze beton kıvamı, taze betonun özgül ağırlığı, su emme oranı, boşluk yüz-

“Çimento üretiminde geri dönüşüm agregasının kullanılması için malzemenin en başta kimyasal içeriğine bakmak ve çeşitli oranlarda doğal-geri dönüşüm agregası karışımları yapılarak elde edilecek çimentonun kimyasal analiz sonuçlarının karşılaştırılması gerekir”

desi, basınç dayanımı, rötre (sünme) miktarı, eğilmede çekme dayanımı, yarmada çekme dayanımı, statik elastisite modülü ve süneklik düzeylerinin tespitidir.

Yapılması gereken ise, referans numune olarak kabul edilecek birkaç farklı doğal agrega grubu (bazalt agrega, kireçtaşı agregası vb.) ile birkaç farklı deney ailesi oluşturmaktır. Örneğin, referans numunesini bazalt agregası olarak seçtiğimizde, farklı malzeme kökenine sahip geri dönüşüm agregaları ile referans agregayı %0-10-20-30-40-50-75-100 oranlarında karıştırıp yukarıda saydığımız testleri yaparak hangi karışım oranlarında hangi test sonuçlarının istenilen düzeyde olduğunu görebiliriz. Bu sayede farklı malzeme kökenine sahip geri dönüştürülmüş ve doğal agregaların hangi oranlarda karıştırılarak hangi tür beton üretimlerinde kullanılacağına çerçevesini çizmiş oluruz. Kısaca, doğal bazalt-geri dönüştürülmüş kireçtaşı, doğal kireçtaşı-geri dönüştürülmüş bazalt veya doğal bazalt-geri dönüştürülmüş bazalt gibi farklı kombinasyonlar için ne tür betonlarda hangi oranlarda geri dönüşüm agregasına izin verileceği sorusunun cevabı bulunmuş olur.

Geri Dönüşüm Agregasının Çimento Hammaddesi Olarak Kullanımı

Çimento üretimi oldukça karmaşık ve çok bileşenli bir süreçtir. Çimento bileşenleri, temel olarak kalsiyum, silisyum, alüminyum ve demir elementlerinin oksitli bileşiklerinden oluşur. Özetle çimento,

bu bileşenlere sahip doğal agregaların çimentonun içerik oranlarına göre belirlenmiş miktarlarınca öğütülerek karıştırılması ve yaklaşık 1500°C sıcaklıkta pişirilmesi ile elde edilir.

Beton üretiminde karışım malzemesi olarak kullanılan agrega, çimento üretiminde de karışıma çıkmaktadır. Tıpkı beton karışımlarında doğal ile geri dönüşüm agregalarının belirlenecek oranlarda karıştırılması gibi çimento üretiminde de benzeri şekilde ancak çok daha kısıtlı oranlarda karışım yapılarak geri dönüşüm agregasının kullanılması olasıdır.

Peki, karışım oranları ve işlem süreçleri nasıl tanımlanmalıdır? Çimento üretiminde geri dönüşüm agregasının kullanılması için malzemenin en başta kimyasal içeriğine bakmak gerekir ve çeşitli oranlarda doğal-geri dönüşüm agregası karışımları yapılarak elde edilecek çimentonun kimyasal analiz sonuçlarının karşılaştırılması ve üretilmek istenen çimento kalitesine en iyi şekilde hangi oranlarda ulaşıldığı incelenmelidir. Oluşturulacak deney setlerindeki geri dönüşüm agregası oranları, doğal malzemenin elde edilen hammadde referans alınarak yapılacak bir deney grubu için, %2-3-5-7-10-15-20-25-50-75-100 şeklinde tasarlanabilir.

Öncelikle geri dönüşüm agregası çimento üretimi için gereken incelekte öğütülür. Elde edilen hammaddenin kimyasal ve mineralojik analizleri yapılarak, elde ne kökende bir malzemenin bulunduğu tespit edilmeli ve doğal malzeme analizleriyle karşılaştırılarak kimyasal

içerikleri belirlenmelidir. Oluşturulan çimentonun temel hammaddesi olan **klinker** olarak adlandırılan bu malzemenin tane boyu dağılımı ölçüldükten sonra laboratuvar ortamında çimento pişirim testleri yapılarak elde edilen çimentonun kimyasal içeriği belirlenir. Gereken miktarda numune üretilince çimento dayanım testlerine tabi tutulur ve istenilen standartları sağlayıp sağlamadığı hem fiziksel hem kimyasal testlerle ölçülür.

Bunun yanı sıra üretim sırasında kullanılan yakıtın ve alçının da etkilerini ölçmek için kömür külü analizi, serbest kireç değişimi analizi ve çözünmeyen kalıntı tayini gibi birtakım testler daha yapılır.

Tüm sonuçlar değerlendirildikten sonra geri dönüşüm agregasının hangi oranlarda kullanılabileceği netleşir. Literatürde yer alan şu ana kadarki çalışmaları baz alırsak, hammadde içeriğinde bu malzemenin en fazla %5 oranında kullanılabilirliği görülmüştür.

Molozun Kullanılmayacağı Durumlar

Şu ana kadar anlatılanlar dış etkilere maruz kalarak kirlenmemiş bir malzemeye yönelikti. Ancak çevresel kaygılar gözetilerek yapılacak moloz geri dönüşümünün insan sağlığını daha ciddi boyutta tehdit edecek hale gelmemesi gerekir. Özellikle bazı yapı türlerinden çıkacak molozlar geri dönüşüm sürecinin tamamen dışında bırakılmalı ve özel atık depolama sahalarına götürülmelidir.

Sakıncalı bu alanlara bakacak olursak; atık depolama sahaları, gazhaneler, dönüştürme tesisleri ve ikincil ürün tesisleri, güç istasyonları, nükleer tesisler, atık su arıtma tesisleri, hurda tesisleri, hatlar ve depolar dahil demiryolu alanları, fenoller dahil maden sahaları, yağ rafineleri, dağıtım terminalleri, petrol istasyonları ve ilgili sahalar, metal madenler, döküm fabrikaları, elektrik-elektronik ürünlerinin üretim tesisleri, rafineriler, kimyevi

madde üretim tesisleri, mühimmat üretim tesisleri ve test sahaları, asbest üretim tesisleri, kesimhaneler, balık ve et marketleri, tabakhaneler, kağıt ve boya üretim tesisleri, ahşap atölyeleri ve depolama sahaları, karantina merkezleri dahil hastaneler, diş hekimliği merkezleri, sıhhi ve paramedikal cerrahi klinikleri, endüstriyel laboratuvarlar, morglar ve patoloji laboratuvarları, mezarlıklar, çatı yalıtımı ve hayvan kılı içeren sıva donatıları üretim tesisleri olarak sıralayabiliriz.

Bu alanlardan çıkacak molozun kabul edilmemesindeki belki de tek geçerli sebep, bulunduğu ortamdan ötürü malzemeye nüfuz edebilecek sıhhi risk taşıyan, zararlı bileşenlerdir: Atık yağlar, radyasyon yayan maddeler, asbest vb. nitelikteki maddeler, organik atıklar, parazitler, virüsler vb.

Molozun kullanımına ilişkin gerek Ar-Ge gerekse işletim süreçlerinde işçi sağlığına çok dikkat edilmelidir, nihayetinde bu malzeme bir atıktır, belirli bir süre çok farklı etkiler altında kullanılmıştır. Bu sebepten ötürü, bilinmezlik faktörünü akıldan çıkarmamak ve hangi aşamada olursa olsun bu malzemenin kullanılması esnasında gerekli sıhhi önlemleri almak gerekir (en azından eldiven ve maske takılmalıdır).

Seçici Yıkım Şartı

Geri dönüşüm çalışmaları sürecinde dikkat edilmesi gereken belki de en önemli konu 'Seçici Yıkım'dır. Her bir atık türünün yıkım sürecinde birbirine karışmadan kendi içinde homojen olarak sadece taşıyıcı sistem kalmıcaya kadar ayrıştırılması, sonrasında taşıyıcı sistemi de yıkıp arta kalan beton ile donatı çeliğinin (yığma binalarda ana taşıyıcı malzeme ile hatılların/lentoların) ayrılması ideal bir seçici yıkımın özeti. Toprak ile molozun karışması da tamamen önlenmelidir. Geri dönüşümde kullanılacak makineler

moloz ile toprağı ayırabilecek nitelikte olmalıdır. Bu ilke sağlanmadan yapılacak yıkımlardan elde edilecek karışık malzemelerin dolgularda kullanımı bile riskli olabilir.

Araştırma sonuçlarına dayanılarak; moloz numunelerinin alınması, analiz edilmesi ve bu malzemenin nelerde kullanılabileceğinin tespit edilmesine ilişkin süreçlerin aşama aşama ayrıntılı olarak belirlenmesi, tüm bunların bağlayıcı yazılı bir doküman haline getirilerek standartlaşmanın sağlanması kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Moloz Geri Dönüşümünün Ekonomideki Yeri

Moloz geri dönüşümünün ekonomik ve mühendislik değerlendirmesinin yanı sıra ülkenin kalkınma planlarına uygunluğu da irdelenmesi gereken bir ayrıntıdır, ki yatırımları doğrudan etkileyecek bir unsurdur.

Moloz geri dönüşümü ve bu konudaki Ar-Ge çalışmaları Kalkınma Bakanlığı'nca hazırlanan Dokuzuncu Kalkınma Planı'na göre; çevrenin korunması ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı, kurum ve kuruluşlar arasındaki görev ve yetki dağılımının sağlanması, AB'ye uyum sürecinde atık yönetimi, doğanın korunumu, mevzuat hazırlıkları, uyumlaştırılması ve gerekli ilave yatırımların yapılabilmesi, çevresel izleme, denetim ve raporlama sisteminin altyapısının geliştirilmesi, ilgili kuruluşlar arasında bilgi akışının ve paylaşımının bütüncül bir sistemle sağlanması hedefleri ile bire bir örtüşmektedir.

Şu an dahi **İstanbul, Gaziantep ve Konya illerinde** büyükşehir belediyelerinin gözetiminde moloz geri dönüşümü tesisleri çalışmaktadır. Ancak yukarıda bahsettiğimiz Ar-Ge çalışmaları yapılmadan bu malzemelerin nasıl kullanılabileceğini, avantaj ve dezavantajlarının neler olacağını belirlemek imkânsızdır. ○

IPCC'nin En Son İklim Raporu “En Az %95 İhtimalle Sorumlu Biziz”

Küresel iklim değişikliği, her geçen gün günlük yaşamımızın bir parçası olan bir problem haline alıyor. Bu problemin gelecekte daha da büyük felaketlere sebep olmaması için hepimizin ciddi anlamda adımlar atması gerekiyor. Ancak bu konuda politik ve ekonomik sorumluluğa sahip kişiler aynı zamanda tüm bilimsel verileri de inceleyerek doğru sonuçlara varabilme imkânına sahip olmadıklarından karar verme mekanizmalarına, doğru ve gerekli bilimsel verileri sağlamak üzere 1988 yılında Birleşmiş Milletler'in iki alt kuruluşu olan **Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO)** ve **Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP)** birlikte **Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli**'ni (IPCC) kurdular. IPCC'nin temel görevi, iklim değişikliği alanında var olan tüm güncel bilimsel çalışmaları incelemek, bu çalışmaları koordine etmek için fikir üretmek ve sonunda da çıktılarını toplayarak güvenilir ve anlaşılır bir biçimde insanlığın hizmetine sunmak olarak belirlendi. IPCC kuruluşundan bu yana yaklaşık 6-7 senelik aralıklarla bilimsel alanda yayınlanan tüm rapor ve makaleleri inceleyerek iklim değişikliğinin geldiği durumu ve gelecekte beklenen değişiklikleri açıklayan raporlar hazırlayarak yayınladı. Bu rapordan ilki 1990, ikincisi 1996, üçüncüsü 2001 ve dördüncüsü de 2007 yılında yayınlandı. Beşinci raporun yayınlanmasına da 27 Eylül'de başlandı. IPCC'nin ana raporu iklim değişikliğinin nedenlerini ve sonuçlarını

her yönüyle inceliyor ve bunun için oluşturulmuş üç ayrı çalışma grubu bulunuyor. Birinci çalışma grubu (**WG1**) iklim değişikliğinin bilimsel temellerini ve gelecekte ilgili modelleri inceleyerek bunu raporuna yansıtıyor. İkinci çalışma grubu (**WG2**) sosyo-ekonomik ve doğal sistemlerin iklim değişikliğinden nasıl etkileneceklerini, bunun sonuçlarını ve bu sonuçların kötü etkilerinin giderilmesi için neler yapılması gerektiğini tartışıyor. Üçüncü çalışma grubu (**WG3**) ise seragazi salımlarının azaltılması için mümkün olan yolları ve di-

ğer yöntemleri görüşerek raporlar üretiyor.

Telaşa Mahal Yokmuş

Birinci çalışma grubu (WG1) 24-26 Eylül 2013'de Stockholm'de toplandı. Bu toplantıya IPCC'yi oluşturan iki ana grup, yani iklim bilimciler ve devlet yetkilileri katıldılar ve bu toplantının sonunda ilk çalışma grubunun iklim değişikliğinin sebepleri ve gelecekte bizi nelerin beklediğine dair raporunu açıkladılar. Bu rapor hakkında unutmamız gereken temel nokta, bu raporun bir bilimsel çalışma değil, bilimsel çalışmaların devlet politikalarının süzgecinden geçmiş bir özeti olması. Dolayısıyla da biliminsanlarının ortaya koymak istediği pek çok gerçek, devletler tarafından “**telaşa sevk edici**” bulunduğundan “sulandırılarak”, halkları korkutmayacak ve dolayısıyla da önlem alma zorunluluğu getirmeyecek bir seviyeye indirgeniyor. Tüm çalışma grupları arasında birinci çalışma grubunun raporu, iklim değişikliğinin nedenleri ve gelecekte bizi bekleyen değişiklikler üzerine en son bilimsel bulgulara dayanarak değerlendirmelerde bulunduğundan tüm raporların en önemlisi sayılıyor. Bu öneminden dolayı raporlar içinde en fazla tartışma yaratana da bu rapor. Bu rapordan çıkan sonuç iklim biliminin çıkarımlarını yansıttığından, bu bilim kabul görecektir olursa, olası kötü sonuçları engelleyebilmek için harekete geçmek ahlaki bir sorumluluk haline alıyor. Bu bilgiler ışığında IPCC Birin-

“Bu rapor hakkında unutmamız gereken temel nokta, bu raporun bir bilimsel çalışma değil, bilimsel çalışmaların devlet politikalarının süzgecinden geçmiş bir özeti olması”

Prof. M. Levent KURNAZ
Boğaziçi Üniv.
Fizik Böl ve Mercator/IPM
Araştırmacısı
mlkurnaz@gmail.com

ci Çalışma Grubu raporunun ana bulgularını şu şekilde anlatabiliriz: İklim değişikliği vardır, gerçektir ve her geçen gün etkisini daha da fazla göstermektedir.

İklim değişikliğinin sebebi bizim atmosfere yaydığımız karbondioksit ve diğer seragazları ile yok ettiğimiz ormanlardır.

Biz atmosfere seragazlarını serbestçe salmaya devam ettiğimiz müddetçe dünyanın iklimi de insanların yaşamasını zorlaştıracak biçimde değişecektir.

IPCC'nin 2007 yılında yayınladığı 4. Değerlendirme Raporu, iklim değişikliğinin "%90 ihtimalle" insan faaliyetlerinden kaynaklandığını belirtmişti. Geçen ay açıklanan 5. Değerlendirme Raporu ise, bir önceki değerlendirmelerdeki kesinlik düzeyini artırarak, 1951 - 2010 dönemindeki küresel ortalama yüzey sıcaklıklarındaki artışın, **en az %95 ihtimalle** insan etkinliklerinden kaynaklandığını söyledi. IPCC'nin 1992'den bu yana yayınladığı beş raporun her birinde kesinlik düzeyini daha da artırması yaşadığımız iklim değişikliğinin insan kaynaklı olduğunun en önemli delillerinden biridir.

Bilimin Sesi, Daha da Kötümser

Bunun dışında IPCC'nin 5. Değerlendirme Raporu'nda öne çıkan detaylar şu şekildedir:

Küresel ortalama yüzey sıcaklığı verileri, 1901-2012 döneminde yaklaşık ortalama 0,9°C'lik bir artış göstermiştir. Bu dönem boyunca yerkürenin hemen hemen tüm yüzeyi ısınmıştır.

"21. yüzyılın sonuna kadar, en iyimser senaryo hariç tüm IPCC senaryolarına dayanarak sanayi öncesi döneme göre 1,5°C'yi ve "kötümser" ve "en kötümser" senaryoya göreyse 2°C'yi aşacaktır"

Geçen 30 yıl, küresel ölçekte 1850'den beri kaydedilen en sıcak ardışık üç 10 yıl; 21. yüzyılın ilk 10 yılına kaydedilen en sıcak 10 yıldır. "1850'den beri" sözünden anlamamız gereken "1841-1850 arası daha sıcaktı" değildir. Dünyanın ortalama sıcaklığı 1850 yılından beri düzenli olarak ölçülebilmektedir. Dolayısıyla da geçirdiğimiz son 10 yıllık sıcaklık, ölçebildiğimiz tarihteki en sıcak 10 yıldır.

Direkt sıcaklık ölçümlerinden değil de ağaç halkaları gibi dolaylı yöntemlerle elde ettiğimiz verileri de analiz edecek olursak, Kuzey Yarım Küre'de 1983-2012 döneminin, büyük olasılıkla son 800 yılın en sıcak 30 yıllık dönemi olduğunu gösteriyor.

Grönland ve Antarktika buzulları son 20 yıllık dönemde azalmakta, kara buzulları ise neredeyse tüm dünyada küçülmeyi sürdürmekte ve Kuzey Kutup deniz buzu ve Kuzey Yarım Küre ilkbahar kar örtüsü alansal olarak küçülmelerini sürdürüyor. Kuzey Kutup deniz buzu, 2012 Eylül ayında tarihte ölçülen en düşük alana indi.

Küresel ortalama deniz seviyesi

son 110 yılda 19 cm yükselmiştir ve küresel ortalama deniz seviyesi, yükselmesini muhtemelen sürdürecektir.

Birçok aşırı hava ve iklim olayında 1950'den beri değişiklikler olduğu gözlenmiştir. Küresel ölçekte soğuk gün ve gecelerin sayıları azalmış, sıcak gün ve gecelerin sayısı artmıştır. Dünyanın bazı bölgelerindeki sıcak hava dalgalarının sıklığında artış gözlenmiştir. Kuvvetli yağış olaylarının sayısı artmıştır.

IPCC'nin gelecekte iklimin nasıl olacağına dair senaryoları dört ana grupta toplanabilir. Bu senaryolar bugün seragazı salımımızı neredeyse sıfıra indirmekten (en iyimser) şu anda aldığımız önlemler benzeri önlemleri almaya devam etmeye (en kötümser) uzanır. Küresel yüzey sıcaklığı değişikliği, 21. yüzyılın sonuna kadar, en iyimser senaryo hariç tüm IPCC senaryolarına dayanarak sanayi öncesi döneme göre 1,5°C'yi ve "kötümser" ve "en kötümser" senaryoya göreyse 2°C'yi aşacaktır. En kötümser senaryoya göre bu ortalama sıcaklık artışı **4,8°C'yi** bulabilecektir. Bu senaryoların ilk üretildiği sene ile bugün arasındaki gelişmelere baktığımızda gittiğimiz yönün en kötü senaryodan bile daha kötümser olduğunu da eklemekte fayda var.

Yukarıda da yazdığım gibi, bilimin esas bulguları bunlardan çok çok daha kötü ancak uluslararası bir ortamda büyük güçler bilimin sesini en çok bu kadar çıkartabilmesine izin veriyor.

“İklim Değişiyor, Antalya Geleceğini Planlıyor”

Türkiye'nin en hızlı büyüyen kentlerinden biri olan Antalya'nın artık bir Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı (SEEP) var. Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı'ndan alınan destekle hazırlanan SEEP, Antalya'yı turizmden tarıma, ulaşımdan enerjiye kadar merccek altına alıyor. Yakın süreçte Başkanlar Sözleşmesi'ne (Covenant of Mayors) imza atan Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin yapacakları, bu dünya cennetini sürdürülebilirlik liginde yukarılara taşıyacak gibi...

Antalya, hiç kuşkusuz Türkiye'nin en ilginç gelişim seyri gösteren illerinden biri. Daha çok son 30 yılda turizmde yaptığı büyük atakla biliniyor ancak aslında hem gelişen sanayisi hem de özellikle seracılık başta olmak üzere tarımsal üretimde ülkenin en önemli bölgelerinden biri olmayı başarmış durumda. Türkiye ortalamasının üzerinde artan nüfusu, yaz kış nüfusundaki büyük değişiklikler, dünyanın en önemli ve yoğun turizm destinasyonlarından biri olmasıyla, hak ettiğinden çok daha fazla ilgiye değer olduğu da açık. Ve sürdürülebilir kalkınma açısından bakınca, her zaman olduğu gibi sadece ekonomik değil çevresel ve sosyal açılardan da... Neyse ki son 30 yılda yaşadığı büyük gelişmenin neden olduğu çevresel, ekonomik ve sosyal so-

runlardan haberdar bir idari yönetime sahip. Bunun en iyi kanıtı ise, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin, yakın süreçte, Avrupa Komisyonu kapsamında oluşturulan ve 5 binden fazla yerel yönetimin imzaladığı Başkanlar Sözleşmesi'ne (Covenant of Mayors) taraf olması. Sözleşme uyarınca Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin, 2020 yılına kadar seragazi salımlarını 2012 yılına göre en az %20 azaltmayı ve bu hedef için uygulayacağı eylem planını sunmayı taahhüt etmesi gerekiyor. Bu doğrultuda, **Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı'ndan** alınan destekle, **Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı'nın (SEEP)** hazırlanması için çoktan harekete geçildi. Ağustos ayında Antalya'da düzenlenen bir çalıştayda tüm paydaşların öneri ve görüşlerine açılan ve bu arada EKOIQ olarak bizim de yakından

takip ettiğimiz SEEP'in ortaya koyduklarına daha yakından bakmakta fayda var.

İşe bir seragazı envanterinin oluşturulmasıyla başlandı ve ardından da, Belediye'nin kontrolünde olan faaliyetlerle yapabileceği azaltımlar belirlendi. Azaltımların gerçekleştirilmesi için uygulanacak projelere örnek oluşturması açısından, Başkanlar Sözleşmesi'ne taraf olan kentlerin, kabul edilmiş, başlatılmış ve/veya başarıyla sonuçlanmış enerji eylem planlarındaki başarılı uygulama örnekleri, yine aynı proje kapsamında hazırlanan bir rehberde derlendi.

Antalya'nın gerek ulaşım, gerekse de fiziksel gelişmesi kapsamında düşünülen uzun vadeli planlara uyumlu olarak hazırlanan Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı SEEP'in, Antalya'nın toplam seragazı salımlarının 2020 yılında 2012 yılı değerlerine göre %23 azaltılabileceğini ortaya koyması verilebilecek en iyi haberlerden biri. Gelin şimdi bu planın ayrıntılarına bir göz atalım.

Antalya Karbon Ayakizi ya da Seragazı Salımları Envanteri

Antalya ili toplam karbon ayakizi, referans yıl olarak seçilen 2012 yılı için 8.966.179 ton CO₂e (karbon eşdeğer) olarak hesaplanmış durumda. Bunun yalnızca 144.200 tonu belediyenin doğrudan kurumsal faaliyetlerinden kaynaklanıyor (%1,6). Antalya'nın toplam karbon ayakizi salımlarının %37'si, **Kapsam 1** kategorisinde konut, ticari bina ve endüstriyel tesislerde kullanılan yakıtlar ile kent için araç trafiğinden; %38'i **Kapsam 2** kategorisinde yer alan elektrik tüketiminden; %24'ü ise, hava ulaşımından kaynaklanan salımların çoğunluğunu oluşturduğu diğer salımlardan oluşuyor. Uluslararası seragazı raporlama standartlarındaki "Kapsam" kategorileri bilindiği gibi şöyle ifade edilmişlerdir:

Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı Prof. Dr. Mustafa Akaydın, "İklim Değişiyor, Antalya Geleceğini Planlıyor" çalıştayında yaptığı açılış konuşmasında, konunun ne kadar ciddi ve önemli olduğunu ısrarla vurgulayarak örnek bir yerel yönetim anlayışı sergiledi.

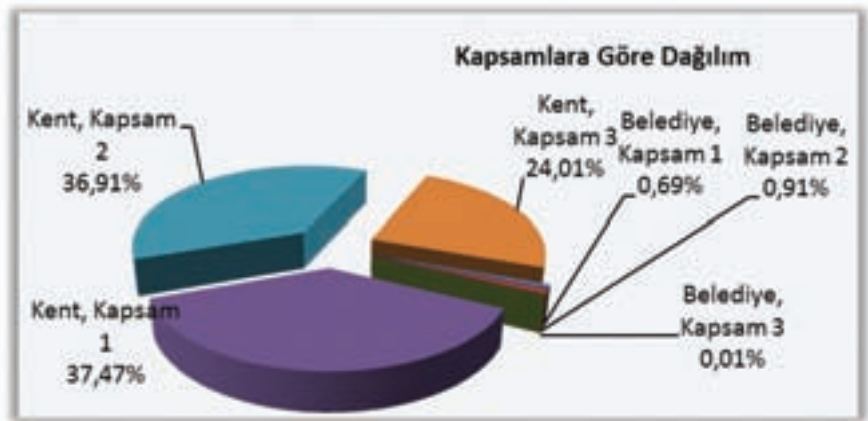

Kapsam 1 - doğrudan seragazı salımları: Kurumun sahip olduğu ya da doğrudan kontrol ettiği tüm sabit ve hareketli salım kaynaklarından yapılan salımlardır. Sahip olunan, kiralanmış veya finansal kiralama ile edinilmiş mevcutlar bu kaynaklara dâhildir. Kapsam sınırı, kontrol edilebilen tüm salım kaynaklarıdır.

Kapsam 2 - dolaylı enerji seragazı salımları: Kurumun faaliyetleri için satın alınan enerjiden kaynaklanan salımlardır. Bu fasılda, kullanılan şebeke elektriği ya da ısıtma/ soğutma amaçlı kullanılan başka enerji türleri dâhil edilmelidir.

Kapsam 3 - diğer dolaylı seragazı salımları: Kurumun faaliyetleri sonucu yol açtığı ve dolaylı salımlar dışında kalan, kendi kontrolü altındaki GHG salımlarıdır. Bunlar kurumun çekirdek faaliyetlerinin ilerisi ya da gerisindeki etkinliklerden, çalışan seyahatleri ya da alt-yüklenici faaliyetlerinden kaynaklanabilir.

Aşağıdaki şekil Antalya seragazı envanterini ya da karbon ayakizini yuvarıda açıklanan kapsamlar bazında gösteriyor.

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin üzerinde herhangi bir kontrolünün olmadığı sanayi, hava ulaşımı, tarım ve hayvancılıktan kaynaklanan salımlar, **Başkanlar Sözleşmesi (COM)** taahhütleri altında olmaları nedeniyle "Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı"nda yer almayacak ancak envanterlerde yer alarak kayıt altında tutulmaya devam edecek. Antalya kentsel envanteri, bu kategoriler altındaki salımların eksiltilmesiyle toplam **5.840.104 ton CO₂e** olarak hesaplanıyor. "Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı" bu değerler esas alınarak hazırlanmış, 2012 yılına göre salım azaltımı için hedefler ve eylemler belirlenmiş durumda.

Peki, bu azaltım hangi kalemlerden, hangi sektörlerden ne kadar gelecek? Yanda yer alan ve SEEP kapsamında kamuoyuyla paylaşılan tablo, ana başlıkları ile farklı kategorilerdeki salım azaltımlarını özetliyor. Bu kategorilerdeki çeşitli azaltım önlemleri ya da eylemler, rapor kap-

Antalya	MWh	tCO ₂ e %
Bina, Ekipman/Tesislerde Enerji Tüketimi	6.583.799	3.255.971 %55,8
Ulaşımda Enerji Tüketimi	8.556.095	2.054.890 %35,2
Diğer salımlar	0	529.243 %9,0
Toplam	15.139.894	5.840.104 %100,0

AZALTIM TEDBİRLERİ BAŞLIKLARI	Yatırım Maliyeti (TL)	Enerji Tasarrufu (MWh)	tCO ₂ e Azaltımı
Kentsel Gelişim - Yapılı Çevre	1.568.153.017	1.185.309	475.672
Ulaşım	7.821.252	2.806.463	658.023
Yenilenebilir Enerji	225.133.000	179.000	95.162
Katı Atık ve Atık Su Yönetimi	540.000	0	533.082
Hizmet Sektörü (Oteller)	30.419.040	242.930	129.149
Bilinçlendirme Kampanyaları	700.000	148.571	78.985
TOPLAM	1.832.766.309	4.562.273	1.981.691

**2. GAZIANTEP
ULUSAL ENERJİ ZİRVESİNDE
ENERJİ DÜNYASI
BİR ARAYA GELİYOR.**

Aralık 2013

1. Gaziantep Sanayide
Enerji Verimliliği Ödülleri
bu zirvede veriliyor.

**ÖDÜL İÇİN
SON BAŞVURU TARİHİ:
15 KASIM 2013**

enerjiodulu@surakademi.com

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi: 0342 211 12 00/1805
Sürdürülebilirlik Akademisi: 0212 274 25 16

www.gaziantep-bld.gov.tr www.surdurulebilirlikakademisi.com

Sağlam bir sürdürülebilirlik yaklaşımı, Antalya'yı sürdürülebilirlik liginde üst sıralara taşıyabilir. Yeni hazırlanan Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı'nın bu çabalarda bir dönüm noktası olması ise işten bile değil.

samında ayrıntılı olarak irdeleniyor. Tarım, turizm, sanayi, enerji, ulaşım... Her biri iklim değişikliğinin son derece önemli bileşenleri. Antalya ise tüm bu kalemlerle devasa büyüklüklerde işteğal içinde. Hepsini tek başına iklim değişikliği açısından büyük tehditler oluşturan bu çalışma alanlarına yönelik sağlam bir sürdürülebilirlik yaklaşımı, tüm gidişatı tersine çevirebilir, Antalya'yı sürdürülebilirlik liginde üst sıralara taşıyabilir. Yeni hazırlanan Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı'nın (SEEP) bu çabalarda bir dönüm noktası olması ise işten bile değil. Bunun için gereken bölgesel irade çoktan ortaya çıkmış durumda. Şimdi yapılması gereken bıkmadan, yılmadan, inatla ve inançla bu doğrultuda yürümek. Sonunda herkes için daha iyi bir hayat olan böylesi bir çabaya harcanan emek, inanım boşa gitmeyecek... ○

SEEP Çalışmalarının Yarattığı Katma Değer

Halka en yakın yönetim birimleri olan yerel idareler, insan topluluklarının kaygı ve ihtiyaçlarını anlamak üzere ideal bir şekilde konumlandırılmıştır. Buna ilave olarak idari zorlukları kapsamlı bir biçimde ele alabilir, kamuyla özel menfaatler arasındaki uzlaşmayı kolaylaştırır. Yerel yönetimler ister yenilenebilir enerjinin yaygınlaştırılması, ister enerjinin daha verimli kullanılması veya isterse davranış değişimleri oluşturulması şeklinde olsun, sürdürülebilir enerjinin toplam yerel gelişme amaçları ile bütünleşmesini sağlayabilirler. Bu nedenle, yerel yönetimlerin sürdürülebilir enerji politikalarının uygulanmasında lider oyuncular olması ve onların bu çabalarının tanınıp desteklenmesi gerektiği açık. Belediye Başkanları Sözleşmesi Avrupa'da, vatandaşlara kalıcı istihdam yaratıp yaşam kalitesini artıran ve kritik sosyal sorunları ele alan akıllı, yerel, sürdürülebilir enerji politikalarının uygulanması vasıtasıyla iklim değişikliğini yavaşlatma ve azaltma konusunda öncülük eden şehirlere liderliği veren iddialı bir Avrupa Komisyonu girişimidir. Sözleşmeyi imzalayan tarafların resmi taahhütleri, somut önlemler ve projeler halinde sunuluyor. İmza sahibi şehirler, eylem planlarının uygulanması hakkında rapor

vermeyi ve denetlenmeyi, üstlendikleri yükümlülüklerle uymamaları durumunda sözleşmeyle ilişkilerinin feshini kabul ediyorlar.

Başkanlar Sözleşmesi kapsamında başkanlar genellikle, CO₂ salımlarında AB hedeflerinin ilerisinde gönüllü ve tek taraflı azaltma taahhüdünde bulunuyorlar. Sözleşmeye imza koyan şehirler, CO₂ salımlarını enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji eylem planları aracılığıyla 2020 yılına kadar en az %20 azaltmayı hedefliyorlar. Bu amaca ulaşmak üzere yerel yönetimler aşağıdaki taahhütlerde bulunuyorlar:

- Katılım sonrasındaki bir yıl içinde Temel Emisyon Envanteri (TEM) hazırlamak
- Katılım sonrasındaki bir yıl içinde belediye meclisi tarafından onaylanmış bir Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı (SEEP) sunmak
- Her iki yılda bir SEEP'in uygulanma derecesini ve ara sonuçlarını belirten uygulama raporlarını yayımlamak,
- Belirli aralıklarla **Yerel Enerji Günleri** düzenlenmesi dâhil, eylemlerini tanıtırak vatandaşların/ paydaşların katılımını sağlamak,
- Özellikle diğer yerel makamları katılmaya teşvik ederek, önemli etkinlik ve tematik çalışmalara katılımlarda bulunarak Belediye Başkanları Sözleşmesi'nin mesajını yaymak.

Değişim İçin Bilişim

insanoğlu günlük faaliyetleri ile dünyayı tahakkümü altına almaya çalışıyor. Bu faaliyetlerin gezegen doğası üzerinde istenmedik, beklenmedik ve geri dönüşü olmayan değişikliklere yol açması mümkün olduğu gibi, aynı zamanda olası da. Dünya üzerinde oluşan tahribatın geri dönülemez bir noktaya ulaşmasından önce, insanoğlunun dünyayı değiştirmek yerine, kendini değiştirerek daha sürdürülebilir bir yaşam tarzına yönelmesi gerekiyor. Bilişim, barındırdığı verimlilik artışı potansiyeli ile insanoğlunun doğa üzerindeki ayakızinin azaltılmasına katkı sağlayabilecek önemli bir araç. 'Bilgi' ve 'İletişim' kelimelerinden oluşan 'Bilişim' sözcüğü, gerek anlam bütünlüğü, gerekse de kullanım kolaylığı açısından günümüzde sıkça kullanılan bir terim. Gerçekten de tek başına bile son derece değerli olan bilgi, diğer taraflarca paylaşıldığında,

GeSI (Global e-Sustainability Initiative), Smarter 2020 Raporu ile, 2020 yılında bilişim uygulamalarının karbon salımlarının yüksek olduğu sektörlerde kullanılmasının, toplam küresel karbon salım miktarında yüzde 16,5'lik bir tasarruf potansiyeli barındırdığını tespit etti. Bilişimin, Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma yolunda ilerlemesi için önemli olanaklar taşıdığını düşünen Bölgesel Çevre Merkezi - REC Türkiye, tam da bu nedenle, Vodafone Türkiye'nin desteğiyle, bir "Sürdürülebilir Kalkınma için Bilişim" raporu hazırlama konusunda harekete geçti. REC Türkiye uzmanları, çalışmanın sonuçlarının açıklanacağı Rapor'un, yıl sonunda basına ve sektöre tanıtımının yapılacağını belirtiyor.

 Rifat Ünal SAYMAN,
Onur AKPULAT,
Dursun BAŞ, REC Türkiye

başka bir deyişle iletildiğinde, daha da büyük bir önem kazanmakta. Bu anlamda, bilişim sözcüğünün kendisi bile, bilişimin ne denli önemli bir kavram olduğunun güzel bir ifadesi. Bilişimin, Türkiye'nin ekonomik büyümesine sağlayabileceği katkı, ilgili tüm paydaşlar tarafından kabul görüyor aslında. Ancak, bilişimin, sürdürülebilir kalkınmanın diğer iki ayağı olan sosyal ve çevresel etkileri genellikle gözlerden kaçıyor. Halbuki bilişim, "ekonomik büyümeye" sağladığı katkının yanı sıra, ülkenin refah seviyesinin ve çevresel performansının yükselmesine de en az büyümeye olduğu kadar katkı verebilir. Bu yazıda bilişimin, çevresel sorunlara sağlayacağı çözümleri ele alacağız.

1,9 Trilyon Dolar Enerji ve Yakıt Tasarrufu

Bilişimin çözümüne katkı sağlayacağı çevresel sorunların başında küresel "İklim Değişikliği" geliyor. İklim değişikliği sorunu, çözümü mümkün olan, ancak pek çok bileşenin bir araya gelmesiyle çözülebilecek karmaşık bir alan. Bilişim bu zorlu sorunun çözümündeki anahtar olabilir.

Pek çok sektörde bilişim, kayda değer örneklerle verimlilik artışı sağlayabiliyor, maliyetleri düşürebiliyor,

yenilikçi uygulamalar geliştirebiliyor. **GeSI (Global e-Sustainability Initiative), Smarter 2020 Raporu** ile, 2020 yılında bilişim uygulamalarının enerji, sanayi, ulaşım, tarım gibi karbon salımlarının yüksek olduğu sektörlerde kullanılmasının, toplam küresel karbon salım miktarında yüzde 16,5'lik bir tasarruf potansiyeli barındırdığını tespit etti. Bu potansiyel, **1,9 trilyon dolar enerji ve yakıt tasarrufu** anlamına geliyor (SMARTer 2020: The Role of ICT in Driving a Sustainable Future, GeSI, 2012). Avrupa Birliği de 2009 yılında yayınladığı bir tavsiye kararıyla üye devletlere bilişim uygulamalarının karbon salımlarının azaltılmasında önemli bir rolü olduğunu belirtiyor (Commission Recommendation on Mobilising ICT to Facilitate the Transition to an Energy-Efficient, Low-Carbon Economy, 2009).

GeSI raporu sonuçlarının basit bir aritmetik hesaplamayla, Türkiye verilerine oranlanması sonucu ülkenin 2020 yılında taşıdığı salım azaltım potansiyelinin sağlayacağı tasarruf yaklaşık 20 milyar dolara

Bilişim sektörünün seragazi azaltım potansiyeli, kendi karbon ayakzinden yedi kat büyük.

denk geliyor. Ancak, tabii ki bu hesaplama oldukça yüzeysel kalıyor. Her ülkenin kendi sosyo-ekonomik konumu, sektörleri ve gelişmişlik düzeyi bilişim uygulamaları yoluyla sağlanacak tasarruf potansiyelini belirleyecektir. Türkiye'ye özgü bir çalışma yapmak mümkün olmakla birlikte, böyle bir çalışmayla dahi tasarruf rakamını kesin hesaplamak mümkün olmayabilir. Ancak, Türkiye'de yapılan birçok çalışma da bilişim uygulamalarının enerji verimliliği ve karbon salım azaltımı sağladığını ortaya koyuyor. Mobil iletişimin yaygınlaşması ile internet erişiminin artması, hizmet kullanıcılarının zamandan ve mekândan bağımsız olarak çeşitli hizmetlere erişimini sağlıyor; böylelikle süreçlerden kaynaklanan karbon salımlarını düşürüyor. Örneğin banka müşterileri, evlerinden sanal ortamda işlemlerini gerçekleştirirken ulaşım kaynaklı karbon salımlarından ve kağıt tüketiminden tasarruf sağlıyorlar.

Türkiye'de bilişim vasıtası ile karbon salım azaltımının gerçekleşmesi, hangi yenilikçi teknolojiler ve hangi sektörlerde ne büyüklükte olabilir sorusuna net bir yanıt vermek zor. Aşağıdaki tablo, Türkiye'de ve dünyada yenilikçi teknolojilerin farklı sektörlerde kullanım eğilimleri in-

Türkiye'de bilişim kaynaklı karbon salım azaltım potansiyeli ve mevcut durum

Yenilikçi Teknolojiler / Sektörler		Enerji	Ulaşım	Üretim	Hizmet	Tarım	Binalar
1. Sayısallaştırma ve Cımsızlaştırma	Potansiyel		Orta		Orta		
	Mevcut Durum				Orta		
2. Veri Toplama ve İletişim	Potansiyel	Orta	Orta		Orta	Yüksek	
	Mevcut Durum	Orta	Orta		Orta	Orta	
3. Sistem Entegrasyonu	Potansiyel	Yüksek	Orta				Yüksek
	Mevcut Durum	Orta	Orta				Orta
4. Süreçsel Yönetimsel Optimizasyon	Potansiyel	Orta	Yüksek	Yüksek	Orta	Orta	Orta
	Mevcut Durum	Orta	Orta	Orta	Orta	Orta	Orta

● Yüksek ● Orta ● Düşük ○ Yok

Bilişim 2020 yılı itibariyle 9,1 GtCO₂e seragazı azaltım potansiyeline sahip. Bu 2020 yılı itibariyle toplam seragazı salımlarının %16,5'lik bölümüne karşılık geliyor.

celenerek oluşturulmuştur. Ülkemizde özellikle ulaşım ve hizmet sektörlerinde göz ardı edilemeyecek gelişmeler kaydediliyor. Enerji, üretim, tarım ve bina sektörlerinde değerlendirilebilecek yüksek salım azaltım potansiyeli bulunuyor.

Ya Bilişimin Kendi Karbon Salımı Ne Olacak?

Türkiye'nin karbon salımı ekonomik büyümesinin biraz üzerinde gerçekleşerek 1990 yılından 2011 yılına %124 artışla 187 MtCO₂e'den 422,4 MtCO₂e'ne çıktı. Bu rakamın yüzde 71'i enerji sektöründen kaynaklanıyor. Türkiye, 2011 yılında enerji talebinin karşılanmasında yüzde 72 gibi yüksek bir oranda dışa bağımlı durumda. Aynı yıl için 54 milyar dolar olarak gerçekleşen enerji ithalatı cari açığın yüzde 69'una denk geliyor. Enerji verimliliğinin artmasının cari açığın azalmasına da katkı sağlayacağı açık bir gerçek. **Ulusal İklim Değişikliği Eylem Planı** da, Türkiye'nin enerji verimliliğinin artırılmasını ve karbon salımlarının azaltılması için bilişim uygulamalarının yaygınlaştırılmasını hedefliyor. Bilişim sektörünün karbon salım azaltımındaki bu önemine karşılık, sektörün kendisinin de gözardı edilemeyecek bir karbon ayak izi söz konusu. Energy Saving Trust 2020 yılına gelindiğinde evlerde tüketilen elektriğin yüzde 45'inin bilişim ve tüketici elektroniği ürünlerinden kaynaklanacağını öngörüyor (The Ampere Strikes Back, Energy Savings Trust, 2007). Avrupa Birliği'nin yukarıda bahsi geçen tavsiye kararında vurgulandığı

Sürdürülebilir Kalkınma için Bilişim Raporu

Bilişim uygulamalarının karbon azaltımlı potansiyeline ve sürdürülebilir bir topluma geçişteki rolüne dikkatleri çekmek için, Vodafone'un desteğiyle, Bölgesel Çevre Merkezi REC Türkiye tarafından yürütülen "Sürdürülebilir Kalkınma için Bilişim Projesi" devam ediyor.

Proje kapsamında hazırlanan değerlendirme raporu üç temel eksen üzerine kurulmuş durumda:

- Sürdürülebilir Kalkınma için Bilişim
- Seçilen Alanlarda Salım Azaltımı Potansiyeli
- Fırsatlar ve Engeller

Raporda yenilikçi çözümler sunan "yeşil" bilişim uygulamaları incelenmekte olup, bilişimin sürdürülebilir bir topluma

geçişteki etkileri üç başlık altında ele alınıyor:

- (i) Bilişimin sağlayacağı verimlilik artışı
- (ii) Bilişim sektörünün daha yeşil olması
- (iii) Kurumsal ve bireysel bilişim araç ve uygulama kullanıcılarının davranışsal değişimi

Çalışma kapsamında ayrıca, yeşil bilişim uygulamalarının yaygınlaşması önündeki fırsatlar ve engeller de irdelendi.

* Rapora REC Türkiye web sayfasından ulaşabilirsiniz.

üzere, üye ülkelerin toplam enerji tüketiminin yüzde 8'i, toplam karbon salımının ise yüzde 2'si bilişim sektörü ürünlerinden kaynaklanıyor. Bu rakamların da artış göstermesi bekleniyor. Konu bu açıdan ele alındığında, karbon salımlarının azaltımında bilişim uygulamalarının kullanılmasının yanında, bilişim ürünlerinin de karbon salımlarının azaltılması ihtiyacı ortaya çıkıyor. Enerji tüketimi, bilişim sektörünün en önemli maliyetlerinden biri; dolayısıyla sektör firmaları için enerji güvenliği ve enerji maliyetlerinin düşülmesi önemli hedeflerden biri haline geldi. Örneğin yeni nesil televizyonların bekleme konumunda enerji tüketimi 1996 yılından 2005 yılına yüzde 93 oranında azaltım gösterdi.

Günümüzde Türkiye bilişim uygulamaları çerçevesinde 'teknolojiyi kullanan' ülke durumundadır. Bu anlamda, Türkiye'nin yerli ve yabancı firmaları Yeşil Satın Alım yöntemleri ile doğa dostu ürünlere yönlendirmesi mümkün olabilir.

Bilişim uygulamaları yoluyla karbon azaltımında en önemli nokta

ise, kurumsal ve bireysel davranış değişikliği ihtiyacı gibi görünüyor. Kurumların ve bireylerin davranışlarındaki küçük gibi görünen değişikliklerin etkisi çok büyük olabiliyor. Örneğin, önlü arkalı çıktı almanın yaygınlaşması kâğıt tüketiminde yüzde 50'ye varan tasarruf sağlayabilir. Bir ileri aşamada, e-vrak sistemleri kâğıt tüketimini çok daha düşük seviyelere çekebilir. Bilişim teknolojilerinin bir başka katkısı ise, bireylerin çevre üzerinde oluşan tahribatı takip edebildiği, gelişmeleri ve sesini sosyal medya üzerinden paylaşabildiği bir altyapı da sunarak bir oto-kontrol yapısı kurmasıdır.

Bilişim teknolojilerindeki yenilikler, beraberinde bilgi toplumu diye adlandırabileceğimiz yeni bir sosyal kavram yaratmış durumda. Bilgi toplumu, endüstri devriminden farklı olarak verimlilik kavramı üzerinde duracak yeni bir yapı oluşturacak. Kamusal politikaların desteği, uygun pazar koşulları ve toplumun farkındalığı sonucu; bilgi toplumu iklim değişikliğine yol açan etkenleri ortadan kaldırarak, sürdürülebilir bir toplum oluşturabilir. ○

Konca Çalkıvık
İş Dünyası ve Sürdürülebilir
Kalkınma Derneği Genel
Sekreteri

Geleceğimizi Tehdit Eden Çok Büyük Bir Sorun: Binalarda Enerji Verimliliği

SKD olarak uzun zamandır binalarda enerji kullanımının olumsuz etkilerine dikkat çekmek için çalışmalar yapıyoruz. Enerji konusundaki yaklaşımımızı belirlemek ve bu konuda çalışmalar yapmak ise Enerji Çalışma Grubu'muzun sorumluluğunda bulunuyor.

Artık bilinen bir gerçek var: Binalarda enerji tüketimi küresel enerji tüketiminin %40'ını oluşturuyor. Bu tüketim sonucu ortaya çıkan karbon ayakizi, ulaşım araçlarında ortaya çıkan miktardan belirgin biçimde fazla. Bu durum başta iş dünyası olmak üzere toplumun tüm kesimlerini ilgilendiriyor. Kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, hastaneler, okullar, alışveriş merkezleri, sivil toplum örgütleri gibi farklı alanlarda faaliyet gösteren tüm kurumlar bu konuya dahiller...

Bu süreçte yol haritamızı şekillendirirken **Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi**'nin (WBCSD) hazırladığı Binalarda Enerji Verimliliği projesinden yararlanarak Türkiye'ye uyarladık. WBCSD "Binalarda Enerji Verimliliği Bildirgesi"ni yaklaşık üç yıl önce imzaya açtı. Türkiye'den WBCSD'ye üye **Eczaçıbaşı Holding** ve **Borusan Holding** ile Türkiye'de faaliyet gösteren pek çok yabancı sermayeli şirketin de aralarında bulunduğu 118 saygın uluslararası kurum bildirgeyi imzaladı.

Binalarda Enerji Verimliliği Bildirgesi'nin amacını duyurarak, üye firmalarımız başta olmak üzere tüm iş dünyasını, operasyonel binalarında enerji verimliliğini arttırmaya davet ettik. 10 Ocak'ta Enerji Verimliliği Haftası'nda, **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız**'ın katılımıyla düzenlediğimiz törenle bildirgeyi imzaya açtık. Şu anda 24

tanesi üye firmamız olmak üzere 26 firma bildirgeyi imzaladı. 2013 boyunca bu konuda farkındalığı arttırmak amacıyla seminerler düzenledik ve 2014'te bunlar devam edecek.

Enerji Tüketimi "Agresif" Şekilde Azaltılmalı

Her gün gerekenden daha fazla enerji tüketecek yeni binalar inşa ediliyor. Bugünün verimsiz milyonlarca binası 2050'de var olmaya devam edecek. **Uluslararası Enerji Ajansı**, gezegenimizin enerji kaynaklı karbon ayakizinin 2050'ye kadar %77 azaltılması gerektiğini söylüyor. Bu çok ciddi bir hedef. Bu hedefi tutturabiliyoruz, ancak yeni ve mevcut binalardaki enerji tüketimini agresif bir şekilde azaltmakla olacak.

İnsanlar, yaşamlarına çok önem veriyor ve 100 yılı aşkın süredir binalarda güvenliğe ilişkin kural, kanun ve denetim mekanizmaları uygulanıyor. ABD'deki deneyim, bu uygulamaların inşaat maliyetlerinin %5 artırdığını gösteriyor.

Binalarda Enerji Verimliliği çalışması, Uluslararası Enerji Ajansı tarafından belirlenmiş hedeflere ulaşmak için yapılan net ek maliyetlerin tüm dünyadaki inşaat maliyetlerinin %7'si kadar olacağını gösteriyor. Kanun ve kurallar belirlenirken hükümetler ile yapı sektörünün işbirliği yapması, hükümetlerin gözetim ve yaptırım dışında pasif tasarımlara da finansal destek sağlarken, iş dünyasının aktif teknolojiler ve disiplinler ile katkıda bulunması en iyi sonuçların alınmasını sağlıyor.

Yapı sektörünün dağınık ve karmaşık bir yapısı var. Sektörün en önemli özelliği değer zincirinin parçalı yapısı ve bu yapı içinde entegrasyon olmaması. Paydaş yapısının çok olması

ve aralarındaki ticari ilişkiler binalarda enerji verimliliği konusunda en önemli engel olarak görünüyor.

Yapı Sektörünün Önündeki Engeller

Sektör içindeki engellerle ilgili olarak **GfK** tarafından 2006-2007'de dünya çapında 1400'ü aşkın sektör paydaşıyla yapılan bir araştırma ilginç sonuçlarıyla dikkat çekiyor.

Araştırmaya göre paydaşlar binaların çevre için önemli olduğunu kabul ediyor, ancak binaların seragazı artış seviyelerindeki etkisini -ki bu oran %40- önemsiz olarak algılıyorlar. Aynı zamanda gereken yatırım maliyetini de olduğundan yüksek seviyede -%11-28 arasında- tahmin ediyorlar. Oysa bu rakam yalnızca %5...

Yeşil bina konusundaki farkındalık seviyesi oldukça yüksek olmasına karşın, katılımcıların yalnızca üçte biri konuyu dikkate almış ve bu kişilerin yalnızca üçte biri (tüm örneklemenin yüzde 11'i) gerçekten harekete geçmiş.

Nitel araştırma bina değer zincirinde en büyük engellerin finansçılar ve müteahhitler olduğunu gösteriyor. Nicel araştırma ise karar vericileri engelleyen dört ana nedeni şu şekilde ortaya koyuyor:

Bir binanın çevre konusundaki performansının nasıl geliştirileceği ve iyi bir tavsiye için nereye başvurulacağını bilmemek,

Piyasada faaliyet gösteren iş kesimlerinin sürdürülebilir binaları öncelik olarak görmemeleri,

Kurum liderlerinin sürdürülebilir inşaatlar yapılması konusundaki kararlarda destek olmamaları,

Çevre konusunda harekete geçmenin birey olarak önemli olup olmaması... Görüldüğü gibi çok çarpıcı sonuçlar ve yapılması gereken çok fazla iş var.

Bağımsız radyo neyle yaşar? **Dinleyicisiyle!**

Açık Radyo dinleyici destek
projesi 10 yaşını bitirdi.

**Açık Radyo'nun artık
"10 yıllanmış"
destekçileri var.**

Program destekçisi olmak için:
0212 343 41 41
www.acikradyo.com.tr

—“Açık Radyo.”
94.9

www.acikradyo.com.tr

Türkiye'nin En Güçlü Sürdürülebilir İş Buluşması-Yeşil İş 2013 1000'e Ulaşan Katılımcısı ile 5. Kez Gerçekleşti!

CEO'lar İş Dünyasının Yeni Parametrelerini Konuştu...

İş dünyasının liderleri sürdürülebilir iş dünyasının geleceğini şekillendirmek, değişimi ve en yeni gelişmeleri tartışmak, yeni düşünce sistemlerini oluşturmak üzere 5. kez Yeşil İş 2013'te buluştu. Ülkeyimizin en güçlü sürdürülebilirlik platformu olan "Yeşil İş Green Business 2013" 17-18 Eylül 2013'te Swissotel İstanbul'da 5. yılında "İş Dünyasında Değişim Zamanı" teması ile gerçekleşti.

TheGuardianSustainable Business Genel Yayın Yönetmeni Jo Confino'nun moderatörlüğünde kamu ve özel sektörden sürdürülebilir iş ve dünya liderlerini sürdürülebilir gelecek için buluşturan Yeşil İş Konferansı'nın açılışı Kalkınma Bakanı Dr. Cevdet Yılmaz tarafından gerçekleştirildi.

43 Oturum 112 Konuşmacı ve 1000'e Ulaşan Katılımcı Sayısı ile İş Dünyasının Gündemini Belirledi...

4 Bakanlık, 28 ulusal ve uluslararası STK ile birlikte 92 çözüm ortağı ile gerçekleşen ve Stratejik Çözüm Ortağının Schneider Electric olduğu Yeşil İş 2013 iki gün boyunca 112 yerli ve yabancı konuşmacının yer aldığı 43 oturum ve 1000'e ulaşan katılımcı sayısı ile iş dünyasının gündemini belirledi.

"Değişim Zamanı" teması ile gerçekleşen Sürdürülebilir İş Buluşması - Yeşil İş 2013'ün ana konuları "Yeni Ekonomi ve Değişen Parametreler, Sürdürülebilir İş Modelleri, Yenilenebilir Enerji ve Enerji Yönetimi,

Yeşil İş Konferansı'nın açılışı Kalkınma Bakanı Dr. Cevdet Yılmaz tarafından gerçekleştirildi.

Sürdürülebilir Finansman, Karbon ve Su Yönetimi, Sürdürülebilir İnovasyon, Sürdürülebilir Binalar ve Sürdürülebilir Belediyeler" idi. Bu yıl Yeşil İş 2013'te konferans ile eşzamanlı olarak ILO Yeşil İstihdam Yuvarlak Masa Toplantısı da gerçekleşti.

TV, Gazete ve Dergi olmak üzere 23 basın sponsoru ile gerçekleşen Yeşil İş 2013 medya tarafından da dikkatle takip edildi.

Önümüzdeki günlerde çıktı raporu paylaşılacak olan Sürdürülebilir İş Buluşması - Yeşil İş 2014 ilk yılından bugüne sürdürülebilir iş dünyası için önemli network olanağı ile güçlü işbirliklerinin de gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Detaylı bilgi için: info@surdurulebilirlikakademisi.com; www.yesiliskonferansi.com

Dünyanın En Hızlı Büyüyen Şehirlerinden Gaziantep'te Sanayide Enerji Verimliliği Ödülleri Veriliyor

1. Gaziantep Sanayide Enerji Verimliliği Ödülleri bu yıl ilk kez Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve Sürdürülebilirlik Akademisi işbirliği ile düzenleniyor. Ödüller Aralık ayında gerçekleştirilecek olan 2. Gaziantep Enerji Zirvesi'nde sahiplerini buluyor. Kalkınmada lider şehir Gaziantep'te Büyükşehir Belediyesi ve Sürdürülebilirlik Akademisi işbirliği ile ilki geçtiğimiz yıl T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız'ın katılımıyla gerçekleştirilen Enerji Zirvesi, bu yıl da Aralık ayında gerçekleşecek. Zirvede bu yıl Sanayide Enerji Verimliliği Ödülleri de vermeye başlanıyor. Sanayide Enerji Verimliliği Ödülleri, enerji politikaları ve sürdürülebilir

kalkınma hedefleri doğrultusunda bölgenin gerçekleştirdiği ve gerçekleştirmeyi planladığı çok sayıda başarılı uygulamayı paylaşmak ve diğer projelerin geliştirilmesini teşvik etmek amacıyla düzenleniyor. Ödül sahipleri, Türkiye'nin enerji alanındaki önemli isimlerinden oluşan jüri üyeleri tarafından seçiliyor. Ödüllere son ön başvuru tarihi 7 Kasım 2013, son detaylı başvuru tarihi ise 15 Kasım 2013'tür. Detaylı bilgi için: enerjiodulu@surakademi.com

Semra Sevinç
Sürdürülebilirlik Akademisi
Yönetim Kurulu Üyesi
ssevinc@surakademi.com

Geçtiğimiz İki Ayın Özeti ve Gelecek

Bu yazının çok büyük önemi var benim için. İki ay aradan sonra EKOIQ dergisi yeniden iş dünyası ile buluşuyor. Öncelikle iki ay boyunca verilen uğraş ve ulaşılan son için tüm ekibi ve destekleyenleri kutluyorum.

Bugün ve gelecekte markaların kârlı ve başarılı olmalarının yolu artık yalnızca 7P'yi başarı ile yönetmelerinden geçmiyor. Bugün başarılı markalar öncelikle 3P'yi başarılı yöneten ve bu konuda hedefleri, yol haritaları ve stratejileri olan markalar oluyor. Profit, People ve Planet olarak tanımlanan 3P'nin başarılı markaların ve kurumların ana stratejilerine nasıl yerleştirildiğini, Unilever'in "**Sürdürülebilir Yaşam Planı (SLP)**", Coca Cola'nın "**Me, We World**" stratejisi, Nike'in "**Sustainable Business Summary Report**", Marks&Spencer'in "**Plan A**"sı ile görebiliyoruz.

Bugün artık geleceğin lider markaları 3P'nin başarı ile yönetilmediği hiçbir stratejiyle yollarına devam etmiyorlar.

Kasım ayından sonra her ay sizlerle sürdürülebilir markaların gerek dünyada ve gerekse ülkemizde yaptığı çalışmaları paylaşacağım.

Bu ay sizlere bahsetmek istediğim bir diğer konu da sürdürülebilir iş modellerine geçişin en önemli gerekliliklerinden biri olan C düzeyinde bir pozisyonun şirketlerin organizasyon şemalarında yer almalarının gerekliliği ve Türkiye'nin bu konu ile ilgili durumu.

2000'li yılların başından itibaren kurumların organizasyon şemalarında C düzeyinde bir pozisyon oluşmaya başladı. **CSO - Chief Sustainability Officer** pozisyonu kurumlarda CEO'ya raporlayan ve CMO, CFO, COO'lar ile birlikte kurum hedeflerini belirleyen ve yöneten bir pozisyon.

İngiltere'de ilk defa 2004 yılında görülen ve 2010'da şirketlerin %42'sinde yer alan CSO pozisyonunun görev tanımları 2013'lere geldiğimizde yeniden belirleniyor. Türkiye'deki durum ise Sürdürülebilirlik Akademisi'nin yeni başladığı bir çalışmayla ortaya konulacak. Ekim başında başlayan çalışmanın sonuçları Kasım ayının 2. yarısında paylaşılacak.

Rakamsal sonuçları önümüzdeki günlerde konuşacağız ama ülkemiz-

de öne çıkan bir gerçeğin CSO pozisyonunun Kurumsal İletişim veya Kurumsal İlişkiler pozisyonları ile bir arada yürütülüyor olması.

Bugün artık CEO'ların en önemli gündem maddesi sürdürülebilirlik. Kurumlar kendi içlerinde konuya C düzeyinde bir pozisyon oluşturarak yaklaşmalar bile tüm paydaşların baskıları ile organizasyon şemaları değişiyor, iş modelleri farklılaşıyor. Yukarıda bahsettiğim sürdürülebilir markaların tamamında C düzeyinde sürdürülebilirlik yöneticileri var. Başarılarını ve diğer C düzeyi yöneticiler ile işbirlikleri ile markaların ulaştığı yerleri birlikte görüyoruz.

Kurumlarda CSO'ların Görev Tanımları

Dünya örneklerine baktığımızda farklı profilleri olan CSO'ların görev tanımlarında ortak olan ve öne çıkan konular şunlar;

- Enerji verimliliği, tedarik zinciri ve kaynak verimliliği uygulamalarıyla maliyetleri azaltmak
 - Sürdürülebilirlik risklerini yönetmek ve gözlemek için sistemler kurmak
 - Gelir artışı sağlayacak inovasyonları yönetmek
 - Şirket ve marka değerini arttırmak
 - Paydaş katılımını yönetmek
- EKOIQ ile yeniden bulduğumuz bu sayıda sizinle iki konuyu kısaca paylaşmak istedim. Geçen iki ayı bu şekilde telafi etmeyi düşündüm biraz da...
- Gelecek aylarda her iki konuyu detaylarıyla paylaşacağım sizlerle. Aralık ayında yeniden buluşmak üzere...

Rio 2016

Sürdürülebilirlik Maratonu

2020 olimpiyatlarını kaybetmemizin travması bir süre daha devam edecek gibi görünüyor. Peki alsaydık neler yapacaktık veya yapmalıydık? Bunu tartışmanın en iyi yollarından biri, 2012 Londra Olimpiyatları'na bakmak olabilir. EKOIQ sayfalarında bunu tartıştık. Ama bir yol daha var: Geleceğe bakmak. 2016'da Brezilya'nın Rio De Janeiro kentinde yapılacak Rio Olimpiyatları'nın Düzenleme Komitesi, Sürdürülebilir Yönetim Planı'nı çoktan hazırlamış bile. Çerçevesi, sürdürülebilirlik, katılım ve hesap verebilirlik olarak belirlenen Plan'a bir gözetmekte sonsuz fayda var gibi görünüyor.

 Balkan TALU

Malumunuz 2020 Olimpiyatlarını Türkiye alamadı. Tokyo'nun olimpiyatları alma başarısının altında saatte 500 km hız yapabilen hızlı trenlerinin de dahil olduğu sağlam altyapısı, geçmiş başarıları ve sporcularının doping sicilinin temiz oluşu yatıyor.

2016 Olimpiyatları ise Brezilya'nın Rio De Janeiro kentinde yapılacak. Rio De Janeiro'nun en büyük özelliklerinden biri ise olimpiyat organizasyonu yapacak ilk Güney Amerika kenti olması. Büyük ihtimalle Türkiye biraz da bu yüzden epey umutlu. Biz de olimpiyat-

ları gerçekleştiren ilk İslam ülkesi olmak istiyorduk.

Neyse, biz gene de enseyi karartmayalım ve kendi altyapımız gerçekten ne kadar hazır ona bakalım. Mesele sadece şu ya da bu tesisin yetişip yetişmemesi değil. Mesela şu anda Rio'nun en önemli farklarından biri, olimpiyat komitesinin çok kapsamlı bir **Sürdürülebilir Yönetim Planı**'nı (SYP) çoktan hazırlamış olması.

Rio 2016'da 70 bini gönüllü olmak üzere yaklaşık 100 bin kişinin bu dev organizasyona dahil olacağı sanılıyor. 205 ülkeden 15 binden fazla sporcuya ev sahipliği yapacak Olimpiyatlar, Barra da Tijuca, Copacabana, Maracana ve Deodoro bölgelerinde düzenlenecek.

Bütün bu teknik detayların dışında organizasyon komitesi, olimpiyat organizasyonunun altından alınımın akıyla kalkmak ve Brezilya'nın tanıtımına katkıda bulunmak bir yana olimpiyatların sürdürülebilirlik temelli bir toplumsal ve kentsel dönüşüm için itici güç olmasını istiyor. SYP'nin cazibesi de tam bu noktada artıyor.

Rio 1992'den

Rio 2016'ya Transfer

SYP, ilk olarak sorumluluk prensibine vurgu yapıyor. Burada kasıt, organizasyonun ekonomik değerlendirmesi yapılırken hem çevresel hasarın en aza indirgenmesi hem de toplumsal fayda gözetilmesi. İkinci en önemli prensip ise katılım. Katılım ilkesinin kıstası ise yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey veya ırk ayrımı gözetmeksizin her kesimin süreçlere dahil edilmesi. Son kıstaslar ise etik ve şeffaflık. Rio, etik konusunda bütün uluslararası standartlara biat edeceğini, şeffaflık konusunda ise organizasyonla ilgili bütün adımlar konusunda kamuoyunun eksiksiz bilgilendirileceğini taahhüt ediyor. Etik demişken, Madrid'in, yaptığı sunum sırasında doping konusunda sorulan sorulara

Rio 2016 için çalışan Olimpiyat Komitesi, tam da olması gerektiği gibi, bu organizasyonu çok kapsamlı bir dönüşüm için bir fırsat olarak görüyor.

pek tatminkâr yanıtlar veremediğini hatırlatalım. Türkiye konusunda ise Mehveş Evin 9 Eylül 2013 tarihli "Olimpiyatları Neden Alamadık" başlıklı yazısında şöyle diyordu: "2012'de 25 olan dopingli sporcu sayısı, bu yılın ilk 6 ayında 120'ye yükseldi. Dünyada dopingli sporcular yüzde 1,5 oranındayken, bizde yüzde 15'e yaklaşıyor. Türkiye'de dünya ortalamasından on kat fazla dopingli sporcu var."

Rio 2016 için çalışan Olimpiyat Komitesi, tam da olması gerektiği gibi, bu organizasyonu çok kapsamlı bir dönüşüm için bir fırsat olarak görüyor. Söz konusu organizasyon uğruna gerçekleşecek kentsel dönüşüm Rio'nun sadece fiziksel değil çevresel çehresini de değiştirecek. Bu yüzden SYP'nin kapsamı da çevresel duyarlılık ve oyunların karbon nötr hale getirilmesinden atık yöne-

9 Maddede SYP'nin Kapsamı

1. Su Arıtımı ve Koruması
2. Çevresel Duyarlılık
3. Yenilenebilir Enerji Kullanımı ve Yönetimi
4. Karbon Nötr Oyunlar, Hava Kalitesi ve Ulaşım
5. Toprak ve Ekosistemin Korunması
6. Sürdürülebilir İnşaat ve Tasarım
7. Yeniden Ormanlaştırma, Biyoçeşitlilik ve Kültürün Korunması
8. Alışveriş ve Ekolojik Etiketleme
9. Katı Atık Yönetimi

timi ve sertifikalı ürün alışverişine kadar geniş bir yelpazeyi kapsıyor. Kararlaştırılan dokuz maddelik gündemin dışında Rio 2016 Olimpiyat Komitesi, başka muhtelif sürdürülebilirlik taahhütlerini de kapsayan bir **Ev Sahibi Şehir Anlaşması (Host City Agreement)** yayınladı. Bu anlaşma henüz daha adaylık aşamasındayken başvuru dosyasına eklendi. Anlaşmanın temel aldığı metinlerden biri de 1992'de gene Rio de Janeiro'da mutabakata varılmış olan meşhur Sürdürülebilir Kalkınma kriterleriydi. Bu kriterlerin başlıklarını kısaca 3P olarak anabiliriz. Birinci kriter insanlar (people) olarak anılıyor. Burada kasıt herke-

Rio 2016 organizasyonuna katılımı hedeflenen ana gruplar paydaşlar, müşteriler ve organizatörler olarak tanımlanıyor. Paydaşlar maddesi ise, STK'lardan akademisyenlere ve kanaat önderlerine kadar geniş bir yelpazeyi kapsıyor.

sin oyunlara erişiminin sağlanması. Organizasyonun kapsamı kamu, yerel yönetimler ve STK'ların işbirliğini gözetiyor zaten. İkinci madde olan gezegen (planet) başlığında ise ekolojik ayakizinin küçültülmesi hedefleniyor. Son madde olan refah (prosperity) konusunda da, olimpiyatların genelde ülkenin, özelde de Rio de Janeiro'nun ekonomik kalkınmasına katkı sağlaması hedefleniyor.

Göçebe Tesisler

Oyunların organizasyonunda gezegen üstündeki ekolojik ayakizinin küçültülmesi hedeflenirken ilk olarak ulaşım ve lojistik ayaklarının daha etkin çalışması ele alınmış. Bu noktada toplu taşımada metrobüs ve raylı sistem kullanımı hemen ön plana çıkıyor. 2016 yılına kadar, tren ve hafif metro da dahil olmak üzere, her türlü raylı sistem kullanımının yüzde 12'den yüzde 60'a çıkarılması gibi yüksek bir çıta belirlenmiş durumda. Bu arada bisiklet yollarının genel ulaşım ağına etkin entegrasyonu da hedefler arasında. Son olarak, otobüs filosunda da biyoyakıt kullanılarak emisyon azaltımına katkıda bulunması amaçlanmıştır.

İkinci olarak yeni kurulacak yapılarda sürdürülebilir tasarım ilkeleri gözetiliyor. Olimpiyatlar boyunca 36 farklı yarışma tesisi belirlenmiş durumda. Bunların 16 tanesi halihazırda kullanıma hazır. 16 tesisinin yarısı elden geçirilip onarılacak. Dokuz tane geçici, 11 tane de kalı-

cı yeni tesis kurulacak. Geçici olan tesislerde eski göçebe toplumların yaşam tarzı esas alınıyor. Bu sayede, yapılan geçici tesisler demonte edilebilecek. Tesisler başka alanlara da taşınıp, yeniden kullanılabilir. Binaların tasarım aşamasında ise artık kompakt yapılar tercih edilecek. İnşaatla kullanılan hammaddelerin geri dönüştürülebilir, su ve enerji tasarrufu yapabilir olması gözetiliyor. Hatta son kullanma tarihi dolmuş mevcut malzemelerin ömrünün nasıl uzatılabileceği üstüne de kafa yoruluyor. Kalıcı olması tasarlanan yapıların da en bildik yeşil yapı sertifikası olan LEED'e sahip olması hedefleniyor. Bunun dışında yeni binaların, Brezilya hükümeti tarafından düzenlenmiş olan PROCEL'i de alması zorunlu tutuluyor (PROCEL, Brezilya devletinin elektrik enerjisinde öngördüğü tasarruf hedeflerini gözetilen bir sertifikasyon sistemi). Son olarak Rio de Janeiro'nun liman bölgesi de bütün bu kıstaslar gözetilerek canlı bir kültür, alışveriş ve teknoloji merkezi haline getiriliyor. Liman bölgesinde faaliyet gösterecek konaklama yerleri ve organizasyon boyunca kullanılacak teknoloji merkezinin inşaatı için kamuya açık yarışmalar dü-

zenlendi bile.

Bütün bunlar yapılırken çevresel koruma ve temizlik ile etkin atık yönetimi de esas alınıyor. Bu hedefi gerçekleştirilebilmesi adına da toprak, su kirliliği dereceleri ve yeniden düzenlenen olimpiyat arazilerinde yaşayan türlerin durumuyla ilgili her türlü değerlendirme çalışması yapıldı. Olimpiyat alanları etrafındaki yeniden ağaçlandırma ve göl ıslah çalışmaları ve çevresel altyapı faaliyetleri de bu değerlendirme analizleri gözetilerek yürütülecek.

İnsanlar maddesinde en önemli odak noktası **katılım ve erişim**. Bu noktada özellikle engellilerin katılımıyla gerçekleşecek olan **Paralimpik Oyunları** büyük önem kazanıyor. Paralimpik Oyunları Rio kenti için engellilerin erişimi açısından ciddi bir sınav mekânı olacak. Bunun dışında organizasyon süreci boyunca ekonomik açıdan alt sınıflardan gençleri de kapsayan bir sürdürülebilirlik eğitim programı başlatılıyor. İstihdam sürecinde ise kültürel çeşitlilik gözetilecek; çalışanların karar süreçlerine katılımı teşvik edilecek. Uluslararası sporculara verilecek hizmetlerde de aynı şekilde kültürel farklılıklar dikkate alınacak.

IRENEC 2014

IRENEC

4. ULUSLARARASI %100 YENİLENEBİLİR ENERJİ KONFERANSI

www.irenec2014.com

%100 YENİLENEBİLİR ENERJİYE GEÇİŞ TEK ÇÖZÜM

Avrupa Yenilenebilir Enerji Birliğinin Türkiye Bölümü **EUROSOLAR Türkiye**, Birliğin vizyonu doğrultusunda %100 yenilenebilir enerjilere dönüşümün teknik, ekonomik, siyasi boyutlarının ve sanayide, mimaride, ulaşımda ve eğitimde hayata geçme yollarının tartışılacağı uluslararası bir platform yaratmak için her yıl, **IRENEC Uluslararası %100 Yenilenebilir Enerji Konferansları** düzenlemektedir.

Mevcut enerji ağını gelecekte tümüyle %100 Yenilenebilir Enerjilere dönüştürme küresel hedefi, **IRENEC2013** Konferansının sonuçlarının ortaya koyduğu yolları da takip ederek **IRENEC 2014**'ün konularının da ana teması olacaktır.

IRENEC 2014 Konferansında sizi de aramızda görmekten çok mutlu olacağız.

26-28 HAZİRAN 2014
T Ü R K İ Y E

www.eurosolar.org.tr

Püf Noktası Katılım

İnsanlar maddesinin ana püf noktası olan katılım aşamasında başarıya ulaşmak için, organizasyonda emek harcayacak herkesin koordineli işbirliğinin sağlanması gerektiği karar altına alınmış. Katılımı hedeflenen ana gruplar paydaşlar, müşteriler ve organizatörler olarak tanımlanıyor. Paydaşlar maddesi STK'lerden akademisyenlere ve kanaat önderlerine kadar geniş bir yelpazeyi kapsıyor. Müşteriler maddesinde ise sporcular, ticari ortaklar ve çalışanlar gibi altbaşlıklar bulunuyor. Organizatörler kısmında ise Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), Uluslararası Paralimpik Komitesi (IPC) ve organizasyonda görev alan kamu kurumları yer alıyor. SYP'nin son başlığı olan refah maddesinde ilk hedef tedarik zincirinin sürdürülebilir hale getirilmesi. Diğer hedefler ise koordinasyon ve şeffaflığın sağlanması olarak belirlenmiş. Bu noktada çok sıkı bir teknik metodoloji çalışması yapmak gerektiği söylenebilir. İlk olarak IOC'nin Çevre Koruma ve Sürdürülebilirlik El Kitabı'nda belirtilen teknik standartların sağlanması

Oyunların organizasyonunda gezegen üstündeki ekolojik ayakızının küçültülmesi hedeflenirken ilk olarak ulaşım ve lojistik ayaklarının daha etkin çalışması ele alınmış. Bu noktada toplu taşımada metrobüs ve raylı sistem kullanımı hemen ön plana çıkıyor.

gerekıyor. İkinci olarak ise etkinlik organizasyonlarında sürdürülebilirlik yönetimi kalite standartlarını gözeten **ISO 20121 sertifikasının** alınabilmesi gerekiyor. Son olarak ise SYP'nin düzgün işlediğini göstermek için uluslararası standartlara uygun bir raporlama sürecinin işletilmesi elzem.

Brezilya çok büyük bir ekonomik krizin ardından yıldızı tekrar parlamaya başlamış ülkelerden biri. Brezilya'nın ayrıca yakın zamanlarda çok sayıda kentsel dönüşüm atılımlarına imza attığını biliyoruz. Bu konuda daha önce EKOIQ sayfalarında işlediğimiz Curitiba kentini

hatırlatmakta fayda var. Brezilya şimdi de olimpiyatlara ev sahipliği yapacak olan ilk Latin Amerika ülkesi unvanına doğru koşuyor.

Peki, kaybeden bir ülke olarak Türkiye'nin ne yapması gerekiyor? Herhalde ilk yapılması gereken, ahlanmayı vahlanmayı ya da "zaten başka türlü olamazdı gibi" sinik bir tavrı kesip, takkeyi önümüze koyup son derece önemli bazı sorulara yanıt aramaya başlamamız gerekiyor. İlk yapılacaklardan biri de, "Gezi eylemcilerini" veya herhangi bir kesimi suçlamayı bırakmak ve bazı sorulara yanıt aramaya başlamak: Sözelimi herhangi bir kamusal kararda, karar verme süreçlerimize kimleri ne kadar dahil ediyoruz? Ya da yeni tesisleri planlarken tek ölçütümüz müsabakalara dair teknik detaylar mı, yoksa o binaların gelecekteki işlevleri hakkında da kafa yoruyor muyuz? Ülke imajından önce, bu coğrafyada yaşayanların ihtiyaçları, hisleri, somut durumları ne alemde? Bütün bu sorularla beraber sanırsız bir de, kentsel dönüşüm planlarımızdaki sürdürülebilirlik vizyonumuz hakkında da tekrar kafa yormamız gerekiyor galiba. Yoksa, evrensel değerlerin en önemli organizasyonlarından ve ruhsal taşıyıcılarından Olimpiyatı, çocuklarımız bile doyasıya yaşama fırsatını bulamayacaklar. Gerçekte tüm dünya gibi, bu ruha bizim de ne kadar çok ihtiyacımız var... ○

PAYDAŞLAR

STK'lar
Özel Sektör
Akademisyenler
Tedarikçiler
Kanaat Önderleri
Halk

MÜŞTERİLER

Sporcular
Özel Sektör
Uluslararası Olimpiyat ve Paralimpik Komiteleri
Yayıncılar ve İzleyiciler
Ticari Ortaklar
İşgücü
Uluslararası Spor Federasyonları

ORGANİZATÖRLER

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)
Uluslararası Paralimpik Komitesi (IPC)
Olimpiyat Kamu Otoritesi
Belediye Olimpiyat Kuruluşu
Rio Eyalet Hükümeti Proje Yönetim Ofisi
Spor Bakanlığı

SÜRDÜRÜLEBİLİR GELECEK İÇİN

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK AKADEMİSİ ARAŞTIRMALARI

Enerji Verimliliği ve
Isı Yalıtım Algısı Araştırması
2013

**TÜKETİCİ ENERJİ VERİMLİLİĞİ VE
BİNALARDA ISI YALITIMI İLİŞKİSİNİ
NASIL ALGILIYOR, NASIL DAVRANIYOR?
BEKLENTİLERİ NEDİR?**

*KASIM 2013'TE
AÇIKLANIYOR.*

Capatect
ISI YALITIM SİSTEMİ

Destegi ile

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
AKADEMİSİ
SUSTAINABILITY ACADEMY

Çağdaş dünya edebiyatının önemli isimlerinden Margaret Atwood'un eserlerini, Heyzen Ateş'in yazıları çerçevesinde birkaç kez konu edinmiştik. Doğa ve insan üzerine üçlemesinin son kitabı MaddAddam'ın yakın zamanda yayınlanması dolayısıyla Ateş, tekrar Atwood'a dönüyor ve Washington Kitap Festivali'ndeki Atwood panelinden canlı bağlantıyla bildiriyor. Atwood'un şu cümlesini hep akılda tutmakta fayda var: "Hep büyük savaşların peşindeyiz, oysa çevre adım adım kazanılması gereken bir mücadele."

 Heyzen ATEŞ

Margaret Atwood: "Okyanuslar Yok Olursa..."

Margaret Atwood'un **Ursula K. Leguin**'in tüm eleştirilerine rağmen "bilim-kurgu/fantastik" demeyi reddettiği üçlemesi, **MaddAddam** romanıyla son buldu. **Antilop ve Flurya** ile başlayan, **Selin Yılı** ile devam eden **doğa felaketleri distopyaları** serisinin son romanı, Atwood'un dünyanın sonunu yazmaktan ne kadar büyük zevk aldığı bir kere daha ortaya koyuyor. MaddAddam'da yazar, ilk iki romanında sağ kalan kim varsa aynı yere toplayıp doğa felaketleri aracılığıyla silkinip kendine (gelen veya başka

bir varoluşa dönüşen) dünyada nasıl bir kaderin onları bekleyebileceği üstüne varsayımlar yürütüyor. Atwood'un yazdıklarına varsayım diyorum çünkü yazarın seriyi kaleme almaya başladığında ürettiği felaket teorilerinden bazıları, seller, oksijen miktarındaki azalma, doğal dengenin bozulmasıyla gelen açlık ve bazı bölgelerde yerleşimlerin yok oluşu yıllar içinde gerçekleşen kehanetler.

MaddAddam'da ise geçmişle hesaplaşma var. Toby adlı anlatıcı, Antilop'un Çocukları'na dünyanın

nasıl o hale geldiğinden bahsediyor. Okurken çok basit geliyor bazı şeyler: İnsanlar ağaçları kesti, sellerin sayısı arttı. "İnsanlar niye böyle yapmış ki, keserlerse tabii sel olur" veya "Ne aptalmış o dünyanın insanları" diyorsunuz. Sonra, belki bir saniye düşünürseniz, tüm bunların şu anda bizim yaşamakta olduğumuz şeyler olduğunu anlıyorsunuz. Romanı okurken felakete kolaylıkla engel olunabilirmiş ama kimse bir şey yapmamış gibi geliyor. Romanın iç mantığında bir aksama varmış gibi hissediyorsunuz bir an.

Oysa Atwood usta bir yazar, aksama romanın iç mantığında değil, hayatın kendisinde. Ve yazar da bunu kafamıza vurmaya çalışıyor aslında. Şimdi, üç romanı birden özetlemektense sizlerde onları okuma arzusu uyandırmayı umarak **Washington Kitap Festivali**'ndeki Atwood panelinde aldığım notları sizlere aktarmakla yetiniyorum.

Neden serinin üçüncü romanını yazdınız?

Çünkü hikâye bitmemişti. İlk iki romanda yazdığım felaketlerden bazıları gerçekleşti. Umalım da gerisi tutmasın. Biyolojik teknolojiler üreten (biotech) şirketlerden, genetik kodu değiştirilmiş bitkilerin dünyayı ele geçireşinden bahsettiğimde bana deli gözüyle bakılmıştı. İnsanlara “bilimkurgu” gibi geliyordu. Bir de şimdi konuşulanları, GDO'ları, tohum pazarlarını düşünün... Şirketlerin hükümetlerden fazla parası olursa, durumun ne kadar kötüleşeceğini yazmıştım. Artık “para baronlarının” kontrol ettiği bir dünyada yaşıyoruz. Geçenlerde McDonalds haberlerini, İngiltere hükümetinin şirketin o hamburger köftelerini satmasını yasaklayışını okurken kendimi daha da kötü hissettim. Hatırlarsanız ikinci kitapta insanlar “gizli burger” yiyorlardı. Köftelerin nasıl ve hangi malzemelerle yapıldığı sırdı ve reklamı da “herkes sırları sever” idi... Gerçek hayat, edebiyatı kopyaladı...

Distopyalarınızda arıların ve gerilla bahçeciliğinin ne kadar önemli olduğundan bahsediyorsunuz. Bunlar gerçek hayatta da ilgilendiğiniz konular mı?

Bakın, arılar ekosistemin vazgeçilmezidir. Şehirlerdeki çatı bahçeleri ve insanların boş buldukları yerlere çiçek ekmesiyle hayatın gelişmelerinden. Ama bildiğiniz üzere, biri metro girişine saksılar yerleştirirken, Washington metrosu bunu

“Edebiyatta da hayatta da sesimi çıkarabildiğim kadar çıkarıyorum diyelim, çünkü bu dünyada yaşıyoruz ve yerine koyabileceğimiz bir yenisi yok”

“kötü örnek” kabul edip başkalarını da teşvik etmesin diye o saksıları kaldırtabiliyor. Hep büyük savaşların peşindeyiz, **oysa çevre adım adım kazanılması gereken bir mücadeledir.** Edebiyatta da hayatta da sesimi çıkarabildiğim kadar çıkarıyorum diyelim, çünkü bu dünyada yaşıyoruz ve yerine koyabileceğimiz bir yenisi yok.

“Karamsar mısınız?”

Okyanusları koruduğumuz sürece bir şansımız var. Hayır, karamsar değilim. Ama oksijenin çoğu okyanuslardan geliyor ve kirlilik korku-

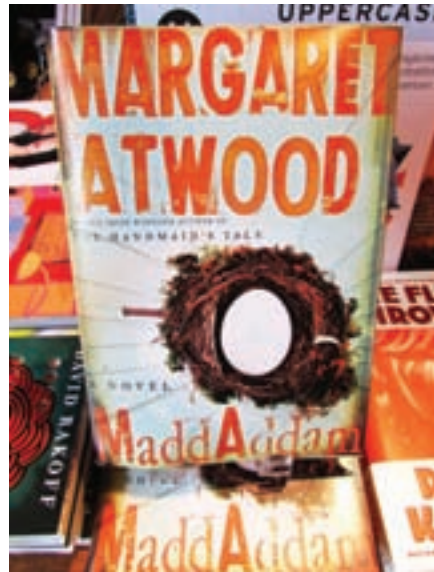
tucu boyutlarda. Eğer okyanusları kaybetme noktasına gelirsek artık bizim için de bir umut kalmaz. Ama şimdilik çok geç kalmış değiliz.

Peki neden romanlarınıza bilimkurgu denmesine karşısınız?

Ben bu işe girdiğimde romanın kendisi küçümsenen bir yazı türüydü. Best-seller tipi romana çöp muamelesi yapılırdı. “Büyük yazarlar” vardı, bir de geri kalan herkes. Romanı alt başlıklara bölmek bana doğru gelmiyor. **H. G. Wells** eminimki roman yazarken “bilimkurgu yazıyorum” diye düşünmemiştir. Yazacağınız hikâyeyi yazarsınız. Önce türü belirleyip öyle yola çıkmazsınız. Vakti zamanında bir edebiyat öğretmenim kitaplar için “alive or dead?” (ölü mü diri mi) diye sormalı demişti. Bence bu kadarı yeterlidir.

Yeni projeleriniz neler?

Hayatımda ilk kez bir opera librettosu yazacağım. Bakalım... Danimarka'daki bir grup sergileyecek. Orada operaya burnu hizmalı, deri ceketli gençler gidiyor. Klişelerin kırıldığı, bana yeni ufuklar açacak projelere hayatımda her zaman yer var. ○

Antalya'nın **Gazipaşa ilçesinde** gece başlayan orman yangını bir gün sonra kontrol altına alınabildi. Yangının çıkış nedeni bilinmiyor. **Yanan ormanlık alan 120 hektar olarak** açıklandı. Antalya'nın Alanya ilçesinde de, iki ayrı bölgede çıkan orman yangınında yaklaşık 2 hektar alan kül oldu.

Mersin'de yaralı bulunup İstanbul'da tedavi edilen iki **Caretta caretta**, tedavi sürecini tamamladı. İstanbul'da deneme dalışı yaptırılan caretta, sınavı başarıyla geçip doğal hayatlarına dönme şansı yakaladı.

Orman ve Su işleri **Gaziantep Şube Müdürlüğü**, koruma altına alınan **çizgili sırtlanların** son zamanlarda yemek için avlandığına ilişkin bilgiler alındığını belirterek, bu kişilere 13 bin lira para cezası uygulanacağını açıkladı.

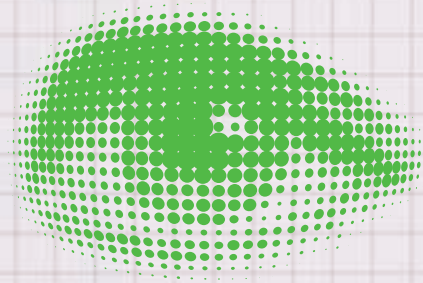
Tekirdağ biyolojik arıtma tesisinin ilk etabında yapım çalışmaları başlıyor. Hazine Müsteşarlığı garantörlüğünde **Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı**'ndan sağlanan krediyle kanalizasyon ve yağmur suyu şebekeleri ile Batı Atıksuyu Arıtma Tesisi inşa edilecek.

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin açıkladığı rapora göre küresel ısınma sonucunda **denizler 19 santimetre yükseldi**. Önlem alınmazsa birçok ada ülkesi sular altında kalacak. Rapora göre dünyanın ısınmasıyla birlikte buzullardaki erime de arttı.

Taksim yayalaştırma projesi kapsamında yeni yapılan **alt geçitte ilk kaza** gerçekleşti. Virajı alamayarak kaldırırma çarpan motosiklet sürücüsü hayatını kaybetti.

Edirne Belediye Başkanlığı tarafından Sokak Hayvanları Barınağı Birimi binası önünde yaptırılan **Japon**

GÖZÜMÜZDEN

KAÇMAYANLAR

HES protestosunda köylülere taş yağmuru; Japon köpeği Hachiko heykeli açıldı; balkonlar geri geliyor; "insan-doğa bağıni yeniden tesis edeceğiz"; organik tarım patlama yaşıyor; 53 bin muhtara çevre eğitimi...

 Gözde İVGİN

köpeği Hachiko heykeli, Bando takımı eşliğinde kırmızı kurdele kesilerek açıldı.

Balık av sezonunun açılmasının ardından gözler balık tezgâhlarına çevrildi. Nesli tükenme tehlikesi geçirdiği için avlanma boyutu 20 santime çıkartılan **lüfer**, son 5 yılın en düşük fiyatlarından satılma başlandı.

üç Etlaplık **Marmaray projesinin** 13,6 kilometrelik ilk bölümü 29 Ekim'de açılıyor.

Rusya merkezli **Gazprom** firmasının Kuzey Buz Denizi'ndeki petrol platformunu protesto ettikleri için tutuklu yargılanan Greenpeace aktivistlerine yeni suçlamalar yöneltildi. Türk aktivist **Gizem Akhan**'ın da aralarında olduğu 30 Greenpeace üyesinin yakalandığı gemi "Arctic Sunrise"da narkotik madde bulunduğu açıklandı.

Kadıköy Hayvan Barınağı'nın satılacağı haberi hayvan hakları savunucuları tarafından tepkiyle karşılandı. **Kadıköy Belediyesi** ise Bakanlar Kurulu'nun aldığı karara göre bu alanın finans merkezi olarak kullanılacağını açıkladı.

Balıkesir'in **Edremit ilçesindeki dört çaya HES kurulması** yönünde fizibilite çalışmalarının yapıldığı ortaya çıktı. HES projelerine karşı imza kampanyası başlatıldı.

Bozcaada'ya 30 km. uzaklıkta bulunan **Ayvacık - Babadere** mevkiinde yapılması planlanan **termik santral**, ilgili firmanın geri adım atması nedeniyle durduruldu.

Istranca Dağları'nda açılan onlarca taşocağı çevreyi tehdit ediyor. Binlerce ağaç yok edildi. Taşocakları ile çimento fabrikalarının yoğun olduğu **Vize'nin Belediye Başkanı Selçuk Yılmaz**, "Mahkemelik olduğumuz bir taşocağı için bilirkişi 'yeraltı sularını tehdit ediyor' dedi ama idari mahkeme ekonomiye katkısı var diyerek ocağın kapatılmasına izin vermedi" açıklamasını yaptı.

Dünya güneş paneli üretiminin yüzde 70'inin gerçekleştirildiği Çin'de bu alandaki üretim kapasitesini daha fazla artıracak yeni fabrika yatırımları yasaklanırken, mevcut üreticilere ise yeni yükümlülükler getirildi.

8 Eylül'de Resmi Gazete'de yayımlanan Planlı Alanlar Tip İmar Yönet-

meliği ile **balkonlu binalar geri geliyor**. Balkonları ve kat bahçelerini imar dışında tutan yeni yönetmelik balkonlu ev sayısını yaygınlaştıracak.

Bakırköy'e bağlı **Ataköy**'de yaşayan vatandaşlar, sahildeki 412 bin metre-karelik alanda başlayan yapılaşmaya tepki gösteriyor. Ataköylülere bir yürüyüş düzenleyerek, **yeşil alandaki betonlaşmayı protesto** etti.

Van'da 23 Ekim 2011'de meydana gelen **depremde yıkılan Safa Apartmanının sahibi Nezir Baş**, apartmanın enkazı altında kalarak hayatını kaybeden **Emel ve Özgür Subaşıay ile Hanım Yavaş**'ın yakınlarına yasal faizi hariç 684 bin lira maddi ve manevi tazminat ödemeye mahkûm edildi.

Hollanda'da 600 bilim insanının katılımıyla ilk kez gerçekleştirilen **Dünya Gıda Güvenliği Konferansı**'nda gelecek ye insanların gıda ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağı sorusuna cevap arandı. Konferansta, Hollanda'daki **Wageningen Üniversitesinden Ken Giller**, "Günümüzde yedi milyar olan nüfusun 2050'de 9,2 milyara ulaşacağını tahmin ediyoruz. Üretim %70 artmazsa, dünya bu kadar insanı besleyemez" uyarısında bulundu.

Ağaoğlu Şirketler Grubu tarafından, TOKİ ve Emlak Konut GYO işbirliğinde yapılmak istenen "**Maslak 1453**" projesinin imar planları, Mimarlar Odasının açtığı dava sonucunda, geçen ocak ayında mahkemece iptal edildi. Ağaoğlu, TOKİ ve Emlak Konut GYO, mahkemenin kararını Danıştay'da temyiz etti. Şirketler, Danıştay'a yolladıkları savunmalarında, projenin "**insan-doğa bağımlı yeniden tesis edeceğini**" öne sürdükleri ortaya çıktı.

Antalya'nın Manavgat ilçesinde Ahmetler Köyünde bulunan **Ahmetler Kanyonuna yapılması planlanan**

HES için köylüler ayağa kalktı. HES şirketini protesto etmeye gelen köylüler beklenmedik bir anda taş yağmuruna tutuldu. Şirketin bir çalışanı köylüler yaklaşmasın diye havaya ateş açtı. Atılan taşlar köylüleri yaraladı. HES şirketi, çalışanlarının can güvenlikleri nedeniyle karşılık verdiği açıklamasını yaptı.

Sanayicilerin talepleri üzerine, 2008 yılında düşürülen **traktör ve tarım makinelerinin KDV'si** yeniden yüzde 8'den 18'e çıkarılıyor. Düzenlemenin gerçekleşmesi durumunda, çiftçiye gelecek ek yük 4-11 bin TL arasında değişiyor.

Mavi turun, dünyaca ünlü adreslerinden Gökova Körfezi'nin kirlilik envanteri çıkarılıyor. "**Gökova Deniz Dibi Kirlilik Envanteri Projesi**" 26 Ekim'de tamamlanacak.

Orman ve Su İşleri Bakanı **Veysel Eroğlu** HES yatırımları hakkında bilgi verdi. Buna göre; **2012-2013 yılları arasında 286 adet HES işletmeye alındı**, 179 adet HES'in ise inşaat çalışmaları devam ediyor.

ABD Uzay ve Havacılık Dairesi, **Pakistan'da gerçekleşen 7,7 büyüklüğündeki depremin** ardından beliren adayı görüntüledi. Yaklaşık 500 kişinin öldüğü depremin ardından ülkenin açıklarında **3 kilometre genişliğinde bir ada** ortaya çıkmıştı.

GDO'ya Hayır Platformu, GDO'lu tohum pazarının lideri **Monsanto firmasına karşı** başlatılan uluslararası mücadeleye katıldı.

Japonya'da bulunan **Fukuşima nükleer santralinde** çalışanların hatası yüzünden **yeni bir sızıntı** meydana geldi. 430 litre radyoaktif suyun beton bariyerlerle çevrili tanktan taşarak Büyük Okyanus'a karışmış olabileceği belirtiliyor.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı verilerine göre, **organik tarıma yönelik destekleme politikaları**, bu alanda üretim yapan çiftçi sayısında adeta patlamaya neden oldu. Türkiye'de 2002'de 310 bin ton olan organik üretim, 2012'de 1 milyon 750 bin tona ulaştı.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye genelindeki **53 bin muhtara çöplerin kaynağında ayrı toplanması, atık yağların çevreye verdiği zarar, geri dönüşüm** gibi konularda eğitim verecek.

Kasımda başlayacak uygulamayla, ilk etapta 250 muhtar eğitimlere çağrılacak.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, **Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi**'nin üçüncü köprü nedeniyle "**yanlışlıkla**" katledilen ağaçlarla ilgili olarak üç bakanlık aleyhine "görevi kötüye kullanma" gerekçesiyle yaptığı suç duyurusunu işleme koymadı.

Termik santrallerin tehdidi altındaki Çanakkale'de yeni bir termik santral için girişim başlatıldı. **Nurol Enerji** adlı şirket, başvuru dosyasını Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na verdi.

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin, **iki yıldır çöpten elektrik ürettiği** tesisten açığa çıkan ısıyı değerlendirmek üzere oluşturulan serada domates üretimine başlandı.

Kaynaklar: Zaman, Radikal, Milliyet, yeşilekonomi.com, yesilist.com, Deutsche Welle Türkçe, Dünya, Anadolu Ajansı, yeşilgazete.org, SOL, Birgün, Hürriyet

Sürdürülebilir Yaşam ve Enerji Söyleşileri

Yazar: Rahmi Aydemir

Yayınevi: Sokak Kitapları, Ağustos 2013

Çok alametler belirdi...

Bundan yaklaşık 4 sene önce ekoloji alanında bir yayın yapmaya hazırlanırken yaprak kıvıldamıyor, insanlar böyle bir girişime deli gözüyle bakıyordu. Sürdürülebilirlik, yabancı dilden kötü çevrilmiş bir kelimeydi. Ama bir insan hayatı için bile kısacık bir sürede, hayatın her alanında sıkı bir rüzgar esmeye başladı. Sivil toplumdan şirketlere, yerel yönetimlerden bireylere, çok farklı düzey ve düzlemleri peşine takan bu rüzgar, ne zaman fırtınaya dönüşür bilinmez ama dediğimiz gibi, çok alametler belirdi. Bu fırtınanın ortasında pusulasız, yelkensisiz ve yönsüz kalmamanın tek yolu ise daha fazla bilgi edinmek ve üretmek. İşin daha sevindirici yanı ise, bu süreci, tarih sahnesinde fazlasıyla yer işgal eden “yaşlılar” değil, gençler ve çocuklar çok daha iyi anlıyor ve sorguluyor. Bilgiyi görünür kılan tüm araçların (internet siteleri, bloglar, kitaplar, dergiler) başında ve arkasında ise neredeyse her zaman genç bir zihin görüyoruz.

Rahmi Aydemir de bu gençlerden biri. Genç yaşında, gezegenin geleceği açısından böylesine önemli konulara kendini vakfetmesi sadece takdire şayan değil, aynı zamanda umut da verici.

Hem unutmayın ki, Türkiye’yi sallayan Gezi Olayları içinde de iki temel unsur vardı. Birisi gençler, diğeri ise, her şeyin çıkışında rol oynayan ağaçlar. Ağaçlar ve gençler, bu gezegendeki hayat için umutlanmamız için yeterli galiba... Vakit tamam ama şimdiki bilgiyi çoğaltmamız ve büyütmemiz gerekiyor. Sürdürülebilir Yaşam ve Enerji Söyleşileri hiç kuşkusuz bu bilgi ağacının önemli dallarından biri olacak...

Barış Doğru

Turizmde Sürdürülebilirlik: Çokdisiplinli Bir Yaklaşım

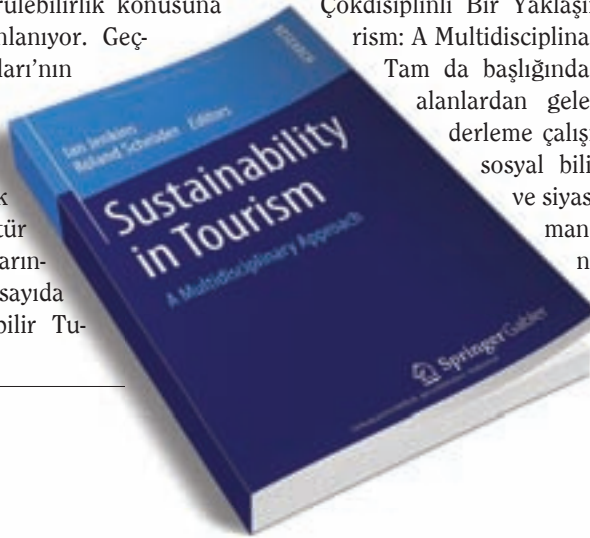
Editörler: Ian Jenkins ve Roland Schröder

Yayınevi: Springer Gabler, Haziran 2013

Enerjiden ulaşım, biyoçeşitlilikten yalıtıma, gıdadan yerel ekonomiye kadar sürdürülebilirliğin neredeyse her tartışma alanına dokunan sektörlerden biri turizm. Ve sürdürülebilirlik yazınında ve araştırmalarında da giderek daha ön plana çıkan bir alan. Hem dünyada hem de Türkiye’de turizm ve sürdürülebilirlik konusuna eğilen raporlar araştırmalar yayınlıyor. Geçtiğimiz sayılarda Kalkınma Ajansları’nın destekleriyle hayata geçen sürdürülebilir turizm projelerinden, Boğaziçi üniversitesindeki “Sürdürülebilir Turizm Yüksek Lisans Programı’ndan ve Kültür Rotaları Derneği’nin çalışmalarından haberler hazırlamıştık. Bu sayıda da Anadolu Efes’in Sürdürülebilir Tu-

rizm Fonu ile ilgili bir haberimiz var. Dünyada da bu konu üzerine önemli bilimsel çalışmalar ardı ardına yayınlıyor. Bunlardan biri de, Ian Jenkins ve Roland Schröder’in editörlüğünde hazırlanan ve geçtiğimiz haziran ayında yayınlanan “Turizmde Sürdürülebilirlik: Çokdisiplinli Bir Yaklaşım” (Sustainability in Tourism: A Multidisciplinary Approach).

Tam da başlığındaki gibi çok farklı bilimsel alanlardan gelen makalelerden oluşuyor derleme çalışması. Ekonomi, pazarlama, sosyal bilimler, medya araştırmaları ve siyaset bilimi gibi alanlardan uzmanlar, farklı cephelerden aynı noktaya, turizme bakıyorlar ve kayda değer bir bilgi derlemesi yaratıyorlar.

Elektrikli ve Elektronik Atıklarınıza Çözüm Sunuyoruz

HAYATA

RENK

KATIYORUZ

Exitcom Recycling Atık Taşıma Toplama Dep. ve Elek. San. Tic. Ltd. Şti.

Almanya Merkez
Burchard-Retschy-Ring 9
D-31275 Lehrtel/Hannover
Tel: 0049 5132 824 999
Fax: 0049 5132 872 407

İzmit Şube
Bağdat Cad. No:40 TR-41170
Suadiye Kartaltepe/Kocaeli
Tel: 0090 262 352 36 76
Fax: 0090 262 352 36 81

EXITCOM
recycling for future

www.exitcom.com info@exitcom.com

Ortak geleceğimiz için...

Anadolu Bankacılığı misyonumuz doğrultusunda, 60 yıldır tüm faaliyetlerimizi "sürdürülebilir kalkınma" anlayışıyla yürütüyoruz. Enerji verimliliği bilincinin yaygınlaşması, esnaf, çiftçi ve işletmelerin daha çok kaynağa ulaşması, üretimin artması, kaynakların ve tasarrufun tabana yayılması için çalışmaya ve tüm sosyal paydaşlarımıza değer katarak Türkiye ile birlikte büyümeye devam edeceğiz.